

בנק הפועלים

תמצית דוחות כספיים רבעוניים
ליום 30 בספטמבר 2017

Q3

תוכן העניינים

5	א. דוח הדירקטוריון וההנהלה
10	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
14	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
38	3. סקירת הסיכונים
80	4. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקורת ונהלים
81	ב. הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי
85	ג. תמצית דוחות כספיים ליום 30 בספטמבר 2017
89	דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ
98	ביאורים לתמצית הדוחות הכספיים
209	ד. ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים
213	5. ממשל תאגידי
214	6. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגידי הבנקאי ואופן ניהולם
232	7. נספחים
246	מילון מונחים
248	אינדקס

בנק הפועלים

דוח הדירקטוריון וההנהלה
ליום 30 בספטמבר 2017

Q3

תוכן העניינים

10	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
10	1.1. מידע הצופה פני עתיד
11	1.2. מידע כספי תמציתי עיקרי
13	1.3. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
13	1.4. יעדים ואסטרטגיה עסקית
14	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
14	2.1. מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
16	2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר
21	2.3. המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
30	2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
35	2.5. חברות מוחזקות עיקריות
38	3. סקירת הסיכונים
38	3.1. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
38	3.2. סיכון אשראי
64	3.3. סיכון שוק
75	3.4. סיכון נזילות ומימון
76	3.5. סיכון תפעולי
76	3.6. סיכון ציות
77	3.7. סיכון משפטי
77	3.8. סיכון מוניטין
77	3.9. סיכון רגולציה וחקיקה
77	3.10. סיכון כלכלי
77	3.11. סיכון אסטרטגי
77	3.12. סיכון סביבתי
78	3.13. הליכים משפטיים ואחרים
79	3.14. יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח
80	4. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים
80	4.1. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים
80	4.2. בקרות ונהלים

רשימת הטבלאות

11	טבלה 1-1: נתונים עיקריים בקבוצת בנק הפועלים
15	טבלה 1-2: נתונים על השינויים במדד המחירים לצרכן ובשערי חליפין
16	טבלה 2-2: תמצית דוח רווח והפסד
16	טבלה 2-3: הרכב הרווח המימוני, נטו
17	טבלה 2-4: התפתחות של סך הרווח המימוני, נטו
17	טבלה 2-5: נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות ריבית
18	טבלה 2-6: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
19	טבלה 2-7: פירוט עמלות והכנסות אחרות
19	טבלה 2-8: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות
20	טבלה 2-9: רווח כולל
21	טבלה 2-10: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים
21	טבלה 2-11: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי ענפי משק עיקריים
22	טבלה 2-12: סיכון אשראי בעייתי
22	טבלה 2-13: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים
23	טבלה 2-14: יתרות ניירות-ערך
23	טבלה 2-15: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק
24	טבלה 2-16: התפתחות ביתרות הפיקדונות
24	טבלה 2-17: ההתפתחות ביתרות החזקת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי משמורת, ניהול, תפעול וייעוץ
24	טבלה 2-18: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
25	טבלה 2-19: מכשירים נגזרים
26	טבלה 2-20: פרטים בדבר דיבידנד ששולם
27	טבלה 2-21: חישוב יחס הלימות ההון
28	טבלה 2-22: הרכב ההון לצורך חישוב יחס הון לרכיבי סיכון
29	טבלה 2-23: רכיבי הסיכון ודרישות ההון הרגולטוריות בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי
29	טבלה 2-24: יחס מינוף
30	טבלה 2-25: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים
38	טבלה 3-1: סיכון אשראי בעייתי
39	טבלה 3-2: נכסים שאינם מבצעים
39	טבלה 3-3: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית
41	טבלה 3-4: מדדי סיכון אשראי
41	טבלה 3-5: הרכב יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
43	טבלה 3-6: סיכון אשראי לפי ענפי משק
49	טבלה 3-7: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים
49	טבלה 3-8: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק
50	טבלה 3-9: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ל-6 הלווים הגדולים לפי ענפי משק
51	טבלה 3-10: יתרות סיכון האשראי לכל קבוצת לוויים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313)
52	טבלה 3-11: חשיפות עיקריות למדינות זרות
55	טבלה 3-12: תנועה בסכום החשיפה המאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות
57	טבלה 3-13: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים
59	טבלה 3-14: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל
59	טבלה 3-15: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל
60	טבלה 3-16: סיכונים בתיק הלוואות לדיור
61	טבלה 3-17: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק
61	טבלה 3-18: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי
61	טבלה 3-19: התפתחות יתרות האשראי לדיור ב-5 הרבעונים האחרונים
62	טבלה 3-20: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק
63	טבלה 3-21: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה
64	טבלה 3-22: פירוט השווי ההוגן של הבנק וחברות מאוחדות שלו לפי מגזרי הצמדה

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

65	טבלה 3-23: השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא-כספיים
66	טבלה 3-24: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית לא-צמוד
68	טבלה 3-25: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית צמוד למדד
70	טבלה 3-26: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית מטבע-חוץ
72	טבלה 3-27: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית
74	טבלה 3-28: נתונים אודות רגישות הון הבנק כולל חברות בנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש, כולל מודלים פנימיים)
75	טבלה 3-29: יחס כיסוי הנזילות
75	טבלה 3-30: יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות

1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 27 בנובמבר 2017, הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המאוחדים הבלתי מבוקרים של בנק הפועלים בע"מ והחברות המאוחדות שלו, לתקופה ינואר-ספטמבר 2017.

1.1 מידע הצופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוחות אלו, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות (אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים), מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע הצופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיאופוליטי, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים ושינויים בכללי המיסוי, וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק, ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות ו/או לשינויים בתוכניות העסקיות של הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תוכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצוני", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתעדים", "עשוי להשתנות", "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים, בין היתר, שינויים בפרמטרים הבאים: מצב המשק, טעמי הציבור, שיעורי ריבית בארץ ובחול, שיעורי אינפלציה, הוראות חקיקה ורגולציה חדשות בתחום הבנקאות ושוק ההון, החשיפה לסיכונים פיננסיים, איתנות פיננסית של לווים, התנהגות המתחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כוח אדם, ובתחומים אחרים אשר יש להם השפעה על פעילות הבנק ועל הסיבבה בה הוא פועל, ואשר מטבע הדברים התממשותם אינה ודאית.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על מידע המצוי בידיעת הבנק והמבוסס, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים, כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם.

מידע זה משקף את נקודת המבט הנוכחית של הבנק בנוגע לאירועים עתידיים. נקודת מבט זו מבוססת על הערכות, ולכן נתונה לסיכונים, לחוסר ודאות, ואף לאפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו בכלל, או יתמשו במקצת בלבד, ואף שההתפתחויות בפועל תהיינה הפוכות מאלו שנצפו.

1.2 מידע כספי תמציתי עיקרי
טבלה 1-1: נתונים עיקריים בקבוצת בנק הפועלים

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום			
30.09.2016	30.09.2017	30.06.2017	30.09.2016	30.09.2017	
9.92%	7.82%	9.51%	8.29%	5.31%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽¹⁾
10.95%	9.33%	9.51%	11.43%	9.91%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽²⁾
0.57%	0.46%	0.18%	0.16%	0.10%	תשואה לנכסים
62.45%	64.14%	59.28%	68.26%	71.62%	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות
60.13%	60.55%	59.28%	61.14%	60.85%	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות ⁽²⁾
2.10%	2.16%	2.24%	2.08%	2.20%	מרווח מימוני מפעילות שוטפת ⁽¹⁾⁽³⁾
		127%	117%	123%	יחס כיסוי נזילות ⁽¹⁾⁽⁴⁾

ליום					
30.09.2016	31.12.2016	31.03.2017	30.06.2017	30.09.2017	
10.81%	11.01%	11.21%	11.35%	11.26%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ⁽⁵⁾
15.02%	15.11%	14.90%	14.99%	14.85%	יחס הון כולל לרכיבי סיכון ⁽⁵⁾
7.40%	7.25%	7.30%	7.36%	7.37%	יחס מינוף ⁽⁵⁾

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום			
30.09.2016	30.09.2017	30.06.2017	30.09.2016	30.09.2017	
1.39%	1.39%	1.40%	1.39%	1.39%	שיעור הפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
1.80%	1.29%	1.48%	1.80%	1.29%	שיעור חובות פגומים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור
0.16%	0.27%	0.36%	0.19%	0.06%	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מתוך אשראי ממוצע לציבור
(0.09%)	0.14%	0.24%	(0.17%)	0.04%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך אשראי ממוצע לציבור ⁽¹⁾

במיליוני ש"ח					
2,490	2,048	812	699	469	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
2,745	2,440	812	954	861	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק ⁽²⁾
6,164	6,469	2,233	2,111	2,163	הכנסות ריבית, נטו
(200)	299	167	(118)	25	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
6,991	6,939	2,369	2,196	2,315	רווח מימוני, נטו*
4,868	4,459	1,453	1,471	1,477	הכנסות שאינן מריבית
3,933	3,840	1,254	1,349	1,284	מזה - עמלות
6,889	7,009	2,185	2,445	2,607	הוצאות תפעוליות ואחרות
3,574	3,650	1,201	1,142	1,199	מזה - משכורות והוצאות ניליות
11,032	10,928	3,686	3,582	3,640	סך הכנסות

רווח נקי למניה רגילה (בש"ח)					
1.87	1.54	0.60	0.52	0.36	רווח נקי למניה בש"ח המיוחס לבעלי מניות הבנק - בסיס

* רווח מימוני, נטו כולל הכנסות ריבית, נטו והכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית.
 (1) מחושב על בסיס שנתי.
 (2) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים והפסקת הפעילות בשוויץ.
 (3) רווח מימוני מפעילות שוטפת (ראה דוח דירקטוריון פרק [התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר](#)) מחולק בסך-הכל נכסים פיננסיים לאחר הפרשה להפסדי אשראי ובניכוי יתרות בגין כרטיסי אשראי שאינן נושאות ריבית.
 (4) למידע נוסף, ראה [פרק "סיכון נזילות ומימון" להלן](#).
 (5) למידע נוסף, ראה [פרק "הון הלימות הון ומינוף" להלן](#).

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 1-1: נתונים עיקריים בקבוצת בנק הפועלים (המשך)

ליום					
30.09.2016	31.12.2016	31.03.2017	30.06.2017	30.09.2017	
במיליוני ש"ח					
נתונים עיקריים מהמאזן					
440,188	448,105	445,847	449,734	449,815	סך-כל הנכסים
71,759	80,378	77,088	81,959	85,606	מזה - מזומנים ופיקדונות בבנקים
65,215	71,449	74,894	70,499	64,196	ניירות-ערך
277,539	271,957	269,982	272,949	275,505	אשראי לציבור, נטו
7,676	7,600	8,018	7,469	7,430	סיכון אשראי בעייתי, נטו
3,526	3,110	2,749	2,522	2,283	חובות פגומים מאזניים, נטו
405,879	413,880	410,769	414,105	414,070	סך-כל ההתחייבויות
3,508	4,377	4,199	4,329	3,544	מזה - פיקדונות מבנקים
326,244	338,502	337,518	340,768	342,747	פיקדונות הציבור
35,836	33,560	31,171	30,736	29,411	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
34,119	34,047	34,909	35,458	35,591	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק
3,866	3,507	2,997	2,601	2,209	יתרות נכסים לא מבצעים (NPL)
נתונים נוספים					
21.3	22.9	22.1	23.5	24.7	מחיר מניה לסוף תקופה (בש"ח)
לשלושה חודשים שהסתיימו ביום					
30.09.2016	31.12.2016	31.03.2017	30.06.2017	30.09.2017	
16.77	15.75	3.10	22.98	24.37	סך-הכל דיבידנד למניה (באגורות)*
0.31%	0.29%	0.29%	0.28%	0.29%	יחס עמלות לסך נכסים

* על-פי מועד התשלום בפועל.

להלן פרטים על ההתפתחויות והשינויים העיקריים שחלו בתקופת הדוח:
 הרווח הנקי של קבוצת הבנק המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 ב-2,048 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 2,490 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.
 שיעור תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-7.8%, בהשוואה ל-9.9% בתקופה המקבילה אשתקד.
 הירידה ברווח הנקי הושפעה בעיקר מעלייה בהוצאה להפסדי אשראי שנבעה ברובה מגידול בהוצאה הקבוצתית עקב גידול במחיקות האוטומטיות ושינויים בהיקפי האשראי. מנגד, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 נרשמה הוצאת מס בסך של 114 מיליון ש"ח, עקב השפעת ירידת מס חברות על יתרות המסים הנדחים.
 יחס הון עצמי רובד 1 ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכם לשיעור של 11.26%, בהשוואה לשיעור של 11.01% ביום 31 בדצמבר 2016. יחס זה, גבוה מיעדי ההון הנדרשים על-ידי בנק ישראל לשנת 2017.
 במהלך שנת 2017 פעל הבנק לצמצום פעילות הבנקאות הפרטית הבינלאומית ובחודש ספטמבר התקבלה החלטה להביא להפסקת פעילותה של הפועלים שווץ בדרך של מכירת נכסיה או בדרך אחרת. לפרטים נוספים ראה [ביאור 17](#).

1.3. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם

פעילותו של הבנק כרוכה בסיכונים הפיננסיים הבאים: סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכון הנזילות. סיכונים אחרים שאינם פיננסיים הם בעיקר סיכון הציות, הסיכון המשפטי והסיכון התפעולי לרבות סיכוני טכנולוגיה ומחשוב וסיכוני סייבר. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והינם: סיכון מוניטין, סיכון תחרות, סיכון רגולציה וחקיקה, סיכון אסטרטגי, סיכון כלכלי וסיכון סביבתי.

להרחבה ראה סעיף 4.3 בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2016.

למידע על הסיכונים ראה [פרק סקירת הסיכונים להלן](#), פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2016 [והדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2016](#) וכן הדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2017.

1.4. יעדים ואסטרטגיה עסקית

בסוף שנת 2016 אישרו הנהלת הבנק ודירקטוריון הבנק תוכנית אסטרטגית תלת-שנתית (לשנים 2017-2019), המתעדכנת מדי שנה על בסיס התייחסות לשינויים בכלכלה הגלובלית, שינויים בסביבה העסקית בישראל, מהלכי הרגולציה ושינויים בסביבה התחרותית בה פועל הבנק על כלל תחומי פעילותו. מכלול גורמים משפיעים על המערכת הבנקאית בעולם ובישראל ובראשם שינויים בהרגלי הלקוחות, התהדקות של הרגולציה, והשפעה הולכת וגוברת של אמצעים טכנולוגיים. תמורות אלו מובילות להתגברות התחרות מצד שחקנים מסורתיים ושחקנים חדשים רבים ומגוונים והן מחייבות את הבנק להיערך לעתיד במטרה להעניק ללקוחותיו חוויית שירות איכותית ומתקדמת וליצר ערך ללקוחותיו וליתר מחזיקי העניין.

בנוסף, הבנק ממשיך ליישם את הוראות בנק ישראל לעמידה ביעדי הלימות ההון, והן היוו שיקול בגיבוש התוכנית האסטרטגית.

התוכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק לוקחת בחשבון את הזehירות המתחייבת מהסיכונים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון. מטרת התוכנית האסטרטגית היא לאפשר לבנק, גם לנוכח האתגרים וחוסר היציבות בכלכלה ובמערכת הפיננסית בעולם, להמשיך להתקדם בתוואי של צמיחה יציבה והמשך ביסוס מובילות הבנק במערכת הבנקאית בישראל, תוך השאת ערך למחזיקי המניות וכלל מחזיקי העניין.

תוכנית אסטרטגית זו נבחנת ומותאמת מדי שנה לשינויים בסביבה העסקית בישראל ובעולם וכן לשינויים בסביבה התחרותית בה פועל הבנק, והיא מתמקדת בחמש תימות מרכזיות אשר עודכנו ואושרו בסוף שנת 2016:

- 1. מובילות יוצרת ערך בישראל בפלחי לקוחות ופעילויות במיקוד** – העמקת הקשר והפעילות עם לקוחות הבנק, בהתבסס על חדשנות בשירותים ואופטימיזציה בערוצי הפעילות, העמקת הערך המוסף, יצירת פתרונות מותאמים לצורכי הלקוחות השונים וחזוק המיקוד העסקי בפעילויות בעלות פוטנציאל.
- 2. העצמת הערך ללקוח תוך שילוב קשר אישי, אנושי וטכנולוגי** – שירות בנקאי פשוט, נגיש ואינטואיטיבי המשלב שירותים דיגיטליים מתקדמים עם שירות וייעוץ אנושי בפעילויות מורכבות וצמתי החלטה.
- 3. בונים את המחר: בניית תשתיות, חדשנות וצמיחה בינלאומית ממוקדת** – חיזוק התשתיות לצמיחה עתידית, פיתוח יכולות טכנולוגיות מתקדמות תוך שיתופי פעולה עם הסביבה העסקית ופיתוח הפעילות המסחרית הבינלאומית, בדגש על ארצות-הברית.
- 4. ערך משותף בר קיימא עם מחזיקי העניין** – קידום מהלכים עסקיים המייצרים ערך משותף לציבור ולבנק תוך הגברת השקיפות וקידום השיח עם כלל מחזיקי העניין.
- 5. פישוט ומצוינות תפעולית מתמשכת** – אופטימיזציה של כלל המשאבים, תוך פישוט ועיצוב מחדש של תהליכים מקצה לקצה ויישום תוכנית התייעלות רב שנתית.

הבנק ימשיך לשים דגש על טיפוח וניהול המשאב האנושי ויצירת תשתית ארגונית תומכת וגמישה (Agile).

הבנק יפעל לקידום מצוינות בניהול פיננסי וניהול הון דינמי ומתקדם.

הפעילות תתבצע תוך ניהול סיכונים קפדני, הולם את מתווה פעילות הבנק.

הבנק ימשיך לפעול בהתבסס על ערכי היסוד של הבנק ובהלימה לעקרונות הקיימות, כפי שהוגדרו בחזון הבנק. בהקשר זה הבנק יפעל להמשיך ולהוביל, כפי שעשה בשנים האחרונות, את המערכת הפיננסית בנושא אחריות חברתית ותרומה לקהילה.

לפרטים נוספים בדבר אסטרטגיית הבנק וביטוייה בתחומי פעילותו השונים, ראה [פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית בדוח התקופתי לשנת 2016](#).

התוכנית האסטרטגית שנקבעה מציבה יעדים שאפתניים לפעילויות השונות. עקב כך, יש להביא בחשבון כי בכל תכנון ובמיוחד בתכנון לטווח של מספר שנים, וביתר שאת בתקופה של שינויים וטלטלות בכלכלה הגלובלית והמערכת הפיננסית בעולם, קיימת מידה לא מבוטלת של אי ודאות. גורמים שונים ומגוונים עלולים להביא לידי כך שההנחות השונות העומדות בבסיס וברקע של התוכנית האסטרטגית לא יתקיימו, או לא יתקיימו במלואן, ושהתוכנית לעתיד לא יתממשו, או לא יתממשו במלואן. בין גורמים אלו יש לציין, כי סיכויי ההצלחה של תוכנית מעין זו תלויים במידת ההצלחה של הבנק להגשים את תוכניותיו פנימה, וזאת בנוסף להיותם תלויים בסביבה העסקית בישראל ובעולם ולתנאי המאקרו. חשיבות מיוחדת יש לייחס למצב הכלכלה העולמית, למצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור ולשינויים הרגולטוריים.

תוכניות העבודה של הבנק כפי שאושרו והנחות העבודה עליהן התבססו, מתייחסות לפעילות עתידית של הבנק. לפיכך, המידע שפורט לעיל בפרק זה בכל הקשור בתוכניות פעולה וכוונות הבנק הינו "מידע צופה פני עתיד".

2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

2.1 מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

2.1.1 סקירה כלכלית ופיננסית

התפתחויות בכלכלה העולמית

הכלכלה העולמית המשיכה להציג נתונים נאים גם ברבעון השלישי של שנת 2017. הצמיחה בארצות-הברית נותרה גבוהה למרות פגעי מזג האוויר והכלכלה האירופית הוסיפה לרשום שיפור על-אף האתגרים הפוליטיים. קרן המטבע הבינלאומית, כמו גם מוסדות נוספים ובתי השקעות מהעולם, העלו מעט את תחזיות הצמיחה שלהם. קרן המטבע הבינלאומית צופה כעת שהצמיחה הגלובלית לשנים 2017 ו-2018 תעמוד על 3.6% ו-3.7% בהתאמה. למרות ההאצה בפעילות הכלכלית האינפלציה בעולם נותרה מתונה והבנקים המרכזיים הותירו את מדיניות הריבית המרחיבה ללא שינוי. עם זאת, בנקים בעולם, ובעיקר הפד בארצות-הברית, מכינים את הקרקע לתהליך של צמצום הדרגתי של המדיניות המרחיבה למרות האינפלציה הנמוכה.

הצמיחה בארצות-הברית עמדה ברבעון השלישי של שנת 2017 על שיעור שנתי של 3.0%. מדדי אמון הצרכנים נותרו ברמה גבוהה הקרובה לרמת השיא של 16 השנים האחרונות וגם מדד מנהלי הרכש הגיע לרמה גבוהה מאוד המצביעה על התרחבות בפעילות התעשייתית. בשוק הנדל"ן נרשמה מגמה מעורבת עם יציבות יחסית במכירות הבתים והתמתנות בהתחלות הבנייה. נתוני שוק העבודה ברבעון השלישי של שנת 2017 היו מעורבים. למשק האמריקני נוספו כ-121 אלף משרות בלבד בממוצע בחודשי הרבעון השלישי, אך נתון זה הושפע לרעה מסופת ההוריקן "הארווי". בחודש אוקטובר נוספו למשק האמריקני 261 אלף משרות-מספר גבוה שמפצה על תוספת המשרות הנמוכה בספטמבר. שיעור האבטלה ירד בספטמבר לרמה של 4.2% והשכר עלה בקצב גבוה ורמתו בספטמבר גבוהה ב-2.9% לעומת החודש המקביל אשתקד.

בגוש האירו הפעילות הכלכלית מוסיפה לרשום שיפור אך ברקע נרשמה עלייה בסיכונים הפוליטיים, בעיקר בספרד על רקע שאיפת קטלוגיה להיפרד מספרד, וכן בהשפעת אי-ההסכמות בין בריטניה לאיחוד האירופי על תוואי ה-BREXIT. הרמה הממוצעת של שיעור האבטלה בגוש האירו ירדה ל-8.9% בחודש ספטמבר, מדדי אמון הצרכנים והעסקים נמצאים ברמה גבוהה והצמיחה ברבעון השלישי של שנת 2017 עמדה על שיעור שנתי של 2.5%. בשווקים המתעוררים נרשמה מגמה מעורבת. הצמיחה בכלכלות אסיה בכלל ובסין בפרט הייתה גבוהה. כלכלת סין צמחה ברבעון השלישי של 2017 ב-6.8% במונחים שנתיים אך ברקע הצמיחה הגבוהה נותר החשש מהמינוף הגבוה של חברות וגופים ממשלתיים.

האינפלציה במרבית המדינות המפותחות נותרה מתונה גם ברבעון השלישי של שנת 2017. בארצות-הברית קצב האינפלציה השנתי (ללא אנרגיה ומזון) נותר ברמה של 1.7% בחודש ספטמבר 2017, ובגוש האירו התייצב מדד הליבה סביב רמה של 1.1%. הבנק המרכזי בארצות-הברית הותיר את הריבית ברבעון שחלף ברמה של 1.25%-1.0% והערכות הן שהריבית תעלה בדצמבר השנה. הבנק המרכזי האירופאי הותיר את ריבית הפיקדונות (של הבנקים המסחריים בבנק המרכזי) ברמה של -0.4% והותיר את רכישת אגרות-החוב ברמה של 60 מיליארד אירו לחודש. באוקטובר האריך הבנק המרכזי האירופי את תוכנית רכישת אגרות-החוב (QE) בתשעה חודשים עד לחודש ספטמבר 2018, אך היקף הרכישות החודשיות ירד ל-30 מיליארד אירו מ-60 מיליארד אירו.

הפעילות הכלכלית במשק הישראלי

המשק צמח ברבעון השלישי של שנת 2017 בשיעור שנתי גבוה של 4.1%, זאת לאחר שני רבעונים בהם הצמיחה הייתה איטית יחסית. הצריכה הפרטית גדלה בשיעור שנתי גבוה של 7.8% וההשקעות ב-8.1%. יצוא הסחורות והשירותים רשם גידול חד של 18.5%, אך עלייה זו נבעה מגידול חריג ביצוא של חברות הזנק, יצוא הסחורות נמצא במגמת ירידה, שכוללת בייחוד בענפים כמו תרופות ורכיבים אלקטרוניים.

שיעור האבטלה המשיך לרדת במעט לרמה של 4.1% בספטמבר, ומגמת עליית השכר במשק נמשכה, אם כי בקצב איטי יותר. שכר המינימום צפוי לעלות בחודש דצמבר ב-300 ש"ח לרמה של 5,300 ש"ח לחודש.

רכישת הדירות החדשות התייצבה ברבעון השלישי של שנת 2017 ברמה דומה לזו של המחצית הראשונה של השנה. יש לציין שרמה זו נמוכה בכ-16% מזו שאפיינה את תשעת החודשים הראשונים של שנת 2016. מחירי הדירות המשיכו לעלות על-פי סקר הלמ"ס בשיעור של 4.2% בשנה האחרונה.

המדיניות הפיסקאלית והמוניטרית

הגירעון התקציבי בתשעת החודשים הראשונים של השנה הסתכם ב-5.0 מיליארד שקל, לעומת גירעון של 6.3 מיליארד בחודשים המקבילים אשתקד. סך ההכנסות ממסים עלו בתקופה זו בשיעור גבוה של 8.3%. גביית מסים חריגה אפיינה את חודש ספטמבר כתוצאה ממצע של רשות המסים שכלל מס מופחת על דיבידנדים מרווחי העבר לבעלי מניות מהותיים. שיעור הגירעון התקציבי מהתוצר ב-12 החודשים שהסתיימו בחודש ספטמבר ירד לרמה של 1.9%, בעוד היעד לשנת 2017 עמד על 2.9%.

בנק ישראל הותיר את הריבית ברמה של 0.1%. במסגרת הודעות הריבית שמר הבנק המרכזי על ההכוונה הקובעת כי המדיניות המוניטרית המרחיבה תיוותר על כנה, כל עוד הדבר יידרש כדי לבסס את סביבת האינפלציה בתוך תחום היעד. תשואות המק"מ משקפות צפי לאי-שינוי בריבית בנק ישראל בשנה הקרובה.

אינפלציה ושער חליפין

מדד המחירים לצרכן "הידוע" ירד ברבעון השלישי של שנת 2017 בשיעור של 0.5%. מדד המחירים לחודש ספטמבר עלה בשיעור של 0.1%, ומדד אוקטובר עלה ב-0.3%. האינפלציה השנתית עומדת, נכון לחודש אוקטובר, על רמה נמוכה של 0.2%. רמת האינפלציה הנמוכה היא תוצאה של מדיניות הממשלה להפחתת יוקר המחיה וייסוף בשער השקל מול סל המטבעות.

השקל פוחת ברבעון השלישי של שנת 2017 בשיעור של 0.9% מול הדולר ומול האירו רשם פחות של 4.3%. בנק ישראל רכש ברבעון השלישי של שנת 2017 מטבע-חוץ בהיקף של 350 מיליון דולר, כולם כחלק מתוכנית הרכישות שנועדה לקזז את ההשפעה מהפקת גז בישראל על שער החליפין.

שוקי הכספים והון

בשוקי המניות בעולם נמשכה מגמת עליות השערים שאפיינה את השנה החולפת. ברבעון השלישי של שנת 2017 עלה מדד ה-S&P500 בשיעור של 4.0% והשלים עלייה של 12.5% עד סוף ספטמבר, מדד המניות האירופי ה-STOXXEUROPE600 עלה ברבעון השלישי של שנת 2017 ב-2.3% והשלים עלייה של 7.4%, ומדד השווקים המתעוררים (EEM) עלה בשיעור של 8.3% והשלים עלייה של 28.6%. מדד ת"א 125 נותר בקירוב ללא שינוי במהלך הרבעון השלישי ועלה בסיכום תשעת החודשים הראשונים של השנה ב-0.8% בלבד. מדד ת"א 90 שאינו כולל את מניית חברות הפארמה, שירדו בסיכום שלושת הרבעונים הראשונים בשיעורים חדים של עד 46%, עלה בתקופה זו ב-16%. מחזורי המסחר היומיים במניות והמירום בתל-אביב הוסיפו לרדת ברבעון השלישי של שנת 2017 לרמה של 1,308 מיליון ש"ח לעומת 1,410 מיליון ש"ח ברבעון הקודם.

שוק אגרות-החוב בישראל התאפיין במגמת עליות שערים על רקע הירידה בציפיות להעלאת ריבית. מדד אגרות-החוב הממשלתיות השקליות עלה ברבעון השלישי של שנת 2017 בשיעור של 1.5%. תשואת אגרת החוב השקלית בריבית קבועה של ממשלת ישראל לעשר שנים ירדה מרמה של 2.08% בסוף יוני 2017 לרמה של 1.8% בסוף ספטמבר 2017. מדד אגרות-החוב הממשלתיות הצמודות עלה ב-1.7%. מדד אגרות-החוב הקונצרניות תל-בונד 60 עלה ברבעון השלישי של שנת 2017 ב-1.4%, ומרווחי התשואה לעומת אגרות-החוב הממשלתיות הוסיפו לרדת עד לרמה של 1.0% בסוף חודש ספטמבר 2017. בשוק הקונצרני הלא פיננסי גויסו כ-45.5 מיליארד ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017, סכום גבוה בהרבה מזה שגויס בתקופה המקבילה אשתקד.

טבלה 1-2: נתונים על השינויים במדד המחירים לצרכן ובשערי חליפין

לשנת 2016	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
	2016	2017	2016	2017	
(0.3%)	(0.02%)	0.2%	0.4%	(0.5%)	שיעור עליית (ירידת) מדד המחירים הידוע
(1.5%)	(3.7%)	(8.2%)	(2.3%)	0.9%	שיעור עליית (ירידת) שער הדולר של ארצות-הברית
(18.3%)	(15.8%)	0.2%	(5.8%)	4.3%	שיעור עליית (ירידת) שער הלירה שטרלינג
(4.0%)	(1.1%)	(3.7%)	(1.4%)	(0.5%)	שיעור עליית (ירידת) שער הפרנק השוויצרי
(4.8%)	(1.0%)	2.8%	(1.9%)	4.3%	שיעור עליית (ירידת) שער האירו
(18.7%)	(6.5%)	(9.2%)	(6.0%)	(0.5%)	שיעור עליית (ירידת) שער הלירה התורכית

נתונים על ריבית בנק ישראל:

30.09.16	30.06.16	30.09.16	31.12.16	30.09.17	
0.10%	0.10%	0.10%	0.10%	0.10%	שיעור הריבית בסוף התקופה

2.1.2. גילוי בדבר הפניות תשומת לב רואי החשבון המבקרים

לעיתים, מוצא רואה החשבון המבקר לנכון לכלול שינוי מהנוסח האחד על-ידי הוספת פסקת הפניית תשומת לב שנועדה להדגיש עניין מסוים המשפיע באופן משמעותי על הדוחות הכספיים וכלול בביאור לדוחות הכספיים.

רואי החשבון המבקרים הפנו את תשומת הלב לאמור בביאור 10.ב (ב) בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק, לביאור 10.ג בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ולביאור 10.ד בדבר החקירה בנושא FIFA.

בעניין חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים, נאמר בביאור 10.ג כי "אין ביכולתו של הבנק, בהתבסס על חוות הדעת של יועציו המשפטיים, להעריך באופן מהימן את היקף החשיפה, או את טווח החשיפה של קבוצת הבנק בקשר עם חקירת הרשויות האמריקאיות ואפשר שבסופו של דבר התוצאות יהיו שונות, כך שהסכומים שתשלם במסגרת הסדרים עם הרשויות האמריקאיות (אם יושגו), יהיו גבוהים משמעותית מסכום הפרשה". נוכח אי ודאות זו כללו רואי החשבון המבקרים הפניית תשומת לב בדוח הסקירה של רואי החשבון המבקרים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-2,048 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 2,490 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמה בכ-7.8% בהשוואה לשיעור של כ-9.9% בתקופה המקבילה אשתקד.

טבלה 2-2: תמצית דוח רווח והפסד

השינוי	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.2016	30.09.2017		30.09.2016	30.09.2017	
	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
(0.7%)	6,991	6,939	5.4%	2,196	2,315	רווח מימוני, נטו*
	(200)	299		(118)	25	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(7.7%)	7,191	6,640	(1.0%)	2,314	2,290	רווח מימוני, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
(1.3%)	4,041	3,989	(4.4%)	1,386	1,325	עמלות והכנסות אחרות*
1.7%	6,889	7,009	6.6%	2,445	2,607	הוצאות תפעוליות ואחרות
(16.6%)	4,343	3,620	(19.7%)	1,255	1,008	רווח לפני מסים
(13.7%)	1,863	1,607	0.0%	561	561	הפרשה למסים על הרווח
62.5%	8	13		1	5	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כוללות לאחר מסים
						רווח נקי:
(18.6%)	2,488	2,026	(35.0%)	695	452	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
	2	22		4	17	הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(17.8%)	2,490	2,048	(32.9%)	699	469	המיוחס לבעלי מניות הבנק
(21.2%)	9.9%	7.8%	(35.9%)	8.3%	5.3%	תשואת הרווח הנקי

* סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מתמצית דוח רווח והפסד באופן המאפשר ניתוח טוב יותר של התוצאות הפיננסיות. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות מימון שאינן מריבית מסעיף הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית לרווח המימוני, נטו.

2.2.1. התפתחות הכנסות והוצאות

הרווח המימוני נטו

בכדי לנתח את הרווח מפעילות מימון יש לכלול ברווח בנוסף להכנסות והוצאות ריבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מריבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים, בין היתר הפרשי שער ורווח ממימוש ניירות-ערך, המהווים חלק אינטגרלי בניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות מנגזרים כוללות, בין השאר, את השפעות ערך הזמן בשווי ההוגן של נגזרים המקזזות את חשיפות הריבית המאזניות וכן את השפעות שיעור השינוי במדד הידוע בגין יתרות נגזרים המקזזות את חשיפות המדד בגין היתרות המאזניות.

טבלה 2-3: הרכב הרווח המימוני, נטו

השינוי	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.16	30.09.17		30.09.16	30.09.17	
	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
4.30%	7,737	8,070	(8.24%)	2,767	2,539	הכנסות ריבית
1.78%	(1,573)	(1,601)	(42.68%)	(656)	(376)	הוצאות ריבית
4.95%	6,164	6,469	2.46%	2,111	2,163	הכנסות ריבית, נטו
(43.17%)	827	470	78.82%	85	152	הכנסות מימון שאינן מריבית
(0.74%)	6,991	6,939	5.42%	2,196	2,315	סך הרווח המימוני, נטו

טבלה 4-2: התפתחות של סך הרווח המימוני, נטו

השינוי	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.16	30.09.17		30.09.16	30.09.17	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח			
4.3%	6,438	6,714	6.3%	2,144	2,280	רווח מפעילות שוטפת ⁽¹⁾
(37.4%)	198	124	(3)	(3)	26	הכנסות ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב
(25.3%)	182	136	(9.3%)	43	39	רווח (הפסד) מהשקעות במניות ⁽²⁾
	102	4		(10)	-	רווחים בגין הלוואות שנמכרו
	35	(75)		-	(25)	התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים ⁽³⁾
0.0%	36	36	(122.7%)	22	(5)	הכנסות (הוצאות) מיוון הנובעות מחיסוי המס בגין השקעות בחו"ל ⁽⁴⁾
(0.7%)	6,991	6,939	5.4%	2,196	2,315	רווח מימוני, נטו

- (1) רווח מימוני בניטרול השפעות חריגות, ובניטרול השפעות הנובעות בעיקרן מעיתוי הרישום החשבונאי. מזה בגין השפעות שינויים במדד: הוצאה של 67 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2017, בהשוואה להכנסה של 49 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2016. הכנסה בסך 23 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בהשוואה להוצאה של 29 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.
- (2) ברבעון השני של שנת 2016 נככל רווח בסך 109 מיליון ש"ח הנובע מעסקת מכירת מניות ויזה אירופה.
- (3) השפעת מדידת הרווח והפסד במכשירים נגזרים המהווים חלק מאסטרטגיית ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק על בסיס שווי הוגן לעומת מדידה על בסיס צבירה.
- (4) השפעת חיסוי האסימטריה בחבות המס בגין הפרשי שער על ההשקעות בחברות בנות בחו"ל אשר אינם מובאים בחשבון בבסיס ההכנסה לצורך חישוב ההפרשה למס, שלא כמו הפרשי השער בגין מקורות המימון. הבנק מבצע חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחו"ל באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.

הרווח המימוני, נטו הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 ב-6,939 מיליון ש"ח בהשוואה ל-6,991 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה ברווח המימוני נובעת מרווחים בגין הלוואות שנמכרו בשנת 2016 בעיקר בשל מכירת חוב שסווג כפגום. כמו-כן, חלה ירידה בהתאמות לשווי הוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים בין התקופות ומירידה ברווחים מאגרות-חוב ומניות שנבעה מהכללת רווח ממכירת מניות ויזה אירופה שנכללה ברווחים בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה ברווח קוזה בשל עלייה ברווח מפעילות שוטפת הנובעת ברובה בשל עלייה בהיקף פעילות האשראי הקמעונאי והדירור ומעלייה במרווחים הפיננסיים וכן בשל עליית המדד.

טבלה 5-2: נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות ריבית

ביום	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		ביום	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.2016	30.09.2017		30.09.2016	30.09.2017	
	2.68%	2.75%	2.86%	2.61%		שיעור ההכנסה על נכסים נושאי ריבית
	0.83%	0.85%	1.04%	0.59%		שיעור ההוצאה על התחייבויות נושאות ריבית
	1.85%	1.90%	1.82%	2.02%		פער הריבית הכולל
	2.14%	2.20%	2.18%	2.22%		יחס בין הכנסות מריבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הריבית

העלייה בשיעור ההכנסה על נכסים נושאי ריבית וכן בשיעור ההוצאה על התחייבויות נושאות ריבית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 לעומת התקופה המקבילה אשתקד נבעה מעליית המדד בשיעור של 0.2% בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד בה המדד נותר ללא שינוי, וכן מעלייה בריבית מטבע-החוץ.

מניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית בין תשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 לבין התקופה המקבילה אשתקד עולה כי השינויים בשיעורי הריבית גרמו לגידול בסך של כ-377 מיליון ש"ח והשינויים בהיקף היתרות המאזניות הממוצעות גרמו לקטיון בסך של כ-72 מיליון ש"ח בהכנסות ריבית נטו.

ההוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בהוצאה בסך של 299 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסה בסך של 200 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

בהפרשה הפרטנית, נטו נרשמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הכנסה בסך של 369 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסה בסך של 317 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאה, נטו, בגין הפרשה קבוצתית הסתכמה ל-668 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017, בהשוואה להוצאה בסך של 117 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הגידול בהוצאה הקבוצתית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 ביחס לתקופה המקבילה אשתקד, נבע מגידול במחיקות האוטומטיות של חובות קטנים בין התקופות ומהשפעת ירידה בהיקפי האשראי, בעיקר העסקי, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016, לעומת עלייה בהיקפי האשראי בתקופה הנוכחית. למידע נוסף בדבר התפתחות יתרות האשראי לציבור ראה **פרק "המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון"** בדוח הדירקטוריון.

למידע נוסף בדבר התנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, ראה **ביאור 6** בדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 6-2: הוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים**

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
30.09.16	30.09.17	30.09.16	30.09.17	
במיליוני ש"ח				
583	548	188	176	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(900)	(917)	(381)	(408)	קיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
(317)	(369)	(193)	(232)	הוצאה (הכנסה) פרטנית, נטו, בגין הפסדי אשראי
117	668	75	257	הוצאה, נטו, בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומחיקות חשבונאיות, נטו
(200)	299	(118)	25	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי*
* מזה:				
(537)	(142)	(219)	(118)	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי
(5)	(9)	4	(4)	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור
338	449	97	146	הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר
4	1	-	1	הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות
(200)	299	(118)	25	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי
שיעור הוצאה (הכנסה) מסך האשראי לציבור:				
0.28%	0.26%	0.27%	0.25%	שיעור הוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי
0.33%	0.58%	0.37%	0.62%	שיעור הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי, ברוטו מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור***
(0.09%)	0.14%	(0.17%)	0.04%	שיעור הוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.16%	0.27%	0.19%	0.06%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
11.23%	19.31%	13.51%	4.34%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

** לרבות בגין אשראי לדיור שנבחן לפי עומק הפיגור.

*** הוצאה להפסדי אשראי, ברוטו הינה סך הוצאה להפסדי אשראי בניטול קיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית.

עמלות והכנסות אחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 ב-3,989 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-4,041 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. מזה העמלות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 ב-3,840 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,933 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. מחד חלה עלייה בעמלות מכרטיסי אשראי, מנגד נרשם קיטון בהכנסות מעמלות משוק ההון ומטיפול אשראי. ההכנסות האחרות הסתכמו ב-149 מיליון ש"ח בהשוואה ל-108 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע מהכנסה ממכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של סניף מיאמי בסך 48 מיליון ש"ח ומגידול ברווח ממכירת בניינים וקוזז מקיטון בהכנסות משירותי מחשב שניתנו לחברה בת שאוחדה בעבר.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 7-2: פירוט עמלות והכנסות אחרות

השינוי	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.16	30.09.17		30.09.16	30.09.17	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח			
						עמלות
(2.6%)	732	713	(6.4%)	251	235	דמי ניהול חשבונות
(8.6%)	629	575	(6.9%)	203	189	פעילות בניירות-ערך
4.4%	1,374	1,435	1.4%	486	493	כרטיסי אשראי, נטו
(16.9%)	219	182	(24.3%)	70	53	טיפול באשראי
0.7%	428	431	0.0%	144	144	עמלות מעסקי מימון
(8.5%)	551	504	(12.8%)	195	170	עמלות אחרות
(2.4%)	3,933	3,840	(4.8%)	1,349	1,284	סך-הכל עמלות
38.0%	108	149	10.8%	37	41	הכנסות אחרות
(1.3%)	4,041	3,989	(4.4%)	1,386	1,325	סך-הכל הכנסות עמלות והכנסות ואחרות

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 ב-7,009 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-6,889 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ-1.7%.

טבלה 8-2: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות

השינוי	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.16	30.09.17		30.09.16	30.09.17	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח			
						הוצאות שכר
4.2%	3,204	3,337	8.7%	1,007	1,095	שכר
(15.4%)	370	313	(23.0%)	135	104	מענקים ותגמול מבוסס מניית
2.1%	3,574	3,650	5.0%	1,142	1,199	סך-הכל שכר
(3.9%)	1,140	1,096	(4.2%)	377	361	אחזקה ופחת בניינים וציוד
4.0%	2,175	2,263	13.1%	926	1,047	הוצאות אחרות
1.7%	6,889	7,009	6.6%	2,445	2,607	סך-הכל הוצאות תפעוליות ואחרות

הוצאות השכר הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 ב-3,650 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,574 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 2.1%.

הגידול בהוצאות השכר נבע מהשפעת הפחתה של הפסדים אקטואריים שנזקפו בתקופות קודמות בעיקר עקב תוכנית ההתייעלות לרווח כולל אחר וכן מהפרשה לפיצויים בקשר עם צמצום הפעילות הבנקאית הפרטית הבינלאומית בחברת הבת בשוויץ. מנגד חלה ירידה כתוצאה מהמשך החיסכון בעלויות שוטפות עקב תהליכי ההתייעלות ומירידה בהפרשה לבונוס כתוצאה מהירידה ברווחיות.

ההוצאות האחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 ב-2,263 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,175 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 4.0%. מחד חל גידול בהוצאות ביטוח כתוצאה מרכישת ביטוח ערבויות חוק מכר ששימש להקטנת רכיבי הסיכון ותרתם לשיפור יחס הלימות ההון. כמו-כן, נכללו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הוצאות הכרוכות בסגירת פעילות הבנקאות הפרטית בשוויץ. מנגד חלה ירידה בהוצאות שיווק ופרסום וכן ירידה בהוצאות המשפטיות הכרוכות בחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים.

ההפרשה למסים על הרווח הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בסך של 1,607 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 1,863 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד שכללה הוצאה בסך 114 מיליון ש"ח עקב השלכת הורדת שיעור מס החברות על יתרות המסים הנדחים. שיעור המס האפקטיבי של הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הגיע ל-44.4% בהשוואה לשיעור מס סטטוטורי של 35.04% וזאת בשל הוצאות לא מוכרות ומסים בגין שנים קודמות עקב גביית חובות שנמחקו בעבר ומרישום עתודה למס על רווחי חברות מוחזקות.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בחלקם בהפסד בסך של 22 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 2 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהפסד נובע משינויים שליליים בשערי החליפין. **הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק** הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בסך של 2,048 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,490 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי הבסיסי למניה בת 1 ש"ח ערך נקוב הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 ב-1.54 ש"ח, בהשוואה ל-1.87 ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

2.2.2. התפתחות ברווח הכולל

טבלה 9-2: רווח כולל

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
30.09.16	30.09.17	30.09.16	30.09.17	
במיליוני ש"ח				
2,488	2,026	695	452	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2	22	4	17	הפסד (רווח) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,490	2,048	699	469	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים:				
50	315	83	84	התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן נטו
-	2	(1)	2	התאמות מתרגום דוחות כספיים* נטו, לאחר השפעת גידורים**
(1,471)	(3)	(1,157)	(96)	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים***
4	1	1	-	רווחים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים
(1,417)	315	(1,074)	(10)	רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים
483	(106)	377	-	השפעת המס המתניח
(934)	209	(697)	(10)	רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מסים
(2)	-	-	1	בניכוי הפסד (רווח) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(936)	209	(697)	(9)	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק, לאחר מסים
1,554	2,235	(2)	442	הרווח (ההפסד) הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
-	22	4	18	ההפסד (הרווח) הכולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1,554	2,257	2	460	הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

** גידורים - רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעות נטו במטבע-חוץ.

*** בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף התקופה של תוכניות פנסיה להטבה מוגדרת והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.

הרווח הכולל הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בסך של 2,257 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 1,554 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח הכולל נבע בעיקר, מעבר לשינוי ברווח הנקי, מגידול ביתרת התאמות ניירות-ערך זמינים למכירה, כתוצאה מעלייה במחירי הבורסה בהשוואה לשינוי בתקופה המקבילה אשתקד. כמו-כן, בתקופה המקבילה אשתקד, נזקפה לרווח הכולל האחר עלות תוכנית ההתייעלות החמש שנתית.

2.3. המבנה והתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן המאוחד ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכם ב-449.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-448.1 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.

טבלה 10-2: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים

שינוי מיום		יתרה ליום			
31.12.16	30.06.17	31.12.16	30.06.17	30.09.17	
במיליוני ש"ח					
0.4%	0.0%	448,105	449,734	449,815	סך-כל הנכסים
0.4%	0.9%	271,957	272,949	275,505	אשראי לציבור, נטו
2.0%	4.4%	80,378	81,959	85,606	מזומנים ופיקדונות בבנקים
(1.3%)	(8.9%)	71,449	70,499	64,196	ניירות-ערך ⁽¹⁾⁽²⁾
0.7%	0.6%	338,502	340,768	342,747	פיקדונות הציבור
(8.4%)	(4.3%)	33,560	30,736	29,411	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
4.1%	0.4%	34,047	35,458	35,591	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק

(1) לגבי סכומים הנמדדים בשווי הוגן, ראה [ביאור 5.15](#).

(2) לפרטים בדבר ניירות-ערך ששועבדו למלווים ראה [ביאור 5](#).

2.3.1 מבנה והתפתחות הנכסים וההתחייבויות

אשראי לציבור

טבלה 11-2: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי ענפי משק עיקריים

השינוי	ליום		
	31.12.16	30.09.17	
במיליוני ש"ח			
4.5%	61,376	64,125	אנשים פרטיים - הלוואות לדויר
2.1%	53,662	54,787	אנשים פרטיים - אחר
(0.3%)	44,069	43,934	בינו ונדל"ן
(0.5%)	27,593	27,453	מסחר
(4.4%)	18,144	17,337	תעשייה
(2.9%)	18,474	17,935	שירותים פיננסיים
2.7%	48,639	49,934	אחר
1.3%	271,957	275,505	סך-הכל

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה [פרק "סיכון אשראי" בסעיף 3.2.2](#). "מיון וניתוח סיכון האשראי לפי ענפי משק" בסקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

חבויות בעייתיות טבלה 12-2: סיכון אשראי בעייתי⁽¹⁾

31.12.16			30.09.17			
סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני	סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני	
במיליוני ש"ח						
4,625	621	4,004	3,400	636	2,764	סיכון אשראי פגום
1,595	165	1,430	1,775	220	1,555	סיכון אשראי נחות
2,989	747	2,242	3,527	550	2,977	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ⁽²⁾
9,209	1,533	7,676	8,702	1,406	7,296	סך סיכון אשראי בעייתי*
7,600	1,378	6,222	7,430	1,241	6,189	סיכון אשראי בעייתי נטו
884	-	884	847	-	847	* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽²⁾

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(2) לרבות בגין הלוואות לדיר שביגן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיר שביגן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 חלה ירידה בסך החבויות הבעייתיות בשיעור של 6% שנבעה בעיקר מהמשך הירידה בסיכון אשראי פגום, ומנגד חל גידול בסיכון אשראי בהשגחה מיוחדת.

למידע נוסף על ניתוח תיק האשראי וסיכון אשראי בעייתי ראה [פרק "סיכון אשראי" בסעיף 3.2.1](#). "חבויות בעייתיות" בסקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

אשראי חוץ-מאזני

טבלה 13-2: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים

השינוי	יתרה ליום		במיליוני ש"ח
	31.12.16	30.09.17	
	861	1,385	
60.9%			אשראי תעודות
0.3%	52,451	52,613	ערבויות והתחייבויות אחרות**
2.5%	24,628	25,241	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות הבנק
(0.8%)	10,759	10,669	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות בנקים אחרים
5.9%	35,540	37,631	מסגרות ח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו
1.6%	45,304	46,033	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערבויות

* כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלקת המעו"ף בסך 308 מיליוני ש"ח (ליום 30.09.16: 296 מיליוני ש"ח, ליום 31.12.16: 289 מיליוני ש"ח).

** כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-13,591 מיליוני ש"ח בביגו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר (ליום 31.12.16: 13,430 מיליוני ש"ח).

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

ניירות-ערך

לבנק השקעות באגרות-חוב ממשלתיות וקונצרניות וכן השקעה במניות סחירות ושיאין סחירות בפיזור נרחב. ניירות הערך הסתכמו ביום 30 בספטמבר 2017 ב-64.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-71.4 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016, ירידה בשיעור של כ-10.2% שנבעה בעיקר ממכירה ופדיון אגרות-חוב של ממשלת ישראל בתיק הזמין למכירה ובתיק למסחר, שקוזזה בחלקה על-ידי רכישת אגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית.

להלן פירוט אודות הפעילות בניירות הערך של קבוצת הבנק:

טבלה 14-2: יתרות ניירות-ערך

סך-הכל	מוחזק לפדיון		זמין למכירה		תיק למסחר			
	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך		
ליום 30 בספטמבר 2017								
64.2%	41,222	-	-	55.8%	35,825	8.4%	5,397	אגרות-חוב ממשלת ישראל
15.2%	9,736	-	-	15.1%	9,669	0.1%	67	אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית
1.8%	1,175	-	-	1.8%	1,170	0.0%	5	אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות
81.2%	52,133	-	-	72.7%	46,664	8.5%	5,469	סך-הכל אגרות-חוב ממשלות
1.4%	904	0.7%	421	0.7%	481	0.0%	2	אגרות-חוב קונצרניות - בישראל
13.9%	8,942	-	-	13.9%	8,938	0.0%	4	אגרות-חוב קונצרניות - מדינות זרות
15.3%	9,846	0.7%	421	14.7%	9,419	0.0%	6	סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות
3.5%	2,217	-	-	3.4%	2,161	0.1%	56	מניות
100.0%	64,196	0.7%	421	90.7%	58,244	8.6%	5,531	סך-הכל ניירות-ערך
ליום 31 בדצמבר 2016								
71.2%	50,844	-	-	59.4%	42,424	11.8%	8,420	אגרות-חוב ממשלת ישראל
9.5%	6,806	-	-	9.4%	6,729	0.1%	77	אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית
2.0%	1,450	-	-	2.0%	1,443	0.0%	7	אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות
82.7%	59,100	-	-	70.8%	50,596	11.9%	8,504	סך-הכל אגרות-חוב ממשלות
2.1%	1,493	0.6%	413	1.5%	1,077	0.0%	3	אגרות-חוב קונצרניות - בישראל
12.0%	8,600	-	-	12.0%	8,593	0.0%	7	אגרות-חוב קונצרניות - מדינות זרות
14.1%	10,093	0.6%	413	13.5%	9,670	0.0%	10	סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות
3.2%	2,256	-	-	3.1%	2,202	0.1%	54	מניות
100.0%	71,449	0.6%	413	87.4%	62,468	12.0%	8,568	סך-הכל ניירות-ערך

טבלה 15-2: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק

31.12.16		30.09.17		
אחוז מסך אגרות-חוב קונצרניות	הערך במאזן	אחוז מסך אגרות-חוב קונצרניות	הערך במאזן	
7.2%	731	4.9%	482	כרייה וחציבה
12.4%	1,251	10.8%	1,065	תעשייה
3.5%	353	2.1%	208	מידע ותקשורת
2.2%	220	2.1%	206	שירותים פיננסיים
62.6%	6,316	71.1%	7,003	בנקים ומוסדות פיננסיים
12.1%	1,222	9.0%	882	אחרים
100.0%	10,093	100.0%	9,846	סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות

לפרטים בדבר ההפסד שטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן בגין ניירות-ערך בתיק הזמין למכירה, ראה [ביאור 5 בתמצית הדוחות הכספיים](#).

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

פיקדונות

טבלה 16-2: התפתחות ביתרות הפיקדונות

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.16	30.09.17	
	במיליוני ש"ח		
1.3%	338,502	342,747	פיקדונות הציבור
(19.0%)	4,377	3,544	פיקדונות מבנקים
(7.2%)	345	320	פיקדונות הממשלה
1.0%	343,224	346,611	סך-הכל

יתרת הפיקדונות ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכמה בסך של כ-347 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ-343 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.

פעילות חוץ-מאזנית בניירות-ערך המוחזקים על-ידי הציבור

טבלה 17-2: ההתפתחות ביתרות החזקת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי משמורת, ניהול, תפעול וייעוץ

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.16	30.09.17	
	במיליוני ש"ח		
(0.4%)	868,863	865,045	ניירות-ערך ⁽¹⁾
(17.6%)	118,078	97,351	נכסי קופות-גמל המקבלות שירותי תפעול ⁽²⁾
12.1%	72,286	81,012	נכסי קרנות נאמנות ⁽³⁾
15.4%	37,251	42,991	יתרות פנסיוניות נועצות ⁽⁴⁾

- (1) לרבות יתרות ניירות-ערך של קופות-גמל וקרנות נאמנות לגביהן מעניקה קבוצת הבנק שירותי משמורת.
- (2) הבנק החליט להפסיק את פעילות מתן שירותי תפעול קופות-גמל וקרנות השתלמות לחברות המנהלות להן הוא מעמיד שירותי תפעול. הפסקת הפעילות לא תבצע באופן מיידי אלא בתהליך הדרגתי מול כל הגורמים הרלוונטיים. לפרטים נוספים ראה [מגזר ניהול פיננס](#), בפרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגיד.
- (3) שווי הנכסים של קרנות הנאמנות המקבלות שירותים נלווים לניהול חשבונות בהיקפים שונים.
- (4) יתרות מוצרים פנסיוניים וקרנות השתלמות שניתן לגביהן ייעוץ פנסיוני.

אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכמו ב-29.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-33.6 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016, קיטון בשיעור של כ-12.4%, שנבע מפירעון אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים.

טבלה 18-2: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

ליום 31 בדצמבר 2016		ליום 30 בספטמבר 2017		
מזה: סחיר	הערך במאזן	מזה: סחיר	הערך במאזן	
במיליוני ש"ח				
14,007	17,520	11,670	15,170	כתבי התחייבות נדחים
15,468	16,040	13,851	14,241	אגרות-חוב
29,475	33,560	25,521	29,411	סך-הכל אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

31.12.16		30.09.17			
ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי
במיליוני ש"ח					
571,828	8,015	7,542	714,562	7,427	6,968
268,755	3,938	3,715	258,606	4,058	4,534
26,613	632	638	49,185	935	944
862	23	28	419	9	11
(כולל נגזרי אשראי)					
868,058	12,608	11,923	1,022,772	12,429	12,457

2.3.2. הון, הלימות הון ומינוף

1. הון

השקעות בהון הבנק ועסקות במניותיו

הון המניות המונפק והנפרע של הבנק ליום 30 בספטמבר 2017 הינו 1,333,065,159 ש"ח ע.ג. המורכב ממניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת. ההון המונפק הינו לאחר הפחתת 4,311,952 מניות רגילות שנרכשו על-ידי הבנק (להלן: "מניות באוצר").

כפי שנמסר לבנק על-ידי אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון החזקות", חברה פרטית בשליטת גבי שרי אריסון באמצעות נאמנויות הקשורות אליה, אשר מחזיקה בגרעין השליטה בבנק (כ-20.01%) והחזקה זו מהווה את עיקר נכסיה), ביום 19 בספטמבר 2017 נחתם מזכר הבנות בלתי מחייב בין נאמנות הקשורה לגבי שרי אריסון לבין חברת השקעות וגופים מוסדיים מצפון אמריקה ("המשקיעים"), במסגרתו פורטו הבנות לפיהן המשקיעים ירכשו כ-47.5% עד כ-49.9% מההון המונפק והנפרע של אריסון החזקות. בהתאם למזכר הבנות, עם השלמת העסקה, התמורה הכוללת בגין מניות אריסון החזקות תיעשה לפי חישוב ההון העצמי של אריסון החזקות בהתבסס על שווי של 24.82 ש"ח למניית הבנק, הגנת תשואה מינימלית למשקיעים באריסון החזקות והוראות אחרות כפי שיקבעו בהסכם המחייב שייעשה בין הצדדים. מזכר הבנות כולל גם זכות לנציגות בדירקטוריונים של הבנק ושל אריסון החזקות. אריסון החזקות הבהירה כי מזכר הבנות אינו מחייב ואין ודאות כי עסקת הרכישה תושלם. העסקה כפופה לבדיקת נאותות של המשקיעים לגבי אריסון החזקות והבנק, המתנהלת בימים אלה, חתימה על הסכם מחייב ותנאי השלמה מקובלים, הכוללים קבלת כל האישורים הרגולטורים הנדרשים, לרבות אישור בנק ישראל לקבלת/תיקון היתר השליטה בבנק ביחס לצירוף המשקיעים להחזקה באריסון החזקות.

דיבידנדים

ביום 24 באפריל 2017 החליט דירקטוריון הבנק לעדכן את מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, כך שהמדיניות המעודכנת היא לחלק עד 40% מהרווח הנקי הרבעוני הנובע מפעולות רגילות החל מהרבעון הראשון של 2017. החלטת הדירקטוריון התקבלה לאור הלימות ההון הגבוהה אליה הגיע הבנק, ולאחר שהתקבל אישור הפיקוח על הבנקים להגדיל את שיעור חלוקת הדיבידנד לעד 40% מהרווח הנקי החל מהרבעון הראשון של 2017. מדובר במדיניות חלוקה של דיבידנד וכל חלוקה כפופה להחלטה ספציפית של דירקטוריון הבנק לפי שיקול דעתו במועד החלוקה ובהתחשב בשיקולים עסקיים, בהוראת כל דין ובמגבלות על חלוקה. בנוסף למגבלות על-פי חוק החברות, חלוקת דיבידנד על-ידי תאגיד בנקאי כפופה לרגולציה החלה על תאגידים בנקאיים בישראל, לפיה לא יחולק דיבידנד: (א) אם יתרת העודפים המצטברת של הבנק (בניכוי הפרשים בחובה, שנכללו ברווח כולל אחר מצטבר) על-פי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו אינה חיובית, או במידה שחלוקה כאמור תגרום ליתרה שלילית; (ב) כאשר אחת או יותר משלוש השנים הקלנדריות האחרונות הסתיימה בהפסד או בהפסד כולל; (ג) כאשר התוצאה המצטברת של שלושת הרבעונים המסתיימים בתום תקופת הביניים לגביה פורסם הדוח הכספי האחרון מראה על הפסד או על הפסד כולל; (ד) אם החלוקה תגרום לכך, שיחס הון הבנק לנכסי סיכון ירד מתחת ליחס הנדרש לגבי; (ה) מקרנות הון או מהפרשים בזכות, הנובעים מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ; (ו) במידה שלאחר חלוקתו, הנכסים הלא-כספיים של הבנק יעלו על הונו העצמי; או (ז) במידה שהבנק לא יעמוד בדרישות סעיף 23 לחוק הבנקאות אשר קובע הגבלה לגבי השיעור מההון, אשר מותר לתאגיד בנקאי להשקיע בתאגידים ריאליים. על אף האמור לעיל, במקרים מסוימים יוכל הבנק לחלק דיבידנד אף בהתקיים הנסיבות לעיל, במידה שקיבל מראש ובכתב את אישורו של הפיקוח על הבנקים לחלוקה, ועד לגובה הסכום שאושר כאמור.

לפרטים בדבר יעד הלימות ההון של הבנק ראה [פרק הלימות הון להלן](#).

על-פי תנאי שטר הון נדחה היה והושעו תשלומי הריבית בגין שטר הון זה, הבנק לא ישלם דיבידנד לבעלי מניותיו כל עוד לא שולמו במלואם כל תשלומי הריבית שסילוקם הושעה, בין אם דיבידנד כאמור הוכרז טרם ניתנה הודעת הבנק בדבר היווצרות נסיבות משעות, ובין אם הוא הוכרז אחרי מתן הודעה כאמור. בהיתר נגיד בנק ישראל לרכישת השליטה בבנק על-ידי קבוצת אריסון נקבע כי לא יחולק דיבידנד מרווחים שנצברו בבנק עד יום 30 ביוני 1997 (ערב רכישת השליטה), אלא אם כן הפיקוח על הבנקים הסכים לכך מראש ובכתב. יתרת העודפים של הבנק ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכמה ב-28,042 מיליון ש"ח, מהם סך של כ-2,734 מיליון ש"ח אינם ניתנים לחלוקה כדיבידנד כאמור.

להלן פרטים על חלוקת דיבידנד בשנת 2017 שטרם שולמו:

ביום 27 בנובמבר 2017 דירקטוריון הבנק החליט על חלוקת דיבידנד בשיעור של כ-40% מרווחי הרבעון השלישי של שנת 2017 בסך של כ-188 מיליון ש"ח המהווה 14.08 אגורות לכל מניה בת 1 ש"ח ע.ג.

הדירקטוריון קבע את יום 6 בדצמבר 2017 כיום הקובע לעניין תשלום הדיבידנד ואת יום 14 בדצמבר 2017 כיום התשלום.

טבלה 20-2: פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד הכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
14.08.2017	31.08.2017	24.365	325
23.05.2017	13.06.2017	22.980	307
29.03.2017	18.04.2017	3.105	41
16.11.2016	06.12.2016	15.745	210
10.08.2016	31.08.2016	16.770	223
18.05.2016	08.06.2016	10.116	135

2. הלימות הון

גישת הבנק להערכת הלימות ההון

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל 2 ו-3 כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות. הוראות באזל 2 מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכוני האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק.
- נדבך 2 - מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכוני מזילות, סיכוני סליקה וסיכונים אסטרטגיים) ובמקביל תהליך סקירה שיבוצע על-ידי הפיקוח על הבנקים.
- נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה קובע את האופן וההיקף של המידע שיוצג במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרש מתן מידע כמותי ומידע איכותי כדי לאפשר לגורמי השוק להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.

הוראות באזל 3

הוראות באזל 3 נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". בהתאם להוראות המעבר, ההתאמות הפיקוחיות והניכויים מההון, וכן הזכויות שאינן מקנות שליטה שאינן כשירות להיכלל בהון הפיקוחי, מנוכים מההון בהדרגה בשיעור של 20% בכל שנה, החל מיום 1 בינואר 2014 ועד ליום 1 בינואר 2018. מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בשנת 2016 שיעור הניכויים מההון הפיקוחי עמד על 60% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עמדה על 60%. בשנת 2017 שיעור הניכויים מההון הפיקוחי עומד על 80% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 50%. החל מיום 1 בינואר 2018 שיעור הניכויים מההון הפיקוחי יעמוד על 100%.

יעד הלימות ההון

בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים בדבר יחסי הון מזעריים נדרש הבנק בהיותו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד (כזה, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי של 13.5% וזאת, החל מיום 1 בינואר 2017. בנוסף, החל מיום 1 בינואר 2015 התווספה ליחסי ההון המזעריים דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדירור למועד הדיווח. דרישה זו יושמה בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ייחס ההון הכולל המזערי הנדרשים על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינם 10.23%-1 ו-13.73%, בהתאמה. על פי החלטת דירקטוריון הבנק, יעד יחס הון עצמי רובד 1 מיום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.75%.

התייעלות תפעולית

בחודש ינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן: "המכתב"). בהתאם למכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תוכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו במכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית לתקופה של עד חמש שנים בקו ישר לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף. בחודש אוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 762 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון. השפעת עלויות תוכנית התייעלות על יחסי הלימות ההון, המוערכת בכ-0.23% למועד הדיווח, נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

בהמשך למכתב האמור, בחודש יוני 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן", אשר מעודד את התאגידים הבנקאיים לבחון, בנוסף להתייעלות בהוצאות כוח אדם, גם אפשרויות לצמצום עלויות נדל"ן ותחזוקה של יחידות המטה והנהלה, לרבות באמצעות בחינה מחודשת של מיקומן הגיאוגרפי (להלן: התייעלות בתחום הנדל"ן). במסגרת זאת, על מנת לעודד יישום תוכנית התייעלות בתחום הנדל"ן, הפיקוח יאשר לבנקים הקלות בנושא הלימות הון. בהתאם למכתב הנוסף, יוארך תוקפו של המכתב המקורי עד ליום 30 ביוני 2018.

טבלה 21-2: חישוב יחס הלימות ההון

31 בדצמבר 2016	30 בספטמבר 2016	30 בספטמבר 2017	
			במיליוני ש"ח
1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים			
35,045	35,179	36,347	הון עצמי רובד 1 ⁽¹⁾
1,465	1,465	1,221	הון רובד 1 נוסף
36,510	36,644	37,568	סך-הכל הון רובד 1 ⁽¹⁾
11,609	12,233	10,359	הון רובד 2
48,119	48,877	47,927	סך-הכל הון כולל ⁽¹⁾
2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון			
290,139	298,021	294,278	סיכון אשראי ⁽²⁾
4,866	4,274	4,785	סיכונים שוק
23,374	23,225	23,626	סיכון תפעולי
318,379	325,520	322,689	סך-הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון ⁽²⁾
3. יחס ההון לרכיבי סיכון			
11.01%	10.81%	11.26%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
11.47%	11.26%	11.64%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
15.11%	15.02%	14.85%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.17%	9.14%	10.23%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾
12.67%	12.64%	13.73%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾

(1) הנתונים מוצגים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי" ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית התייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן: התאמות בגין תוכנית התייעלות), אשר נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר והתאמות בגין תוכנית התייעלות ראה [ביאור 9](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

(2) מסך-הכל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון הופחתו סך של 905 מיליוני ש"ח ליום 30 בספטמבר 2017 ו-1,065 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016 וליום 30 בספטמבר 2016 בשל התאמות בגין תוכנית התייעלות, אשר בהתאם לאישור הפיקוח על הבנקים נזקפות בהדרגה על פני 5 שנים החל משנת 2017.

(3) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינם 9%-12.5% בהתאמה והחל מיום 1 בינואר 2017 הינם 10%-13.5% בהתאמה. ליחסים אלה, החל מיום 1 בינואר 2015, התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיר למועד הדיווח. דרישה זו יושמה בהדרגה עד ליום 1 בינואר 2017.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 22-2: הרכב ההון לצורך חישוב יחס הון לרכיבי סיכון

31 בדצמבר 2016	30 בספטמבר 2016	30 בספטמבר 2017	
			במיליוני ש"ח
הון רובד 1			
8,146	8,120	8,124	הון מניות רגילות נפרע ופרמיה
26,665	26,737	28,041	עודפים
116	123	75	זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו
355	471	578	רווחים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
(200)	(238)	(425)	מכשירים הוניים אחרים
(37)	(34)	(46)	סכומים שהופחתו מהון רובד 1
35,045	35,179	36,347	סך-הכל הון עצמי רובד 1
1,465	1,465	1,221	מכשירים מורכבים חדשניים
36,510	36,644	37,568	סך-הכל הון רובד 1
הון רובד 2			
264	323	185	מכשירי הון מורכבים וכתבי התחייבות נדחים
3,627	3,669	3,678	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המת"ח
7,718	8,241	6,496	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
-	-	-	סכומים שהופחתו מהון רובד 2
11,609	12,233	10,359	סך-הכל הון רובד 2
48,119	48,877	47,927	הון כולל כשיר

לפרטים נוספים, ראה [ביאור 9](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 23-2: רכיבי הסיכון ודרישות ההון הרגולטוריות בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי

31 בדצמבר 2016		30 בספטמבר 2016		30 בספטמבר 2017		
נכסי סיכון	דרישות הון ⁽¹⁾	נכסי סיכון	דרישות הון ⁽¹⁾	נכסי סיכון	דרישות הון ⁽¹⁾	
במיליוני ש"ח						
סיכון אשראי						
209	1,649	226	1,785	192	1,401	חובות של ריבוניות
363	2,863	381	3,015	419	3,049	חובות של ישויות סקטור ציבורי
805	6,357	813	6,429	918	6,687	חובות של תאגידים בנקאיים
15,029	118,620	15,527	122,844	15,878	115,644	חובות של תאגידים
5,854	46,207	6,063	47,966	6,475	47,163	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
5,956	47,005	5,963	47,178	6,718	48,928	חשיפות קמעונאיות ליחידים
928	7,323	938	7,420	1,094	7,966	הלוואות לעסקים קטנים
4,851	38,288	4,804	38,008	5,551	40,428	הלוואות לדירור
12	96	12	94	12	88	איגוח
2,303	18,180	2,358	18,657	2,618	19,065	נכסים אחרים
450	3,551	585	4,625	530	3,859	סיכון CVA
36,760	290,139	37,670	298,021	40,405	294,278	סך-הכל בגין סיכון אשראי
617	4,866	540	4,274	657	4,785	סיכונים שוק
2,961	23,374	2,936	23,225	3,244	23,626	סיכון תפעולי
40,338	318,379	41,146	325,520	44,306	322,689	סך נכסי הסיכון בגין הסיכונים השונים
	35,045		35,179		36,347	הון עצמי רובד 1
	36,510		36,644		37,568	הון רובד 1
	48,119		48,877		47,927	הון כולל

(1) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הפיקוח על הבנקים בשיעור של 13.73% ליום 30 בספטמבר 2017, 12.67% ליום 31 בדצמבר 2016 ו-12.64% ליום 30 בספטמבר 2016. הגישות הנהוגות בבנק לגבי קטגוריות הסיכון המרכזיות, לצורך חישוב ההון הפיקוחי הן: הגישה הסטנדרטית (מיושם בסיכונים אשראי, סיכונים שוק, סיכון תפעולי וסיכון איגוח) גישה החשיפה הנוכחית (סיכון אשראי צד נגדי) וחישוב על-פי משקולות הסיכון שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין (משמש לחישוב בנכסים אחרים).

3. יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. יחס המינוף מבוסס באחוזים ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים.

טבלה 24-2: יחס מינוף

31 בדצמבר 2016	30 בספטמבר 2016	30 בספטמבר 2017	
במיליוני ש"ח			
בנתוני המאוחד			
36,510	36,644	37,568	הון רובד 1*
503,875	495,087	510,009	סך החשיפות*
באחוזים			
7.25%	7.40%	7.37%	יחס מינוף
6.00%	6.00%	6.00%	יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". השפעת עלויות תוכנית ההתייעלות על יחס המינוף למועד הדיווח, המוערכת בכ-0.13% נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים בסעיף 6.1 בדוח הממשל התאגידי וביאור 12 א בתמצית הדוחות הכספיים. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוחות, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים.

להגדרת המגזרים הפיקוחיים, ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה [ביאור 29 בדוחות הכספיים לשנת 2016](#).

טבלה 2-25: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017							
רווח מימוני, נטו	עמלות והכנסות אחרות	סך הכנסות	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	סך הוצאות תפעוליות ואחרות	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסיכון תקופת הדיווח	יתרת פיקדונות הציבור לסיכון תקופת הדיווח
במיליוני ש"ח							
פעילות ישראל							
מסקי בית	783	448	1,231	188	1,041	3	124,719
מזה: הלוואות לדיור	120	15	135	(4)	56	51	63,682
מזה: כרטיסי אשראי	52	167	219	41	132	31	9,317
בנקאות פרטית	33	43	76	-	71	4	1,865
עסקים קטנים וזעירים	590	276	866	162	410	189	67,321
עסקים בינוניים	168	86	254	(112)	82	177	26,929
עסקים גדולים	259	148	407	(229)	107	325	47,663
גופים מוסדיים	26	39	65	4	51	6	2,043
ניהול פיננסי	317	24	341	1	82	173	-
אחר	1	232	233	-	348	(147)	5,308
סך-הכל פעילות ישראל	2,177	1,296	3,473	14	2,192	730	263,667
פעילות חו"ל							
סך-הכל פעילות חו"ל	138	29	167	11	415	(261)	15,711
סך-הכל	2,315	1,325	3,640	25	2,607	469	279,378
סך-הכל	2,315	1,325	3,640	25	2,607	469	279,378

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 25-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2016*							
רווח מימוני, נטו	עמלות והכנסות אחרות	סך הכנסות	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	סך הוצאות תפעוליות ואחרות	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לטווח תקופת הדיווח	יתרת פיקדונות הציבור לטווח תקופת הדיווח
במיליוני ש"ח							
פעילות ישראל							
735	458	1,193	129	998	46	108,880	125,933
מזקי בית							
99	16	115	-	71	27	60,559	-
מזה: הלוואות לדיור							
34	165	199	19	119	45	9,389	-
מזה: כרטיסי אשראי							
28	43	71	-	69	1	2,101	35,265
בנקאות פרטית							
508	259	767	(100)	396	296	61,548	35,938
עסקים קטנים וזעירים							
156	91	247	(82)	83	155	27,533	20,413
עסקים בינוניים							
266	174	440	(46)	103	251	54,871	35,481
עסקים גדולים							
22	46	68	(6)	49	16	1,909	41,583
גופים מוסדיים							
328	40	368	(3)	85	178	-	-
ניהול פיננסי							
-	206	206	-	463	(264)	5,429	-
אחר							
2,043	1,317	3,360	(108)	2,246	679	262,271	294,613
סך-הכל פעילות ישראל							
פעילות חו"ל							
153	69	222	(10)	199	20	19,175	31,631
סך-הכל פעילות חו"ל							
2,196	1,386	3,582	(118)	2,445	699	281,446	326,244
סך-הכל							

* סווג מחדש.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 25-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017							
רווח מימוני, נטו	עמלות והכנסות אחרות	סך הכנסות	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	סך הוצאות תפעוליות ואחרות	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
במיליוני ש"ח							
פעילות ישראל							
משקי בית	2,300	1,315	3,615	441	3,154	28	124,719
מזה: הלוואות לדיור	346	46	392	(9)	169	140	63,682
מזה: כרטיסי אשראי	140	477	617	72	396	106	9,317
בנקאות פרטית	91	128	219	-	217	2	1,865
עסקים קטנים וזעירים	1,716	810	2,526	429	1,252	526	67,321
עסקים בינוניים	481	254	735	(288)	247	471	26,929
עסקים גדולים	776	481	1,257	(298)	314	754	47,663
גופים מוסדיים	77	122	199	-	155	27	2,043
ניהול פיננסי	1,075	60	1,135	1	222	561	-
אחר	2	641	643	-	665	(93)	5,308
סך-הכל פעילות ישראל	6,518	3,811	10,329	285	6,226	2,276	263,667
פעילות חו"ל							
סך-הכל פעילות חו"ל	421	178	599	14	783	(228)	15,711
סך-הכל	6,939	3,989	10,928	299	7,009	2,048	279,378
לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2016*							
פעילות ישראל							
משקי בית	2,165	1,321	3,486	316	3,050	84	108,880
מזה: הלוואות לדיור	277	48	325	-	215	66	60,559
מזה: כרטיסי אשראי	110	446	556	40	355	109	9,389
בנקאות פרטית	81	126	207	-	211	(2)	2,101
עסקים קטנים וזעירים	1,484	729	2,213	26	1,209	597	61,548
עסקים בינוניים	466	293	759	(189)	253	420	27,533
עסקים גדולים	947	507	1,454	(355)	315	904	54,871
גופים מוסדיים	69	134	203	(6)	149	36	1,909
ניהול פיננסי	1,256	79	1,335	4	235	650	-
אחר	-	621	621	-	846	(273)	5,429
סך-הכל פעילות ישראל	6,468	3,810	10,278	(204)	6,268	2,416	262,271
פעילות חו"ל							
סך-הכל פעילות חו"ל	523	231	754	4	621	74	19,175
סך-הכל	6,991	4,041	11,032	(200)	6,889	2,490	281,446

* סווג מחדש.

שינויים עיקריים ברוח הנקי וביתרות המאזניות

מגזר משקי בית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר משקי בית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-28 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 84 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי ובהוצאות התפעוליות שקוזה על-ידי עלייה ברווח המימוני, נטו. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-2,300 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,165 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע מעלייה ביתרות האשראי הצרכני והאשראי לדיוור הממוצעות בין התקופות לצד עלייה במרווחים הפיננסיים על אשראים אלה. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-1,315 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,321 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מירידה בהכנסות מפעילות בניירות-ערך וקוזה בחלקו על-ידי עלייה בעמלות מכרטיסי אשראי. ההוצאות בגין הפסדי אשראי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-441 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך של 316 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע מעלייה בהפרשה הקבוצתית כתוצאה מגידול במחיקות האוטומטיות. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-3,154 מיליון ש"ח בהשוואה ל-3,050 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות השכר עקב הפחתת הפסדים אקטואריים שנזקפו בתקופות קודמות לרווח כולל אחר בעיקר עקב תוכנית ההתייעלות ומעלייה בהוצאות המיוחסות לפעילות כרטיסי האשראי, עקב עלייה בפעילות. מנגד, חלה ירידה כתוצאה מהמשך החיסכון בעלויות שוטפות. האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכם בכ-112.5 מיליארד ש"ח (מזה: אשראי צרכני בסך של כ-39.5 מיליארד ש"ח ואשראי לדיוור - כ-63.7 מיליארד ש"ח), בהשוואה לכ-108.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016 (מזה: אשראי צרכני בסך של כ-38.2 מיליארד ש"ח ואשראי לדיוור - כ-61.0 מיליארד ש"ח). פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכמו בכ-124.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-125.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

מגזר בנקאות פרטית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר בנקאות פרטית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-2 מיליון ש"ח, בהשוואה להפסד בסך של 2 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-91 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-81 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-128 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-126 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 ב-217 מיליון ש"ח בהשוואה ל-211 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכם בכ-1.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-1.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכמו בכ-32.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-32.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

מגזר עסקים קטנים וזעירים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים קטנים וזעירים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-526 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-597 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי שקוזה בחלקה על-ידי גידול ברווח המימוני, נטו. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-1,716 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,484 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהיקפי האשראי לצד עלייה במרווחים הפיננסיים על האשראי. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-810 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-729 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע מעלייה בהכנסות מפעילות סליקת כרטיסי אשראי ומעמלות דמי ניהול חשבונות. ההוצאות בגין הפסדי אשראי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-429 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-26 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע מעלייה בהפרשה שנרשמה על בסיס קבוצתי כתוצאה מגידול ביתרות האשראי הבעייתית וכן מעלייה בהפרשה שנרשמה על בסיס פרטני. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 ב-1,252 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,209 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות מפעילות סליקת כרטיסי אשראי המיוחסת למגזר. האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכם בכ-67.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-63.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכמו בכ-49.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-46.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

מגזר עסקים בינוניים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים בינוניים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-471 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-420 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע מעלייה בהכנסות בגין הפסדי אשראי שקוזה על-ידי ירידה בהכנסות מעמלות. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-481 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-466 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-254 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-293 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מירידה בעמלות מטיפול באשראי ומעמלות מעסקי מיומן. ההכנסות בגין הפסדי אשראי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-288 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך של 189 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהכנסות נבע מירידה בהפרשה הפרטנית בעיקר עקב גביית חובות שנמחקו חשבונאית. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-247 מיליון ש"ח בהשוואה ל-253 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכם בכ-26.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-28.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכמו בכ-20.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-18.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

מגזר עסקים גדולים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים גדולים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-754 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-904 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מירידה בהכנסות בגין הפסדי אשראי ומירידה ברווח המימוני, נטו. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-776 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-947 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מירידה בהכנסות ריבית, נטו בעיקר כתוצאה מירידה ביתרות האשראי הממוצעות וכן מירידה בהכנסות מימון שאינן מריבית כתוצאה מרישום רווח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2016 ממכירת הלוואות בסך 102 מיליון ש"ח הנובע ברובו ממכירת חוב שסווג כפגום. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-481 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-507 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מירידה בהכנסות מטיפול באשראי כתוצאה מירידה בעמלות מארגון סינדיקציות וירידה ביתרות האשראי. ההכנסות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ל-298 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017, בהשוואה להכנסות בסך של 355 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה בהכנסות נבעה מרישום הכנסה בהפרשה הפרטנית נטו שקיזזה את העלייה בהפרשה הקבוצתית. בהיקפי האשראי, מנגד, חל גידול בהכנסה מהפרשה הפרטנית נטו שקיזזה את העלייה בהפרשה הקבוצתית. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 ב-314 מיליון ש"ח בהשוואה ל-315 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכם בכ-47.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-48.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016 ויתרה בסך 54.9 ליום 30 בספטמבר 2016. פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכמו בכ-37.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-38.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

מגזר מוסדיים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר גופים מוסדיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-27 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-36 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-77 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-69 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-122 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-134 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מירידה בהכנסות מפעילות בניירות-ערך ומירידה בהכנסות מתפעול ונאמנות לגופים מוסדיים. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 ב-155 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-149 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכם בכ-2.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-2.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכמו בכ-55.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-46.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. הגידול נבע מעלייה בהפקדות של משקיעים מוסדיים גדולים.

מגזר ניהול פיננסי

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר ניהול פיננסי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-561 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-650 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מירידה ברווח המימוני, נטו. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-1,075 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,256 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מרווח בסך 109 מיליון ש"ח שנרשם ברבעון השני של שנת 2016 הנובע ממכירת מניות ויזה אירופה. כמו-כן, חלה ירידה ברווחים מניירות-ערך ובהכנסות מהתאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים. מנגד, חלה עלייה עקב השפעת השינויים במדד בשל עלייה של 0.2% במדד המחירים לצרכן בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד בה המדד לא עלה. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-60 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-79 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-222 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-235 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

מגזר אחר (פעילות ישראל)

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר אחר בפעילות ישראל בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם בסך של 93 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך של 273 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהפסד בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 נבע בעיקר מרישום הפרשה נמוכה יותר בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים בהשוואה להפרשה שנרשמה בתקופה המקבילה אשתקד, וכן מקיטון ההוצאות המשפטיות הכרוכות בה. כמו-כן, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 רשם הבנק רווח ממכירת בניינים וציוד בסך 49 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-9 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. מנגד, חלה ירידה בהכנסות בסך של 33 מיליון ש"ח כתוצאה מהפסקת מתן שירותי מחשוב במהלך 2017 לחברת בת שאוחדה בעבר. הרווח הנקי מכרטיסי אשראי בגין פעילות לקוחות בנקים מחוץ לקבוצה ומתיירות נכנסת הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 ב-52 מיליון ש"ח בהשוואה ל-43 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. האשראי ללקוחות של בנקים אחרים, אשר אינם חלק מקבוצת הבנק ושאינם התקשרה קבוצת ישראל בהסדר הסתכם ליום 30 בספטמבר 2017 בכ-5.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-5.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

מגזר הפעילות הבינלאומית

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הפעילות הבינלאומית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-228 מיליוני ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 74 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מהחלטה על הפסקת הפעילות של הפועלים שוויץ וקבוצת Poalim Asset Management, שבעקבותיה נרשמה הפרשה הכוללת בעיקר הוצאות פיצויים והתחייבויות בגין שכירות ארוכת טווח בסך של כ-110 מיליון ש"ח וכן מגידול בהפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. כתוצאה מהחלטה על צמצום הפעילות של הפועלים שוויץ מול לקוחות אמריקה הלטינית ורוסיה, חלה ירידה בהיקף האשראי, פיקדונות הציבור ונכסי הלקוחות, שתרמו לירידה בהכנסות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017. בנוסף, חלה ירידה בתחום הסינדיקציות בסניף ניו-יורק ונרשם הפסד מפעילות קבוצת בנק פוזיטיף. הירידה קוזה בחלקה על-ידי הכנסה חד פעמית בסך כ-48 מיליון ש"ח (כ-14 מיליון דולר) ממכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית בסניף מיאמי. לפרטים נוספים בדבר צמצום הפעילות הפרטית הבינלאומית ראה [ביאור 17](#) בתמצית הדוחות הכספיים וראה [פרק "חברות מוחזקות עיקריות" בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#). להלן השינויים העיקריים בתוצאות הפעילות הבינלאומית:

- הרווח הנקי של פעילות ה-Middle-Market בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-65 מיליוני ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בהשוואה לרווח נקי בסך של 60 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.
- ההפסד של בנק הפועלים שוויץ הסתכם בכ-242 מיליוני ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בהשוואה לרווח נקי בסך של כ-23 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה ברווחיות נבעה מהחלטה על הפסקת הפעילות של הפועלים שוויץ, כאמור לעיל ומגידול בהפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים.
- ההפסד של סניף מיאמי הסתכם בכ-2 מיליוני ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בהשוואה להפסד בסך של כ-15 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 נרשמה הכנסה חד פעמית בסך כ-48 מיליון ש"ח (כ-14 מיליון דולר) ממכירת תיק נכסי לקוחות של סניף זה. ההכנסה קוזה על-ידי עלויות המיוחסות לסגירת הפעילות הבנקאית בסניף.
- ההפסד של קבוצת בנק פוזיטיף הסתכם בכ-38 מיליוני ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בהשוואה לרווח נקי בסך של כ-4 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההפסד נבע מהמשך צמצום הפעילות של פוזיטיף שגרם לירידה בהכנסות המימון והעמלות וכן מגידול בהפרשות לתביעות משפטיות.
- סך האשראי לציבור של הפעילות הבינלאומית ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכם בכ-15.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-18.7 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.
- האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2017 בתחום ה-Middle-Market בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-9.7 מיליארד ש"ח (כ-2.7 מיליארד דולר) בהשוואה לכ-9.1 מיליארד ש"ח (כ-2.4 מיליארד דולר) בסוף שנת 2016.
- האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2017 בבנק הפועלים שוויץ הסתכם בכ-1.8 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-3.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. הקיטון מקורו בהחלטה על צמצום פעילות הבנקאות הפרטית בחו"ל, כאמור לעיל.
- האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2017 בתחום הסינדיקציות בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-0.7 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-1.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.
- האשראי לציבור בבנק פוזיטיף בתורכיה הסתכם בכ-1.0 מיליארד ש"ח ליום 30 בספטמבר 2017 בהשוואה לכ-1.4 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016. הקיטון נובע מהתוכנית האסטרטגית של הבנק לצמצם בהדרגה את תיק האשראי של בנק פוזיטיף.
- סך פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2017 של הפעילות הבינלאומית הסתכמו בכ-23.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-31.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.
- יתרת פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2017 בתחום ה-Middle-Market בסניף ניו-יורק הסתכמה בכ-5.7 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-7.6 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.
- יתרת פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2017 בבנק הפועלים שוויץ הסתכמה בכ-6.5 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-11.4 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016. הקיטון מקורו בהחלטה על צמצום פעילות הבנקאות הפרטית בחו"ל, כאמור לעיל.
- יתרת פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2017 מסוג Brokered CD's בסניף ניו-יורק הסתכמו בכ-8.5 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-6.1 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.
- פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2017 במרכז לבנקאות פרטית בתל-אביב הסתכמו בכ-2.4 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-3.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.

2.5 חברות מוחזקות עיקריות

קבוצת הבנק פועלת באמצעות חברות בנות בנקאיות ושאינן בנקאיות בישראל ובחו"ל. תחומי פעילותן של אותן חברות בנות שאינן בנקאיות הינם בתחום הפיננסי, שיווק ותפעול מערך כרטיסי האשראי, פעילות בעסקי נאמנות, הנפקה ומימון ומתן שירותי בנקאות להשקעות. תרומת החברות המוחזקות לתוצאות הפעילות של הבנק בנטרול הפרשי שער של חברות הבנות בחו"ל בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמה ב-169 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-422 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. השקעת הבנק בחברות המוחזקות ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכמה ב-16.9 מיליארד ש"ח, בדומה ליתרה ביום 31 בדצמבר 2016.

2.5.1. חברות בת בישראל

קבוצת ישראל

הקבוצה כוללת את החברות: ישראל בע"מ, פועלים אקספרס בע"מ, יורופי (יורוקרד) ישראל בע"מ, ישראל מימון בע"מ, ישראל כרטיס (נכסים) 1994 בע"מ, צמרת מימונים בע"מ וגלובל פקטורינג בע"מ.

פעילות הליבה של קבוצת ישראל הינה הנפקה, סליקה ומימון של כרטיסי אשראי מסוג "ישראל", "ויזה" ו"אמריקן אקספרס" וזאת מכוח הסכמי רישיון. בנוסף, לקבוצה פעילויות בתחומים: הענקת אשראי צרכני שלא באמצעות כרטיס אשראי, הבטחת פירעון המחאות וניכיון המחאות, ניכיון שוברים באופן ישיר ופעילות בתחום הפקטורינג (ניכיון חייבים).

תרומת קבוצת ישראל לרווח הנקי של הבנק, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמה ב-267 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-228 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

סך השקעת הבנק בקבוצת ישראל הסתכמה ביום 30 בספטמבר 2017 ב-3,029 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,991 מיליון ש"ח בסוף שנת 2016. הגידול נבע מהרווח בתקופה בקיזוז דיבידנד.

לפרטים נוספים הנוגעים לקבוצת ישראל ראה מגזר קבוצת ישראל בפרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגידי של שנת 2016 ולהלן. לפרטים בנוגע לתביעות משפטיות, ראה **ביאור 10ב'** בתמצית הדוחות הכספיים.

בהמשך לאמור בסעיף 5.5.1 לדוח הדירקטוריון והנהלה של הבנק לשנת 2016 ובביאור 36 לדוחות הכספיים של הבנק לשנת 2016 הנהלת הבנק ממשיכה להערך בהנחיית הדירקטוריון לקראת הפרדה של קבוצת ישראל מהבנק כנדרש בחוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017. במסגרת זו, בוחנים דירקטוריון והנהלת הבנק מספר חלופות להעברת החזקות הבנק בקבוצת ישראל לרבות:

(א) מכירת החזקות בקבוצת ישראל למשקיע או קבוצת משקיעים.

(ב) הצעת מכר לציבור של החזקות בקבוצת ישראל.

(ג) חלוקת דיבידנד בעין של החזקות בקבוצת ישראל לבעלי המניות של הבנק, או שילוב של איזה מהחלופות שלעיל.

בהתחשב בחלופות הנשקלות כאמור, ובהנחיית הדירקטוריון החליטה הנהלת הבנק ביום 5 לאפריל 2017 להתחיל בהכנת תשקיף בקשר עם קבוצת ישראל. ביום 23 לאוקטובר 2017 החליט הבנק לשכור את שירותי בנק ההשקעות Citi לליווי הבנק בבחירת החלופה המועדפת להפרדת קבוצת ישראל ובקיזומה. בנק ההשקעות יסייע בקידום כל אחת מהחלופות שייבחרו (מכירה, הנפקה לציבור ו/או דיבידנד בעין או שילוב של כמה מהן). למועד זה מדובר בבחינה של החלופות ואין ודאות בקשר לביצוע של איזו מהן.

במסגרת בחינת החלופות על-ידי הבנק הודיעה לבנק בעלת השליטה, אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון"), כי אם וככל שהבנק יחליט לנקוט במתווה של חלוקה בעין של מניות ישראל ("המתווה"), תתחייב אריסון לפעול בהתאם לכללים ומגבלות שיחולו בקשר להחזקתה במניות ישראל כמפורט להלן: א. אריסון תפעל למכירתן של המניות שיתקבלו בידה במסגרת המתווה בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב או מחוצה לה, כך שעם השלמת המכירות כאמור לא יותרו בידה מניות של ישראל בשיעור של למעלה מ-5% ("תקופת המעבר"). ב. במהלך תקופת המעבר, אריסון לא תרכוש מניות נוספות של ישראל, למעט קבלתן בדרך של חלוקה בעין מהבנק. ג. החל ממועד קבלת מניות ישראל בידי אריסון במסגרת המתווה, בכל מקרה, אריסון לא תצביע במניות ישראל בשיעור של למעלה מ-5% מזכויות ההצבעה בישראל. ד. אריסון לא תציע ולא תמנה דירקטור מטעמה לכהונה בדירקטוריון ישראל. כל עוד ישראל תישלט על-ידי הבנק, הרי שכל החלטות בקשר לאופן הפעלת השליטה בישראל ומינוי דירקטורים בישראל מטעם הבנק ייעשו רק על-ידי האורגנים המוסמכים של הבנק. ה. במקרה שבו אריסון תבצע עסקת מכירה (מחוץ לבורסה) במחיר למניה המשקף פרמיה על מחיר המניה בבורסה במועד הרלוונטי ובאופן שלא יתאפשר ליתר בעלי המניות בבנק ליהנות מפרמיה כאמור, אזי אריסון תנקוט בצעדים שיבטיחו כי גם יתר בעלי המניות מן הציבור בישראל ייהנו מהפרמיה. הודעה כאמור נמסרה גם לפיקוח על הבנקים ולרשות ניירות-ערך.

הבנק פנה לרשות ניירות-ערך בבקשה להנחיה מקדמית, שלפיה אין לייחס לבעלת השליטה בבנק ולנציגיה בדירקטוריון עניין אישי בחלוקתן של מניות ישראל כדיבידנד בעין לבעלי המניות של הבנק. רשות ניירות-ערך הודיעה כי לא תתערב בעמדה זו וזאת בעיקר לאור התחייבות בעלת השליטה ליטול על עצמה את הכללים והמגבלות שפורטו לעיל.

בחדש יולי 2017 מונה מר איל דשא כיו"ר דירקטוריון ישראל בע"מ וחברות נוספות בקבוצת ישראל והחליף בתפקיד את מר רונן שטיין, משנה למנכ"ל בבנק וממונה על החטיבה הקמעונאית. חברי הנהלה, נושאי משרה בבנק ועובדי הבנק הקשורים לאסטרטגיה או לניהול פעילות עסקית בבנק אינם מכהנים עוד בדירקטוריונים של חברות קבוצת ישראל, עובדי הבנק לא יהיו רוב בדירקטוריונים של חברות הקבוצה וישנן מגבלות על הדירקטורים עובדי הבנק המכהנים בדירקטוריון ישראל בהעברת מידע מדירקטוריון ישראל להנהלת הבנק.

השינויים האמורים נעשו בהתאם לבקשת הפיקוח על הבנקים בקשר עם החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל, תהליך ההפרדות מקבוצת ישראל המתחייב ממנו ועל-מנת לצמצם פוטנציאל לניגודי עניינים.

2.5.2. פעילות קבוצת הבנק בחו"ל

לפרטים אודות חברות נוספות ומידע נוסף הנוגע לפעילות הבינלאומית של הבנק, ראה [מגזר פעילות בינלאומית בפרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה"](#) [בדוח ממשל תאגידי של שנת 2016 ולהלן](#).

Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd. (להלן: "הפועלים שוויץ")

חברה בת בנקאית (בבעלות מלאה של הבנק) המאוגדת בשוויץ העוסקת בעיקר במתן שירותי בנקאות פרטית באמצעות סניפים בציריך ובלוקסמבורג. כמו-כן, פועלת באמצעות חברה לייעוץ השקעות בישראל ונציגות בישראל.

ביום 18 בספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותה של הפועלים שוויץ בדרך של מכירת נכסיה או בדרך אחרת. ההחלטה התקבלה לנוכח מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק, הפועל למזער את סיכוני הציות בקבוצת הבנק, בין היתר, כפי שעלו בקשר עם חקירת הרשויות האמריקאיות, לצד שינויים בסביבה הרגולטורית העולמית והשפעתם על סיכונים אלה. כחלק מההחלטה על היציאה מהפעילות בשוויץ אישר דירקטוריון הבנק עקרונית גם את הפסקת הפעילות בחברות בקבוצת Poalim Asset Management (להלן: "קבוצת PAM"). להערכת הבנק עלויות היציאה מהפעילות בשוויץ ומקבוצת PAM, הכוללות בעיקר פיצויים והתחייבויות בגין שכירות טווח נכללו ברבעון השלישי של השנה בסך של כ-110 מיליון ש"ח.

כמו-כן הבנק עשוי לשאת בעלויות נוספות אשר יכללו בתקופות הדיווח שלאחר הרבעון השלישי ועד למועד השלמת הליך הפסקת הפעילות. לאחר הפסקת פעילות הפועלים שוויץ לא תיוותר לבנק פעילות משמעותית בתחום הבנקאות הפרטית בחו"ל.

ביום 2 באוקטובר 2017 חתם הבנק על מזכר הבנות מחייב עם Bank J. Safra Sarasin AG and Banque J. Safra Sarasin (Luxembourg) S.A. (ביחד, "בנק ספרא") למכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של בנק הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. בהתאם למזכר ההבנות, עם השלמת העסקה ככל שתושלם, התמורה הצפויה בגין המכירה (בכפוף להתאמות בעיקר כתלות בהיקף חשבונות הלקוחות שיועברו) היא בין 27 ל-33 מיליון פרנקים שוויצרים (בין כ-98 לכ-120 מיליון ש"ח). כחלק מהעסקה, מספר מנהלי קשרי לקוחות ועובדים אחרים של בנק הפועלים שוויץ מסניפיו בשוויץ ולוקסמבורג, מחברת הבת שלו בישראל וממשרד הנציגות שלו בישראל אמורים לעבור לבנק ספרא. ככל שתושלם העסקה, המעבר מתוכנן להתבצע במהלך המחצית הראשונה של שנת 2018. השלמת העסקה כפופה, בין היתר, לאישורי הרשויות הרגולטוריות, לחתימה על הסכם מפורט ולתנאים נוספים.

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 צמצם בנק הפועלים שוויץ את פעילותו בתחום הבנקאות הפרטית, סניף זינבה של הבנק נסגר לפעילות לקוחות בסוף אפריל 2017 ויסגר רשמית בסוף שנת 2017. כמו-כן, הנציגות של בנק הפועלים שוויץ במוסקבה נסגרה בסוף פברואר 2017.

ההפסד בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בבנק הפועלים שוויץ הסתכם בסך של 60 מיליון פרנק שוויצרי בהשוואה לרווח בסך של 8.4 מיליון פרנק שוויצרי בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר ההפסד נובע מההחלטה להפסקת הפעילות כאמור לעיל שבעקבותיה נכללה הפרשה כאמור לעיל בסך של כ-28 מיליון פרנק שוויצרי. כמו-כן בעקבות ההחלטה שהתקבלה בחודש דצמבר 2016 על צמצום הפעילות מול לקוחות אמריקה הלטינית ורוסיה, חלה ירידה בהיקף האשראי, פיקדונות הציבור ונכסי הלקוחות, שתרמו לירידה בהכנסות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017.

בנוסף בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 נכללה הפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים בסך של 26 מיליון פרנק שוויצרי. תרומת הפועלים שוויץ, בנטרול הפרשי שער ולאחר השלמת מס בישראל, הסתכמה בתרומה שלילית בסך של 217 מיליון ש"ח, בהשוואה לתרומה חיובית בסך של 30 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

לפרטים בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ראה [ביאור 110](#), בתמצית הדוחות הכספיים. לפרטים בדבר חקירה בנושא ארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ראה [ביאור 110](#), בתמצית הדוחות הכספיים.

Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן: "בנק פוזיטיף")

קבוצת הבנק פועלת כיום בתורכייה באמצעות בנק פוזיטיף, הפועל ומתמחה בתחום הבנקאות העסקית הבנקאות להשקעות. לבנק פוזיטיף אין היתר פיקדונות מהרגולטור התורכי.

במסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק, הוחלט על הקטנה הדרגתית של תיק האשראי בבנק פוזיטיף. במסגרת מימוש ההחלטה, מרבית תיק האשראי הקמעונאי של הבנק נמכר בחודש ינואר 2017.

התוצאות העסקיות של קבוצת בנק פוזיטיף בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו בהפסד של 58.4 מיליון לירות תורכיות לעומת רווח של כ-5.4 מיליון לירות תורכיות בתקופה המקבילה אשתקד. ההפסד נבע מהמשך צמצום הפעילות של פוזיטיף שגרם לירידה בהכנסות המימון והעמלות וכן מגידול בהפרשות לתביעות משפטיות.

תרומת קבוצת בנק פוזיטיף בנטרול הפרשי שער ולאחר השלמת מס בישראל לתוצאות הפעילות של הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמה בתרומה שלילית של כ-42 מיליון ש"ח בהשוואה לתרומה חיובית של כ-12 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

השקעת הבנק בקבוצת בנק פוזיטיף ליום 30 בספטמבר 2017 הסתכמה ב-227 מיליון ש"ח, בהשוואה לכ-290 מיליון ש"ח בסוף שנת 2016.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

3. סקירת הסיכונים

חלק מהמידע המפורט בפרק זה, אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, וכמפורט בסעיף 1.1 לעיל.

מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא באתר האינטרנט של הבנק "דוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים" ליום 30 בספטמבר 2017 להלן "דוח על הסיכונים". יש לעיין בסקירה זו ביחד עם הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2016 והדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016 והביאורים הנלווים להם.

3.1. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

פעילותו של הבנק כרוכה בסיכונים הפיננסיים הבאים: סיכונים אשראי (לרבות סיכון ריכוזיות וסיכון צד נגדי), סיכונים שוק (לרבות סיכון שער חליפין וסיכון ריבית בתיק הבנקאי), סיכון השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) וסיכון הנזילות (לרבות סיכון המימון). סיכונים אחרים שאינם פיננסיים הם בעיקר סיכון הציות, הסיכון המשפטי והסיכונים התפעוליים. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והינם: סיכון מוניטין, סיכון תחרות, סיכון רגולציה וחקיקה, סיכון כלכלי, סיכון אסטרטגי וסיכון סביבתי.

הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון ציות, סיכון תפעולי, סיכון ריכוזיות, סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי וסיכון רגולציה וחקיקה.

בחודש פברואר 2017 שונה מבנה צוותי ההנהלה וצוותי המשנה באופן המשפר את תהליכי העבודה והפיקוח של צוותי ההנהלה על הסיכונים וניהולם. השינוי אינו משפיע באופן מהותי על אופן ניהול הסיכונים. לפרטים והרחבה בדבר ממשל ניהול הסיכונים לרבות תפיסת הבקרה, הגורמים האחראים, ועדות הדירקטוריון וצוותי הנהלה בזיקה ראה "דוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים" ליום 31 במרץ 2017.

3.2. סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על-פי הסכם האשראי. תיק האשראי הינו מרכיב עיקרי בתיק הנכסים של קבוצת הבנק, ולכן הרעה ביציבותם של הלווים השונים עלולה להשפיע לרעה על שווי הנכסים ועל רווחיות הקבוצה.

להרחבה על סיכון האשראי ואופן ניהולו ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2016 והדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2016 וכן הדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2017.

3.2.1. חבובות בעייתיות

טבלה 1-3: סיכון אשראי בעייתי⁽¹⁾

31.12.16			30.09.17			
מאזני	חוף-מאזני	סך-הכל	מאזני	חוף-מאזני	סך-הכל	
במיליוני ש"ח						
4,625	621	4,004	3,400	636	2,764	סיכון אשראי פגום
1,595	165	1,430	1,775	220	1,555	סיכון אשראי נחות
2,989	747	2,242	3,527	550	2,977	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ⁽²⁾
9,209	1,533	7,676	8,702	1,406	7,296	סך סיכון אשראי בעייתי*
7,600	1,378	6,222	7,430	1,241	6,189	סיכון אשראי בעייתי נטו
884	-	884	847	-	847	* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽²⁾

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוף-מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לוויים.

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(2) לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיוור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 2-3: נכסים שאינם מבצעים*

יתרה ליום		
31.12.16	30.09.17	
במיליוני ש"ח		
3,507	2,209	אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL)
126	126	נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו
3,633	2,335	סך-הכל נכסים שאינם מבצעים
1.27%	0.79%	שיעור NPL מסך האשראי לציבור

* נכסים שאינם מבצעים כוללים את נכסי הבנק אשר אינם צוברים הכנסות ריבית. מידע זה דומה ליתרת ה-Non Performing Assets המוצגת בדוחות הכספיים של תאגידים בנקאיים בארצות-הברית. מטרת נתון זה לתת גילוי לאותו חלק מנכסי הבנק הכלול בדוחות הכספיים אשר אינו צובר הכנסות ריבית.

טבלה 3-3: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017			
מסחרי	פרטי	סך-הכל	במיליוני ש"ח
תנועה ביתרת החובות הפגומים בגין אשראי לציבור			
3,229	746	3,975	יתרת חובות פגומים לתחילת השנה
520	320	840	חובות שסווגו כפגומים במהלך התקופה
(66)	(15)	(81)	חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום
(646)	(167)	(813)	חובות פגומים שנמחקו
(1,039)	(121)	(1,160)	חובות פגומים שנפרעו
1,998	763	2,761	יתרת חובות פגומים לסוף התקופה
תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש			
1,333	615	1,948	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה
227	336	563	ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה
(79)	(132)	(211)	חובות בארגון מחדש שנמחקו
(748)	(182)	(930)	חובות בארגון מחדש שנפרעו
733	637	1,370	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה
תנועה ביתרת הפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים			
749	145	894	יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לתחילת השנה
327	216	543	הוצאות בגין הפסדי אשראי - הגדלת הפרשה
(102)	(39)	(141)	הוצאות בגין הפסדי אשראי - הקטנת הפרשה
(691)	(85)	(776)	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(466)	92	(374)	נזקף לרוויה - הפרשה להפסדי אשראי
(646)	(167)	(813)	מחיקה חשבונאית שבוצעה בתקופה
691	85	776	גביית חובות שנמחקו חשבונאית
-	(2)	(2)	אחר
328	153	481	יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לסוף התקופה

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 3-3: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2016		
מסחרי	פרטי	סך-הכל
במיליוני ש"ח		
תנועה ביתרת החובות הפגומים בגין אשראי לציבור		
4,640	696	5,336
658	314	972
(260)	(13)	(273)
(499)	(140)	(639)
(989)	(133)	(1,122)
3,550	724	4,274
תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש		
1,852	585	2,437
218	329	547
(424)	(145)	(569)
(264)	(174)	(438)
1,382	595	1,977
תנועה ביתרת הפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים		
985	111	1,096
396	150	546
(207)	(23)	(230)
(578)	(92)	(670)
(389)	35	(354)
(500)	(136)	(636)
578	92	670
-	-	-
674	102	776

טבלה 4-3: מדדי סיכון אשראי

ליום		
31.12.16	30.09.17	
1.44%	0.99%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור*
0.32%	0.30%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור*
1.49%	1.39%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור*
1.22%	1.27%	שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור*
103.82%	140.28%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום
84.94%	107.34%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר*
2.16%	2.00%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור*
0.10%	0.14%	שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.19%	0.27%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
13.16%	19.31%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

* לפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.

ניתוח איכות התיק

מספר מדדים מצביעים על שיפור איכות התיק גם ברבעון השלישי של 2017:

- המשך ירידה בשיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור.
- המשך ירידה בשיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור.
- נרשמה ירידה רבעון שני ברציפות בשיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור.
- לאחר עלייה ברבעונים קודמים בשיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור ושיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור, נרשמה ברבעון זה ירידה בשני המדדים אך שיעורם עדיין גבוה מנתוני דצמבר 2016.

טבלה 5-3: הרכב יתרת ההפרשה להפסדי אשראי

הפרשה להפסדי אשראי			
סך-הכל	על בסיס קבוצתי	לפי עומק פיגור אחר*	במיליוני ש"ח
הרכב יתרת ההפרשה ליום 30 בספטמבר 2017:			
3,873	2,991	401	481
8	8	-	-
666	544	-	122
4,547	3,543	401	603
הרכב יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2016:			
4,127	2,801	432	894
7	7	-	-
677	560	-	117
4,811	3,368	432	1,011

* לרבות הפרשה על בסיס קבוצתי בגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

מדי רבעון מבוצע תהליך איתור של לקוחות בעלי פוטנציאל לבעייתיות לפי קריטריונים מוגדרים ונסקרים כל הלווים הכלולים ברשימת הפיקוח ו/או עם סיווג בעייתי. לגבי לקוחות אלו נבחנים נאותות הסיווג וההפרשה בגינם. במקרים בהם חל שינוי במצב הלקוח, חלו שינויים בביטחונות ו/או בוצעה גביה, מעודכן הסיווג בהתאם וללקוחות פגומים מעודכנת יתרת הסכום הניתן לגביה וההפרשה.

יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ירדה בחודשים ינואר – ספטמבר 2017 ב-264 מיליון ש"ח, בעיקר בגין אשראי הנבחן פרטנית. שיעור יתרת ההפרשה בגין אשראי לציבור מתוך יתרות האשראי לציבור ירד ב-0.11% לעומת שנת 2016.

העלייה של כ-3.8% ביתרת ההפרשה קבוצתית בחודשים ינואר-ספטמבר 2017 נבעה בעיקר מעלייה ביתרות האשראי.

ביום 20 בפברואר 2017 פורסם קובץ שאלות ותשובות בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי. בין היתר כלל המסמך שאלה שנגעה להגדרת מקור החזר ראשוני. בהתאם לאמור במסמך, מקור החזר ראשוני הוא מקור מזומנים יציב לאורך זמן, אשר חייב להימצא תחת שליטת החייב, ואשר חייב להיות מופרד, במפורש או במהות, לכיסוי החוב.

ככלל, כדי שמקור החזר יוכל להיות ראשוני, על הבנק להראות שהחייב צפוי בהסתברות גבוהה להפיק תוך פרק זמן סביר תזרים מזומנים מתאים מפעילות עסקית נמשכת, אשר ישמש לפירעון התשלומים הנדרשים באופן מלא במועד שנקבע בהסכם. לצד מקור החזר ראשוני מצופה שכמעט לכל עסקות האשראי יהיה מקור החזר שני ואף שלישוני (בטוחות, תמיכה של ערב, מימון מחדש על-ידי צד שלישי וכו').

למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישוני, קביעת הסיווג המתאים של חוב, עד לקרות כשל או כשההסתברות לו נעשתה צפויה ברמה גבוהה, ככלל מתבססת על יכולת התשלום של החייב, כלומר – החוזק הצפוי של מקור החזר הראשוני. שינויים אלה חלים מיום 1 ביולי 2017 ואילך.

מבחינה שערך הבנק על אוכלוסייה רחבה של לווים עלה כי להוראה הנ"ל לא הייתה השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של הבנק. החל מה-1 ביולי 2017 ההוראה הנ"ל מיושמת במסגרת העבודה השוטפת של היחידות הרלוונטיות בבנק.

3.2.2. מיון וניתוח סיכון אשראי לפי ענפי משק

טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק

ליום 30 בספטמבר 2017									
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾				
הפסדי אשראי לתקופה שהסתיימה ביום 30.09.17 ⁽⁴⁾		פגום	בעיית ⁽⁶⁾	מזה: חובות ⁽²⁾	סך-הכל	בעיית ⁽⁶⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך-הכל	
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו								ציבור - מסחרי
יתרת הפרשה להפסדי אשראי									
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בישראל									
17	(3)	(2)	13	23	2,151	2,834	23	2,611	2,846
									חקלאות
23	(42)	(102)	30	33	2,063	2,609	33	2,812	2,869
									כרייה וחציבה
362	(56)	(63)	263	999	15,268	32,637	1,010	31,911	33,429
									תעשייה
533	(18)	(84)	699	1,258	21,165	58,913	1,258	56,824	58,957
									בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁷⁾
344	(98)	(153)	378	538	18,550	22,288	538	21,452	22,366
									בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
117	2	72	5	720	5,313	8,004	736	9,655	9,750
									אספקת שמחל ומים
911	419	202	292	1,596	26,432	37,788	1,618	35,027	38,159
									מסחר
96	39	52	214	400	9,517	10,944	400	10,027	11,040
									בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
48	13	22	70	115	6,788	8,835	115	8,249	8,974
									תחבורה ואחסנה
217	29	71	374	440	3,349	5,550	440	4,836	5,617
									מידע ותקשורת
196	(201)	(179)	41	260	14,276	27,002	260	31,481	32,033
									שירותים פיננסיים
124	44	52	91	142	10,570	14,435	142	13,311	14,484
									שירותים עסקיים אחרים
52	(4)	(8)	23	44	6,000	7,777	44	7,492	7,784
									שירותים ציבוריים וקהילתיים
3,040	124	(120)	2,493	6,568	141,442	239,616	6,617	235,688	248,308
									סך-הכל מסחרי ⁽⁸⁾
339	16	(9)	-	564	63,966	66,469	564	65,430	66,469
									אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
992	363	450	740	1,049	55,109	86,104	1,049	80,763	86,133
									אנשים פרטיים - אחר
4,371	503	321	3,233	8,181	260,517	392,189	8,230	381,881	400,910
									סך-הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	24	376	-	3,931	3,931
									בנקים בישראל ⁽⁹⁾
-	-	-	-	-	986	1,119	-	42,481	42,481
									ממשלת ישראל
4,371	503	321	3,233	8,181	261,527	393,684	8,230	428,293	447,322 ⁽¹⁾
									סך-הכל פעילות בישראל

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 2,615,27, 42,126, 629, 5,928 ו-137,112 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה (לא כולל מסגרות לא מנוצלות של כרטיסי אשראי באחריות בבנקים אחרים בסך של כ-10,669 מיליוני ש"ח), למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של כ-620 מיליוני ש"ח וסיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-308 מיליוני ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה. כמו-כן כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-13,591 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר.
- (8) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך של כ-8,373 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- (9) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ופיקדונות בבנק ישראל ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 30 בספטמבר 2017										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾						סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾				
הפסדי אשראי לתקופה שהסתיימה ביום 30.09.17 ⁽⁴⁾	פגום	בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: חובות ⁽²⁾	סך-הכל	בעייתי ⁽⁶⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך-הכל			
הוצאות (הכנסות) חשבונאיות בגין הפסדי אשראי	מחיקות נטו	יורת הפרשה להפסדי אשראי								
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור - מסחרי										
2	1	-	-	128	316	-	315	316	חקלאות	
-	-	-	-	88	62	88	387	505	כרייה וחציבה	
12	1	-	1	69	2,353	69	4,652	4,768	תעשייה	
58	(6)	(22)	16	20	4,844	20	7,456	7,630	בינוי ובדל"ן	
2	-	-	-	413	763	-	1,039	1,040	אספקת חשמל ומים	
15	(4)	1	4	79	1,839	79	1,870	2,406	מסחר	
12	1	3	35	36	1,928	36	1,949	2,065	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	
2	5	5	41	57	352	57	420	509	תחבורה ואחסנה	
3	-	-	-	45	540	45	1,175	1,197	מידע ותקשורת	
16	64	-	26	26	3,834	26	9,614	9,641	שירותים פיננסיים	
3	(5)	(7)	1	1	630	1	937	938	שירותים עסקיים אחרים	
11	-	(2)	10	10	799	10	1,137	1,164	שירותים ציבוריים וקהילתיים	
136	57	(22)	134	431	17,722	431	30,951	32,179	סך-הכל מסחרי ⁽⁷⁾	
2	-	-	-	8	500	8	489	510	אנשים פרטיים - הלוואות לדירור	
30	1	(1)	29	33	639	33	1,485	1,654	אנשים פרטיים - אחר	
168	58	(23)	163	472	18,861	472	32,925	34,343	סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	
5	-	1	-	-	27,955	-	42,027	42,027	בנקים בחו"ל ⁽⁸⁾	
3	-	-	-	-	1,354	-	12,265	12,265	ממשלות חו"ל	
176	58	(22)	163	472	48,170	472	87,217	88,635	סך-הכל פעילות בחו"ל ⁽¹⁾	
4,547	561	299	3,396	8,653	309,697	451,121	8,702	515,510	535,957	סך-הכל בישראל ובחו"ל

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 48,170, 19,853, 6,528 ו-14,084 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים, למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדירור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדירור, בסך של כ-45 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- (8) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 30 בספטמבר 2016										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾					
הפסדי אשראי לתקופה שהסתיימה ביום 30.09.16 ⁽⁴⁾	פגום	בעיית ⁽⁶⁾	מזה: חובות ⁽²⁾	סך-הכל	בעיית ⁽⁶⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך-הכל			
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יחסי	הפרשה להפסדי אשראי	יחסי	יחסי	יחסי	יחסי	יחסי	יחסי	
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בישראל (המשך)										
ציבור - מסחרי										
22	(9)	(12)	21	33	2,164	2,812	33	2,530	2,816	חקלאות
6	-	1	-	11	2,061	2,795	11	3,168	3,207	כרייה וחציבה
365	(34)	(136)	568	1,456	16,773	34,559	1,462	33,425	35,761	תעשייה
600	(116)	(146)	740	1,160	19,458	54,916	1,183	52,799	54,996	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁷⁾
392	(74)	(197)	488	529	19,866	23,867	529	22,887	24,006	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
51	-	(9)	6	6	4,963	7,951	6	9,355	9,455	אספקת חשמל ומים
1,073	213	113	1,110	2,178	27,480	36,459	2,217	32,427	36,801	מסחר
74	29	28	238	271	9,724	11,095	271	10,052	11,161	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
38	14	6	65	120	6,521	8,555	120	7,907	8,780	תחבורה ואחסנה
155	62	(24)	520	594	3,837	5,810	594	5,137	6,058	מידע ותקשורת
162	(61)	(110)	179	188	14,175	23,109	188	25,538	27,343	שירותים פיננסיים
109	26	28	66	126	8,889	12,731	126	11,641	12,774	שירותים עסקיים אחרים
56	3	6	20	61	6,265	7,962	61	7,689	7,967	שירותים ציבוריים וקהילתיים
3,103	53	(452)	4,021	6,733	142,176	232,621	6,801	224,555	241,125	סך-הכל מסחרי ⁽⁸⁾
369	18	(5)	-	574	61,334	63,299	574	62,265	63,299	אנשים פרטיים - הלוואות לדיר
863	278	337	699	1,035	54,788	89,394	1,035	83,849	89,413	אנשים פרטיים - אחר
4,335	349	(120)	4,720	8,342	258,298	385,314	8,410	370,669	393,837	סך-הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	139	1,375	-	4,924	4,924	בנקים בישראל ⁽⁹⁾
-	-	-	-	-	943	1,101	-	48,788	48,788	ממשלת ישראל
4,335	349	(120)	4,720	8,342	259,380	387,790	8,410	424,381	447,549 ⁽¹⁾	סך-הכל פעילות בישראל

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 5,315,563, 49,264, 259,380 ו-133,027 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "ינכסים אחרים").
- סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה (לא כולל מסגרות לא מנוצלות של כרטיסי אשראי באחריות בנקים אחרים בסך של כ-10,399 מיליוני ש"ח), למעט בגין מכשירים נגזרים.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיר שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של כ-893 מיליוני ש"ח וסיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-374 מיליוני ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה. כמו-כן כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-13,344 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר.
- יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיר, בסך של כ-6,975 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ופיקדונות בבנק ישראל ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 30 בספטמבר 2016										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾					
הפסדי אשראי לתקופה שהסתיימה ביום 30.09.16 ⁽⁴⁾	פגום	בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: חובות ⁽²⁾	סך-הכל	בעייתי ⁽⁶⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך-הכל			
הוצאות (הכנסות) חשבונאיות בגין הפסדי אשראי	מחיקות נטו	ייתר הפרשה להפסדי אשראי								
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל (המשך)										
ציבור - מסחרי										
2	-	1	2	2	164	372	2	370	372	חקלאות
1	-	-	-	82	133	307	82	783	783	כרייה וחציבה
16	1	1	19	114	2,883	4,733	114	5,513	5,888	תעשייה
75	(39)	(53)	51	76	6,041	8,740	76	8,324	9,122	בינוי ונדל"ן
7	(1)	(1)	-	-	531	1,110	-	1,243	1,289	אספקת חשמל ומים
13	8	3	6	135	1,987	2,537	135	2,440	2,632	מסחר
8	(1)	(4)	45	49	1,429	1,702	49	1,219	1,702	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
3	-	1	6	42	372	421	42	535	602	תחבורה ואחסנה
2	-	(29)	-	-	385	758	-	970	1,039	מידע ותקשורת
32	8	(4)	16	116	6,253	8,984	116	13,799	13,850	שירותים פיננסיים
5	-	2	1	1	803	1,096	1	1,044	1,255	שירותים עסקיים אחרים
14	-	(2)	14	14	302	460	14	493	608	שירותים ציבוריים וקהילתיים
178	(24)	(85)	160	631	21,283	31,220	631	36,733	39,142	סך-הכל מסחרי ⁽⁷⁾
-	-	-	-	17	529	547	17	514	547	אנשים פרטיים - הלוואות לדירור
37	4	1	31	38	1,336	1,807	38	1,764	1,824	אנשים פרטיים - אחר
215	(20)	(84)	191	686	23,148	33,574	686	39,011	41,513	סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל
4	-	1	-	-	22,867	23,591	-	35,867	35,867	בנקים בחו"ל ⁽⁸⁾
3	-	3	-	-	1,779	1,846	-	7,131	7,131	ממשלות חו"ל
222	(20)	(80)	191	686	47,794	59,011	686	82,009	84,511 ⁽¹⁾	סך-הכל פעילות בחו"ל
4,557	329	(200)	4,911	9,028	307,174	446,801	9,096	506,390	532,060	סך-הכל בישראל ובחו"ל

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 13,588, 7,509, 0, 15,620 ו-13,588 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים, למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדירור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדירור, בסך של כ-52 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- (8) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾					
הפסדי אשראי לשנה השתיימה ביום 31.12.16 ⁽⁴⁾			פגום	בעיית ⁽⁶⁾	מזה: חובות ⁽²⁾	סך-הכל	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	בעיית ⁽⁶⁾	סך-הכל	
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי								
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בישראל (המשך)										
ציבור - מסחרי										
										ציבור - מסחרי
	(8)	(13)	16	26	2,149	2,815	26	2,544	2,821	חקלאות
	-	20	156	171	2,291	2,958	171	3,124	3,317	כרייה וחציבה
	(21)	(115)	592	1,404	15,721	34,490	1,421	33,290	35,314	תעשייה
	(129)	(163)	687	1,188	18,577	54,392	1,212	52,338	54,470	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁷⁾
	(138)	(264)	445	590	20,254	23,779	590	22,855	23,907	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
	-	(14)	2	5	4,754	7,554	5	8,723	8,820	אספקת חשמל ומים
	322	337	647	1,862	26,729	37,396	1,871	33,837	37,831	מסחר
	35	37	231	269	9,540	10,826	269	9,766	10,887	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
	17	15	72	118	6,491	8,333	118	7,822	8,578	תחבורה ואחסנה
	64	(3)	514	588	3,662	5,907	588	5,100	6,013	מידע ותקשורת
	(91)	(121)	179	397	13,901	24,320	397	27,405	28,275	שירותים פיננסיים
	33	41	74	128	9,543	13,237	128	12,091	13,287	שירותים עסקיים אחרים
	5	7	27	64	6,096	7,901	64	7,622	7,908	שירותים ציבוריים וקהילתיים
	89	(236)	3,642	6,810	139,708	233,908	6,860	226,517	241,428	סך-הכל מסחרי ⁽⁸⁾
	21	(5)	-	598	61,205	63,301	598	62,220	63,301	אנשים פרטיים - הלוואות לדירור
	381	481	720	1,048	53,459	84,043	1,048	78,541	84,056	אנשים פרטיים - אחר
	491	240	4,362	8,456	254,372	381,252	8,506	367,278	388,785	סך-הכל ציבור - פעילות בישראל
	-	-	-	-	125	1,402	-	4,336	4,336	בנקים בישראל ⁽⁹⁾
	-	-	-	-	948	1,109	-	52,406	52,406	ממשלת ישראל
	491	240	4,362	8,456	255,445	383,763	8,506	424,020	445,527 ⁽¹⁾	סך-הכל פעילות בישראל

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 255,445, 52,337, 375, 4,737 ו-132,633 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה (לא כולל מסגרות לא מנוצלות של כרטיסי אשראי באחריות בנקים אחרים בסך של כ-10,759 מיליוני ש"ח), למעט בגין מכשירים נגזרים.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירור שביגן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדירור שביגן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של כ-838 מיליוני ש"ח וסיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-459 מיליוני ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה. כמו-כן כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-13,430 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר.
- יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדירור, בסך של כ-7,452 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ופיקדונות בבנק ישראל ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾					
הפסדי אשראי לשנה שהסתיימה ביום 31.12.16 ⁽⁴⁾	פגום	בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: חובות ⁽²⁾	סך-הכל	בעייתי ⁽⁶⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך-הכל			
הוצאות (הכנסות) חשבונאיות	מחיקות נטו	יתרת הפסדי אשראי	הפרשה להפסדי אשראי							
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל (המשך)										
ציבור - מסחרי										
2	-	1	-	-	166	379	-	378	379	חקלאות
-	-	(1)	-	-	54	220	-	665	665	כרייה וחציבה
12	9	(25)	9	105	2,705	4,558	105	5,476	5,629	תעשייה
78	(37)	(43)	53	98	5,981	8,836	98	9,017	9,106	בינוי ונדל"ן
4	(1)	2	-	-	501	1,042	-	1,233	1,233	אספקת חשמל ומים
12	5	(2)	7	131	1,888	2,534	131	2,616	2,651	מסחר
9	(1)	-	39	77	1,714	1,946	77	1,869	1,946	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
4	-	1	5	86	417	469	86	556	642	תחבורה ואחסנה
3	-	(28)	-	-	504	957	-	1,242	1,263	מידע ותקשורת
76	72	106	74	134	4,801	6,074	134	10,175	10,317	שירותים פיננסיים
4	-	3	1	1	854	1,129	1	1,275	1,278	שירותים עסקיים אחרים
12	-	10	13	13	499	663	13	788	802	שירותים ציבוריים וקהילתיים
216	47	24	201	645	20,084	28,807	645	35,290	35,911	סך-הכל מסחרי ⁽⁷⁾
2	-	-	-	17	537	550	17	518	550	אנשים פרטיים - הלוואות לדירור
33	5	1	32	41	1,091	1,495	41	1,454	1,515	אנשים פרטיים - אחר
251	52	25	233	703	21,712	30,852	703	37,262	37,976	סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל
4	-	1	-	-	27,194	27,966	-	41,148	41,148	בנקים בחו"ל ⁽⁸⁾
3	-	3	-	-	1,616	1,616	-	9,872	9,872	ממשלות חו"ל
258	52	29	233	703	50,522	60,434	703	88,282	88,996 ⁽¹⁾	סך-הכל פעילות בחו"ל
4,811	543	269	4,595	9,159	305,967	444,197	9,209	512,302	534,523	סך-הכל בישראל ובחו"ל

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 16,856, 50,522, 7,178, 0 ו-14,440 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים, למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדירור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדירור, בסך של כ-60 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- (8) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

3.2.3. בינוי ונדל"ן

ליום 30 בספטמבר 2017 סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן הסתכם בכ-89 מיליארד ש"ח.

טבלה 7-3: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים

יתרה ליום 31 בדצמבר 2016			יתרה ליום 30 בספטמבר 2017			
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח						
4,158	1,150	3,008	3,931	942	2,989	בנייה למסחר ושירותים
658	169	489	417	143	274	בנייה לתעשייה
39,885	*29,028	10,857	43,193	*30,581	12,612	בנייה לדיוור
27,513	5,248	22,265	25,890	5,628	20,262	נכסים מניבים
15,269	6,904	8,365	15,522	7,012	8,510	אחר
87,483	42,499	44,984	88,953	44,306	44,647	סך-הכל ענפי הבינוי והנדל"ן

* כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-13,591 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתק ערבויות חוק מבר (ליום 31.12.16: 13,430 מיליוני ש"ח).

3.2.4. סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים גדולים

טבלה 8-3: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

31 בדצמבר 2016				30 בספטמבר 2017				
סך-הכל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	מספר לווים	סך-הכל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	מספר לווים	
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח				
6,672	5,800	872	3	6,219	5,241	978	3	תעשייה
1,574	1,438	136	1	1,280	1,105	175	1	בינוי ונדל"ן - בינוי
2,723	1,091	1,632	2	-	-	-	-	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
2,641	1,968	673	1	3,485	1,512	1,973	1	אספקת חשמל ומים
7,414	2,152	5,262	4	8,043	4,303	3,740	4	שירותים פיננסיים
21,024	12,449	8,575	11	19,027	12,161	6,866	9	סך-הכל

ענף משק

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 9-3: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ל-6 הלווים הגדולים לפי ענפי משק

30 בספטמבר 2017			
סיכון-הכל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח			
			ענף משק
3,485	1,512	1,973	אספקת חשמל ומים
3,399	3,361	38	תעשייה
2,918	1,848	1,070	שירותים פיננסיים
1,923	692	1,231	שירותים פיננסיים
1,844	614	1,230	שירותים פיננסיים
1,421	579	842	תעשייה
14,990	8,606	6,384	סיך-הכל
31 בדצמבר 2016			
סיכון-הכל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח			
			ענף משק
3,668	3,518	150	תעשייה
3,216	429	2,787	שירותים פיננסיים
2,641	1,968	673	אספקת חשמל ומים
1,644	717	927	שירותים פיננסיים
1,574	1,438	136	בינוי ונדל"ן - בינוי
1,519	1,519	-	תעשייה
14,262	9,589	4,673	סיך-הכל

3.2.5. סיכון אשראי בגין חשיפות לקבוצות לווים

טבלה 10-3: יתרות סיכון האשראי לכל קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313) הגדרת ההון בהקשר זה כוללת את ההון רובד 1 בתוספת הון רובד 2 כפי שפורסם בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015. תוספת זו מופחתת בשיעורים שווים, על פני 12 רבעונים, עד לאיפוסה ביום 31 בדצמבר 2018. הבנק מקיים תהליכי מעקב ובקרה כדי לבדוק עמידה במגבלות הוראה 313 לעניין חשיפה לחבות קבוצות לווים. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלות. קבוצת לווים אחת הינה בעלת חבות של 15.05% לעומת מגבלת בנק ישראל בגובה 25% מההון.

שיעור מההון הרגולטורי	חבות נטו ⁽⁵⁾	ניכויים ⁽⁴⁾	מזה: סיכון אשראי חבות ברוטו ⁽³⁾ חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים ⁽²⁾	סיכון אשראי חוץ-מאזני ⁽¹⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽¹⁾	קבוצת לווים א'
במיליוני ש"ח						
15.05%	6,553	92	6,645	272	2,727	3,908

- (1) לאחר ניכוי יתרת מחיקות חשבונאיות ויתרות הפרשה להפסדי אשראי שחושבה על בסיס פרטני.
- (2) סיכון האשראי החוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (3) הסכום כולל ערבויות צד ג' מחוץ לקבוצה.
- (4) ניכויים המותרים בהתאם להוראה 313 הכוללים בעיקר פיקדונות המופקדים בבנק, אגרות-חוב שהונפקו על-ידי מדינת ישראל, כתבי שיפוי של מדינת ישראל או גופים פיננסיים המותרים בניכוי.
- (5) הנתונים המוצגים לעיל מייצגים חשיפה לקבוצות לווים והינם לאחר הפחתת הניכויים המותרים בהוראה 313 ולאחר ניכוי הפרשה להפסדי אשראי שחושבה על בסיס פרטני. לפיכך, נתונים אלה אינם ברי השוואה לנתונים בדבר חבות לווים המפורטים בגילויים אחרים בדוח.

3.2.6. חשיפת אשראי למדינות זרות

חשיפת אשראי למדינות זרות מבטאת את הסיכון שאירוע כלכלי, פוליטי או אירוע אחר במדינה זרה ישפיע באופן שלילי על יכולת החייבים לסוגיהם (ממשלה, בנקים ואחרים), לעמוד בהתחייבויותיהם כלפי קבוצת הבנק או יפגע בשווי נכסי הקבוצה. ובכלל זה, שפעולות שיינקטו על-ידי ממשלות זרות ימנעו את היכולת להמיר מטבע ו/או להעביר כספים אל מחוץ למדינה (Transfer Risk). ניהול סיכון החשיפה למדינות זרות בבנק מתבצע על-ידי בחינה פרטנית של הסיכונים הנובעים מהמדינות השונות, תוך הסתייעות בדירוגי המדינות של המדרגים הבינ"ל - S&P-Fitch, Moody's.

סך החשיפה למדינות זרות כולל את החשיפות המאזניות בגין יתרות חוב מאזניות בניכוי התחייבויות מקומיות, ניירות-ערך והשקעות אחרות המיוחסות למדינות שאינן ישראל. החשיפה המאזנית הותאמה על בסיס הסיכון הסופי, תוך התחשבות בחיזוקי אשראי הכוללים ערבויות, ביטחונות מוחשיים ונזילים, חוזי ביטוח, השתתפויות בסיכון ונגזרי אשראי.

הבנק מבצע בקרה ומעקב שוטפים אחרי המצב המקרו כלכלי של המדינות מולן קיימת פעילות.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

מידע בדבר סך-כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאזן המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך:
טבלה 11-3: חשיפות עיקריות למדינות זרות⁽¹⁾

ליום 30 בספטמבר 2017													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול		חשיפה חוץ-מאזנית ⁽²⁾⁽⁴⁾⁽⁵⁾				חשיפה מאזנית ⁽⁴⁾				חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
		מזה: סיכון	סך חשיפה חוץ-מאזנית	חובות פגומים ⁽⁴⁾	סיכון אשראי מאזני בעייתי ⁽⁴⁾	סך-כל החשיפה המאזנית	חשיפה מאזנית של שלוחות זרה לתושבים מקומיים	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לממשלות ⁽³⁾ לבנקים	חשיפה מאזנית מעבר לגבול	לממשלות ⁽³⁾ לבנקים
לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה	מזה: סיכון חוץ-מאזני בעייתי ⁽⁴⁾	סך חשיפה חוץ-מאזנית	חובות פגומים ⁽⁴⁾	סיכון אשראי מאזני בעייתי ⁽⁴⁾	סך-כל החשיפה המאזנית	חשיפה מאזנית של שלוחות זרה לתושבים מקומיים	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לממשלות ⁽³⁾ לבנקים	חשיפה מאזנית מעבר לגבול	לממשלות ⁽³⁾ לבנקים
במיליוני ש"ח													
המדינה													
12,670	1,597	116	7,427	51	227	27,110	12,843	11,968	24,811	2,534	2,425	9,308	ארצות-הברית
446	791	-	3,863	-	-	7,193	5,956	-	5,956	22	1,215	-	שוויץ
6,655	2,155	-	3,810	-	-	8,856	46	1	47	3,566	5,145	99	אנגליה
807	1,273	-	4,119	-	1	2,080	-	-	-	614	1,313	153	גרמניה
1,835	761	-	4,058	-	4	2,596	-	-	-	369	2,178	49	צרפת
7,334	4,112	-	2,093	129	135	11,968	523	637	1,160	4,806	5,444	1,195	אחרות
סך-כל החשיפות למדינות זרות													
29,747	10,689	116	25,370	180	367	59,803	19,368	12,606	31,974	11,911	17,720	10,804	
מזה: סך החשיפות למדינות ה-PIIGS: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד													
194	52	-	139	-	-	245	-	-	-	102	143	-	
מזה: סך החשיפות למדינות LDC													
928	229	-	777	57	60	1,647	490	637	1,127	671	419	67	

שורת "סך-הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.

(3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

(4) סיכון אשראי מאזני חוץ-מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(5) יתרת החשיפה החוץ-מאזנית למדינות זרות כוללת סך של 13,591 מיליוני ש"ח בגין רכישת ביטוח לתיק ערבויות מכח חוק מכר ממבטחי משנה בינלאומיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 11-3: חשיפות עיקריות למדינות זרות⁽¹⁾ (המשך)

ליום 30 בספטמבר 2016													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול		חשיפה חוץ-מאזנית ⁽²⁾⁽⁴⁾⁽⁵⁾			חשיפה מאזנית ⁽⁴⁾						חשיפה מאזנית מעבר לגבול לממשלות ⁽³⁾ לבנקים לאחרים		
		מזה: סיכון אשראי חוץ-מאזני בעיית ⁽⁴⁾	סך חשיפה חוץ-מאזנית	חובות פגומים ⁽⁴⁾	סיכון אשראי מאזני בעיית ⁽⁴⁾	סך-כל החשיפה המאזנית	חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים		חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות			
לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה												
במיליוני ש"ח													
המדינה													
6,680	1,333	199	8,950	21	258	19,615	11,602	10,821	22,423	2,499	2,472	3,042	ארצות-הברית
430	583	-	3,831	-	-	7,867	6,854	-	6,854	42	971	-	שוויץ
8,120	1,464	-	2,980	-	11	9,631	47	11	58	4,928	4,618	38	אנגליה
837	663	-	3,934	-	-	1,500	-	-	-	509	867	124	גרמניה
2,377	453	-	4,340	25	28	2,830	-	-	-	765	1,992	73	צרפת
7,187	5,993	-	2,995	180	221	14,252	1,072	686	1,758	6,919	5,422	839	אחרות
סך-כל החשיפות למדינות זרות													
25,631	10,489	199	27,030	226	518	55,695	19,575	11,518	31,093	15,662	16,342	4,116	
מזה: סך החשיפות למדינות ה-PIIGS: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד													
231	100	-	365	-	-	331	-	-	-	163	165	3	
מזה: סך החשיפות למדינות LDC													
690	374	-	1,040	102	138	2,095	1,031	682	1,713	825	218	21	

שורת "סך-הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.

(3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

(4) סיכון אשראי מאזני חוץ-מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(5) יתרת החשיפה החוץ-מאזנית למדינות זרות כוללת סך של 13,344 מיליוני ש"ח בגין רכישת ביטוח לתיק ערבויות מכח חוק מכר ממבטחי משנה בינלאומיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 11-3: חשיפות עיקריות למדינות זרות⁽¹⁾ (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול		חשיפה חוץ-מאזנית ⁽²⁾⁽⁴⁾⁽⁵⁾			חשיפה מאזנית ⁽⁴⁾						חשיפה מאזנית מעבר לגבול לממשלות ⁽³⁾ לבנקים לאחרים		
		מזה: סיכון אשראי חוץ-מאזני בעייתי ⁽⁴⁾	סך חשיפה חוץ-מאזנית	חובות פגומים ⁽⁴⁾	סיכון אשראי מאזני בעייתי ⁽⁴⁾	סך-כל החשיפה המאזנית	חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים		חשיפה מאזנית	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות			
לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה												
במיליוני ש"ח													
9,789	1,244	207	7,836	81	230	27,079	16,046	10,623	26,669	2,366	2,703	5,964	ארצות-הברית
434	478	-	3,879	-	-	7,712	6,800	-	6,800	45	867	-	שוויץ
6,793	1,179	-	3,242	-	26	8,020	48	10	58	3,027	4,818	127	אנגליה
932	373	-	4,005	-	-	1,305	-	-	-	633	422	250	גרמניה
1,998	305	-	4,219	26	27	2,303	-	-	-	682	1,509	112	צרפת
7,176	6,109	-	3,119	163	238	14,252	967	672	1,639	6,409	5,555	1,321	אחרות
סך-כל החשיפות למדינות זרות													
27,122	9,688	207	26,300	270	521	60,671	23,861	11,305	35,166	13,162	15,874	7,774	
מזה: סך החשיפות למדינות ה-PiIGS-פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד													
243	107	-	387	-	-	350	-	-	-	143	205	2	
מזה: סך החשיפות למדינות LDC													
712	375	-	1,073	88	159	2,009	922	671	1,593	814	252	21	

שורת "סך-הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.

(3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

(4) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(5) יתרת החשיפה החוץ-מאזנית למדינות זרות כוללת סך של 13,430 מיליוני ש"ח בגין רכישת ביטוח לתיק ערבויות מכח חוק מכר ממבטחי משנה בינלאומיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 12-3: תנועה בסכום החשיפה המאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות⁽¹⁾

לתקופה של שלושה חודשים המסתיימת ביום 30.09.2017				
אירלנד	פורטוגל	איטליה	ספרד	סך-הכל
במיליוני ש"ח				
56	2	38	160	256
(17)	-	4	6	(7)
סכום החשיפה בתחילת התקופה				
שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר				
שינויים ביתר החשיפות:				
חשיפות שהתווספו				
-	-	-	5	5
סכומים שנגבו				
(3)	-	(2)	(4)	(9)
36	2	40	167	245

לתקופה של תשעה חודשים המסתיימת ביום 30.09.2017				
אירלנד	פורטוגל	איטליה	ספרד	סך-הכל
במיליוני ש"ח				
85	-	39	226	350
(49)	-	-	(6)	(55)
סכום החשיפה בתחילת התקופה				
שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר				
שינויים ביתר החשיפות:				
חשיפות שהתווספו				
4	2	6	6	18
הכנסת ריבית שנצברה				
-	-	-	3	3
סכומים שנגבו				
(4)	-	(5)	(62)	(71)
36	2	40	167	245

לתקופה של שלושה חודשים המסתיימת ביום 30.09.2016				
אירלנד	פורטוגל	איטליה	ספרד	סך-הכל
במיליוני ש"ח				
132	1	160	171	464
(38)	(1)	(122)	-	(161)
סכום החשיפה בתחילת התקופה				
שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר				
שינויים ביתר החשיפות:				
חשיפות שהתווספו				
-	1	9	31	41
הכנסת ריבית שנצברה				
-	-	-	1	1
סכומים שנגבו				
(3)	-	(3)	(8)	(14)
91	1	44	195	331

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

טבלה 12-3: תנועה בסכום החשיפה המאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות⁽¹⁾ (המשך)

לתקופה של תשעה חודשים המסתיימת ביום 30.09.2016				
סך-הכל	ספרד	איטליה	פורטוגל	אירלנד
במיליוני ש"ח				
444	223	53	13	155
(110)	(14)	(18)	(12)	(66)
54	33	14	1	6
3	3	-	-	-
(60)	(50)	(5)	(1)	(4)
331	195	44	1	91
סכום החשיפה בתחילת התקופה				
שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר				
שינויים ביתר החשיפות:				
חשיפות שהתווספו				
הכנסת ריבית שנצברה				
סכומים שנגבו				
סכום חשיפה בסוף התקופה				
לשנה שהסתיימה ביום 31.12.2016				
סך-הכל	ספרד	איטליה	פורטוגל	אירלנד
במיליוני ש"ח				
444	223	53	13	155
(103)	(2)	(20)	(12)	(69)
49	34	14	-	1
4	4	-	-	-
(44)	(33)	(8)	(1)	(2)
350	226	39	-	85
סכום החשיפה בתחילת התקופה				
שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר				
שינויים ביתר החשיפות:				
חשיפות שהתווספו				
הכנסת ריבית שנצברה				
סכומים שנגבו				
סכום חשיפה בסוף התקופה				

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

3.2.7. חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

במסגרת הפעילות העסקית השוטפת, חשופה קבוצת הבנק לסיכון הנובע מחשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים. סיכון זה מקורו במגוון הפעילויות המתקיימות עם המוסדות הפיננסיים, כגון: עסקות המתבצעות בחדרי העסקות של הבנק - הפקדת יתרות מטבע-חוץ ונגזרים, רכישת אגרות-חוב אשר הונפקו על-ידי אותם מוסדות, עסקות סחר חוץ, פעילות בשוק ההון וניהול חשבונות. החשיפה כלפי המוסדות הפיננסיים הזרים מושפעת הן מחוסנו הפיננסי של כל מוסד והן מהסיכון בסביבה הפוליטית והכלכלית שבה הוא פועל. יודגש, כי מרבית חשיפות האשראי של קבוצת הבנק הן כלפי מוסדות פיננסיים המצויים בשווקים מפותחים במערב אירופה ובצפון אמריקה בעלי דרוג השקעה ומעלה. במהלך העסקים השוטף הבנק מקיים מעקב ובקרה שוטפים אחר התפתחויות שעשויות להשליך על יכולתם של המוסדות הפיננסיים איתם הוא מקיים פעילות לעמוד בהתחייבויותיהם, ובמקביל ננקטים אמצעים לשם מזעור סיכון האשראי.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 13-3: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר 2016			ליום 30 בספטמבר 2017			
סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח						
דירוג אשראי חיצוני⁽⁵⁾						
16,853	11,202	5,651	16,674	11,365	5,309	AAA עד AA
16,123	3,719	12,404	19,748	3,810	15,938	A+ עד A
2,053	170	1,883	1,674	190	1,484	BBB+ עד BBB-
79	37	42	95	86	9	BB+ עד B-
-	-	-	-	-	-	פחות מ-B
148	19	129	247	44	203	ללא דירוג**
35,256	15,147	20,109	38,438	15,495	22,943	סך-הכל חשיפות האשראי הנוכחיות למוסדות פיננסיים זרים*
-	-	-	-	-	-	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾
-	-	-	-	-	-	מזה: יתרת חובות פגומים
-	-	-	-	-	-	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני
35,256	15,147	20,109	38,438	15,495	22,943	סך-הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים לאחר ניכוי יתרת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני
5	1	4	6	1	5	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי

* היתרות כוללות חשיפה של קבוצת הבנק למוסדות הפיננסיים במדינות הבאות:
 ספרד - סך חשיפה של כ-148 מיליון ש"ח, מזה סך של 28 מיליון ש"ח בדירוג A-, סך של 96 מיליון ש"ח בדירוג BBB+, והיתרה בסך של 24 מיליון ש"ח בדירוג BBB- (סך חשיפה בסוף שנת 2016 הייתה כ-194 מיליון ש"ח, מזה סך של 53 מיליון ש"ח בדירוג-A, סך של 115 מיליון ש"ח בדירוג BBB+ סך של 23 מיליון ש"ח בדירוג BBB- והיתרה בסך של 3 מיליון ש"ח בדירוג BB).

אירלנד - החשיפה למוסדות פיננסיים הינה מזערית ומסתכמת בפחות ממיליון ש"ח (בסוף שנת 2016 סך חשיפה של כ-13 מיליון ש"ח בדירוג A והיתרה בסך 3 מיליון ש"ח ללא דירוג). איטליה - סך חשיפה של כ-99 מיליון ש"ח, BBB- (סך החשיפה בסוף שנת 2016 הייתה כ-120 מיליון ש"ח, בדירוג BBB-). ביון ובפורטוגל החשיפה למוסדות פיננסיים הינה מזערית ומסתכמת בפחות ממיליון ש"ח.

** מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הללו. אך איננה כוללת חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים שיש להם ערבות ממשלתית.

(1) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
 (2) בעיקר ערבויות והתחייבויות לתמן אשראי. אינו כולל סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חוב של לווה.
 (3) סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
 (4) לפי הדירוג הנמוך מבין דירוגי האשראי במטבע-חוץ לטווח ארוך שניתן על-ידי אחת מחברות הדירוג העיקריות Moody's, S&P ו-Fitch.

החשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים הסתכמה ביום 30 בספטמבר 2017 בכ-38.4 מיליארד ש"ח, עלייה של כ-3.2 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-35.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016. עלייה זו נבעה מגידול בחשיפה מאזנית בסך כ-2.7 מיליארד ש"ח ומגידול בחשיפה החוץ-מאזנית בסך של כ-0.3 מיליארד ש"ח. כ-94.8% מהחשיפה למוסדות פיננסיים זרים היא מול מוסדות פיננסיים בעלי דירוג A ומעלה.

החשיפה למוסדות פיננסיים זרים של קבוצת הבנק נחלקת ל-62.32% בבנקים וחברות אחזקה בנקאיות 37.29% בחברות ביטוח ו-0.39% מוסד פיננסי אחר. עיקר החשיפה של קבוצת הבנק הינה למוסדות פיננסיים זרים הפועלים בארצות-הברית (18%), ובמדינות מערב אירופה (73%).

ענף "בנקים בחו"ל" בגילוי על סיכון אשראי לפי ענפי משק בפרק סקירת הסיכונים כולל רק את החשיפות בגין בנקים חו"ל, כולל בנקים מרכזיים. מוסדות פיננסיים מוצגים בעיקר בענף שירותים פיננסיים. כמו-כן כולל "סיכון האשראי הכולל" יתרות מאזניות וחוץ-מאזניות בגין נגזרים. הטבלה לעיל אינה כוללת חשיפה בגין בנקים מרכזיים כמו גם יתרות חוץ-מאזניות בגין נגזרים.

סך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני" בגילוי על סיכון אשראי לפי ענפי משק בפרק סקירת הסיכונים כולל אשראי לציבור ופיקדונות בבנקים אך אינו כולל אגרות-חוב וניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר הכלולים בטבלה לעיל. אשראי מאזני וחוץ-מאזני בגין נגזרים אינו נכלל בסך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני". לעומת זאת, הטבלה לעיל כוללת יתרות מאזניות בגין נגזרים.

3.2.8. אשׂראי ללקוחות פרטיים (ללא דיור)

מתן אשׂראי ללקוחות פרטיים נעשה בהלימה למדיניות ולנוהלי האשׂראי והביטחונות, לרבות: מטרת האשׂראי והתאמתה לצרכי הלקוח, סכום האשׂראי המבוקש והתאמתו ליכולת ההחזר של הלקוח. בקשות האשׂראי ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית המאושרות בסניפים מבוצעות באמצעות מערכות ממוכנות, מודלים וכלים התומכים בקבלת החלטות של בעל הסמכות. בקשות האשׂראי ללקוחות הפרטיים מוגשות ונבחנות ברמת קבוצת סיכון, כנדרש על-פי הוראות בנק ישראל. בקשות האשׂראי נבחנות תוך מתן דגש לנושאים המצוינים לעיל.

ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית מוצע בין היתר, אשׂראי מקוון מסוג "אשׂראי ברגע". סכום ההלוואה המרבי אותה יכול הלקוח לקבל ותנאי ההלוואה נקבעים על-פי קריטריונים שונים בהתאם לנתוני הלקוח וחשבונותיו.

פניה יזומה למתן אשׂראי ללקוחות פרטיים מתבצעת לאוכלוסיה מוגדרת לאחר הפעלת סננים רגולטורים וסנני סיכון. מתן האשׂראי נעשה בהתאמה לצרכי הלקוח ויכולת ההחזר שלו. בפניה יזומה מופנית תשומת לב הלקוח לנכסים פיננסיים הקיימים בחשבון, ולבחינת כדאיות לקיחת האשׂראי בהתייחס לקיומם של נכסים והתחייבויות בחשבון והתשוואה ביניהם, ככל שישנם כאלה. הפנייה יכולה להתבצע בכל אחד מהערוצים בהם הלקוח פעיל. בנוסף, בפנייה יזומה ללקוח קיימת הקפדה על הכללים הנדרשים על-פי הרגולציה.

תוכניות הבנק לצמיחה במוצרים הבנקאיים, ובין היתר בתחום האשׂראי, מתבססת על היבטי פוטנציאל צמיחה כמו גם היבטי סיכון, ביניהם, הצמיחה הצפויה במשק, יכולת ההחזר של הלקוחות, היקף הפירעונות הצפוי ועוד. הבנק מבצע מעקב שוטף אחר ביצועי האשׂראי והסיכון.

החטיבה הקמעונאית נוקטת פעולות לניהול סיכון האשׂראי בקרב אנשים פרטיים, המבוססות על עקרונות ניהול סיכונים האשׂראי בבנק, באמצעות כלי מדידה ובקרה לניטור תיק האשׂראי, איכותו, סיכנו ועמידה במגבלות המדיניות, ביניהם:

מודל אומדן סיכון - מודל סטטיסטי לדרוג סיכון אשׂראי ללווים פרטיים בחטיבה הקמעונאית. הלווים מדורגים הן על-פי הסיכון להגיע לכשל, והן על-פי ההפסד החזוי. נתוני המודל משמשים לצורך קבלת החלטות באשׂראי על-ידי בעל הסמכות, וכן לצרכי בקרת סיכון ודיווח להנהלה, זיהוי מגמות ושינויים ברמת סיכון התיק, ומסייעים בטיפול ממוקד בגורמי הסיכון לצורך הקטנת הסיכון והחשיפה.

תאבון סיכון - תאבון הסיכון בחטיבה הקמעונאית מוגדר ומאושר בדירקטוריון מדי שנה. המדדים מנוטרים ומדווחים באופן שוטף.

מדיניות ונוהלי אשׂראי - מדיניות האשׂראי מסדירה ומגדירה את הכללים החלים על כל הגורמים בחטיבה הקמעונאית העוסקים באשׂראי, ומכוונת לשרת את המטרות העסקיות של החטיבה, ביניהן: ניהול תיק האשׂראי תוך שמירה על פרופיל סיכון מוגדר, אחידות בטיפול ובניתוח האשׂראי, התאמת מוצרי האשׂראי לצרכי הלקוחות ומענה לדרישות הרגולציה. מדיניות החטיבה הקמעונאית בנושא אשׂראי צרכני ללקוחות פרטיים מוגדרת על-ידי כללים עסקיים ועל-ידי מודלים. המדיניות מגדירה את אופן הטיפול במתן אשׂראי, לרבות עקרונות ושיקולים בעת מתן אשׂראי, ניהול אשׂראי קיים, ומעקבים נדרשים, כולל טיפול בלקוחות בעלי סממנים היכולים להעיד על קושי ביכולת שירות החוב. זאת, בהתבסס על נוהלי האשׂראי והביטחונות, בהתאם למדיניות הבנק.

מדרג סמכויות - מדרג סמכויות אשׂראי בבנק הינו עקרון בסיסי בניהול האשׂראי וסיכונים האשׂראי בבנק. מדרג הסמכויות מגדיר את ספי אישור האשׂראי האישיים, וכן את ספי המעבר לאישורי צוותים בכירים יותר ואת הרכבם. סמכות האשׂראי לכלל בעלי התפקידים העוסקים באשׂראי נקבעת הן בהתאם להכשרה המקצועית הידע והניסיון בתחום האשׂראי, והן בהתאמה לצרכי היחידה בה הם עובדים.

בקרות - תהליכי הבקרה בתחום סיכונים האשׂראי, מבוצעים מרמת הלווה הבודד ועד לרמת תיק האשׂראי הכולל, בהלימה למדיניות הבנק. מבוצע דיווח להנהלה ולדירקטוריון על מצב תיק האשׂראי של החטיבה הקמעונאית ועמידה במדדי הסיכון שנקבעו. הדיווח נסמך על תוצאות ניטור שוטף המבוצע באמצעות כלים תומכים לשיקוף מוקדי סיכון ומדדים חריגים. הבקרות בסניפים ובמנהלות האזור מעוגנות בנהלי הבנק. חלק מהבקרות ממוחשבות ומהוות בקרה מונעת, וחלקם באמצעות: זיהוי סיכונים במערכות הממוכנות ודוחות בקרה שוטפים. הבקרות מוגדרות על-פי מוקדי הסיכון. הבקרות מבוצעות בהיקפים המשתנים בהתאם לרמת הסיכון של היחידה. תוצרי הבקרות מתועדים ומנותחים לצורך הפקת לקחים ושיפור ניהול הסיכון.

פועלים להבראה - תהליך טיפול בלקוחות פרטיים שנקלעו לקשיים, תוך שיתוף עימם ובכוונה לשמרם. תהליך פועלים להבראה נעשה תוך שימת לב להעצמת חירותו הפיננסית של הלקוח ומתן מענה מקצועי איכותי לצרכיו ולהעדפותיו. מעטפת השירות והטיפול בכל לקוח נקבעת באופן דיפרנציאלי, תוך התמקדות בהתאמת הטיפול למאפייני פעילותו ויכולותיו הכלכליות של הלקוח. לצורך ניהול התהליך הוקמה יחידה יעודית, בה הוכשרו עובדים מנוסים המתמחים בטיפול בלקוחות אלה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 14-3: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל

באחוזים	השינוי	יתרה ליום		
		31.12.16	30.09.17	
		במיליוני ש"ח		
		3,683	3,576	מאזני
(2.91%)	(107)			עו"ש חובה
3.39%	1,274	37,573	38,847	הלוואות
3.96%	483	12,203	12,686	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
3.09%	1,650	53,459	55,109	סך-הכל סיכון אשראי מאזני
				חוץ-מאזני
1.40%	427	30,597	31,024	סיכון אשראי חוץ-מאזני
2.47%	2,077	84,056	86,133	סך-הכל סיכון אשראי כולל

בתשעת החודשים הראשונים של 2017 נרשם גידול ביתרת ההלוואות לאנשים פרטיים בישראל בשיעור של 3.4%. סך סיכון האשראי המאזני עלה ב-3.1% בתקופה זו בדומה לגידול בשנת 2016.

לאחר מגמת עלייה ברמת הסיכון בתיק האשראי לאנשים פרטיים ברבעונים קודמים כפי שבאה לידי ביטוי בגידול בשיעור המחיקות החשבונאיות נטו ובשיעור יתרת הפרשה להפסדי אשראי, ניכרת התמתנות מסוימת במגמה זו תוך ירידה מתונה בשיעור סיכון האשראי הבעייתי, שיעור סיכון אשראי פגום ושיעור המחיקות החשבונאיות נטו ברבעון השלישי של 2017. מאידך נרשם גידול בשיעור יתרת הפרשה להפסדי אשראי גם ברבעון זה.

יתרות סיכון האשראי לאנשים פרטיים כוללות יתרות בגין פעילות חברות ישראלכרט ופועלים אקספרס שעיקר פעילותן בהנפקה וסליקה של כרטיסי אשראי. חברת ישראלכרט פעילה גם בתחום האשראי אך חלקה בתיק ההלוואות הכולל נמוך ועומד על כ-6% מיתרת ההלוואות גם ברבעון השלישי של 2017 לעומת כ-5.5% בסוף שנת 2016.

טבלה 15-3: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל

שיעור מסך-הכל סיכון אשראי מאזני	השינוי	יתרה ליום			
		לימים	31.12.16		30.09.17
		במיליוני ש"ח			
1.96%	1.90%	0.10%	1,048	1,049	סיכון אשראי בעייתי
1.35%	1.34%	2.78%	720	740	מזה: סיכון אשראי פגום
0.15%	0.15%	2.47%	81	83	חובות בפיגור מעל 90 יום
0.71%	(1)0.88%	(1)27.03%	381	363	מחיקות חשבונאיות נטו לתקופה
1.69%	1.80%	9.49%	906	992	יתרת הפרשה להפסדי אשראי

(1) מחושב על בסיס שנתי.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

3.2.9 סיכונים בתיק הלוואות לדיור

טבלה 16-3: סיכונים בתיק הלוואות לדיור

יתרה ליום			
31.12.16	30.09.16	30.09.17	
במיליוני ש"ח			
			יתרות אשראי
69,254	68,890	72,884	הלוואות מכספי הבנק
1,737	1,820	1,530	הלוואות מכספי האוצר*
93	105	77	מענקים מכספי האוצר*
71,084	70,815	74,491	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום			
31.12.16	30.09.16	30.09.17	
במיליוני ש"ח			
			ביצוע
			הלוואות מכספי האוצר
10	5	28	הלוואות
4	3	3	מענקים
14	8	31	סך-הכל מכספי האוצר
11,937	9,163	9,828	סך-הכל הלוואות מכספי הבנק
11,951	9,171	9,859	סך-הכל הלוואות חדשות
995	808	499	הלוואות ישנות שמוחזרו, מכספי הבנק
12,946	9,979	10,358	סך-הכל הלוואות שניתנו

* סכום זה אינו נכלל במסגרת היתרות המאזניות לציבור.

התפתחות יתרות אשראי לדיר

טבלה 17-3: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיר על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

שיעור שינוי בתקופה	סך-הכל	מגזר מטבע-חוץ		מגזר צמוד מדד				מגזר לא-צמוד				30.09.17
		ריבית משתנה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		
		יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	
5.2%	72,884	0.6%	467	28.1%	20,448	17.6%	12,846	37.3%	27,216	16.3%	11,907	30.09.17
3.0%	69,254	0.8%	574	29.1%	20,120	18.2%	12,630	36.6%	25,360	15.3%	10,570	31.12.16

היקף החוב הבעייתי

בשנים האחרונות ניכרת ירידה מתמשכת בשיעור הסכומים בפיגור מתוך יתרות האשראי ובהיקפי הפרשה להפסדי אשראי.

טבלה 18-3: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיר והפרשה להפסדי אשראי

שיעור חוב בעייתי	חוב בעייתי במיליוני ש"ח	שיעור ההפרשה להפסדי אשראי לפי עומק הפיגור	הפרשה להפסדי אשראי לפי עומק הפיגור (כולל הפרשה קבוצתית) במיליוני ש"ח	שיעור הפיגור	סכום בפיגור מעל 90 יום	יתרת חוב רשומה במיליוני ש"ח	30.09.17
1.4%	1,024	0.6%	401	0.2%	126	72,884	30.09.17
1.5%	1,014	0.6%	432	0.2%	123	69,254	31.12.16

כימות ומדידת הסיכון – תיק אשראי לדיר

הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר התפתחות תיק האשראי לדיר ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לדיר נבחנים באופן פרטני על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר באשראי לדיר, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לדיר בבנק. גידור הסיכון: הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגמנטים שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול סיכונים. במסגרת המגבלות ישנה התייחסות לשיעור LTV, כושר החזר, התפלגות מוצרי אשראי בתיק, היקף החוב הבעייתי, תקופת הלוואה, פריסה גיאוגרפית, שיעור הפיגורים וכדומה. ניטור המדדים מתבצע גם בהשוואה לנתונים בכלל המערכת הבנקאית. הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המאקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. קיימים אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית המשתנה, אינפלציה חדה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיר. דיווח הנתונים נעשה ברמה חודשית במסגרת פורום סיכון חטיבתי בראשות מנהל החטיבה הקמעונאית וברמה רבעונית במסגרת הדיווח על התפתחות תיק האשראי וסיכון האשראי בהנהלה ובדירקטוריון. הבנק עושה שימוש במודל סטטיסטי המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפסד החזוי בתיק המשכנתאות. בנוסף מבוצעים תרחישי מאמץ על תיק המשכנתאות ומנותחת ההשפעה על התיק עצמו ועל כלל הבנק. התרחישים כוללים התייחסות לירידה חדה במחירי הדירות, עלייה בריבית ועלייה ברמת האבטלה במשק. כמו-כן, קיימים הסדרי ביטוח – ביטוח חיים וביטוח מבנה. לפרטים נוספים, ראה פרק "מגזר משקי הבית" לעיל.

טבלה 19-3: התפתחות יתרות האשראי לדיר ב-5 הרבעונים האחרונים

2016	2017				72,884	יתרות לסוף תקופה
	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי		
68,890	69,254	70,053	71,462	72,884	יתרות לסוף תקופה	
0.4%	0.5%	1.2%	2.0%	2.0%	שינוי ביתרות	
3,038	2,774	3,015	3,146	3,667	ביצוע הלוואות חדשות	

ברבעון השלישי של שנת 2017 חלו עליות מתונות ביתרות, תוך עלייה בנתח השוק בביצוע הלוואות חדשות.

כימות ומדידת הסיכון – ביצוע אשראי לדיור

אישור ההלוואות לדיור מתבצע בהתאם למדרג סמכויות המגלם את מהות בקשת האשראי והסיכון הגלום בה. כימות ומדידת סיכון האשראי לדיור מבוצעים במספר רמות: רמת הלקוח הבודד וכן ברמת כלל תיק האשראי של הבנק. לצורך כך, פותחו וישמו תהליכי כימות ומדידה, המשלבים הערכות מומחים בתחום האשראי לדיור ומודלים סטטיסטיים. במסגרת כימות הסיכון מבוצעת בחינה ממוקדת בנושא בחינת כושר החזר כולל בחינת רגישות לשינויים אפשריים בכושר החזר כתוצאה משינוי אפשרי בשיעור הריבית.

נתוני הלוואות לדיור – שיעור מסך הביצועים החדשים טבלה 20-3: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום					
30.09.16	31.12.16	31.03.17	30.06.17	30.09.17	
מאפיינים					
18.8%	20.9%	26.1%	26.6%	28.2%	שיעור מימון מעל 60%
0.1%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (לרכישה ובהחזר חודשי)
31.0%	30.2%	30.7%	31.5%	32.2%	שיעור בריבית המשנתה בתדירות קצרה מ-5 שנים
55.7%	56.4%	56.8%	57.8%	57.5%	שיעור בריבית משתנה
2.6%	3.4%	5.9%	6.2%	6.3%	שיעור ההלוואות לכל מטרה
14.1%	13.6%	11.3%	11.5%	11.5%	שיעור ההלוואות להשקעה מרכישה
6.3%	5.7%	6.5%	6.4%	6.6%	קן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ללא השקעה)
681	553	561	582	608	הלוואה ממוצעת לרכישה באלפי ש"ח
23.3	23.6	23.8	23.9	23.7	תקופת פירעון מקורית ממוצעת לרכישה בשנים (ללא גישור)

יצוין כי שיעורי המימון חושבו על-פי הוראת דיווח לפיקוח על הבנקים מספר 876 - דוח על הלוואות לדיור.

ברבעון השלישי של 2017 נמשכת העלייה בשיעור ביצועי האשראי בשיעור מימון מעל 60% אך שיעור הביצועים בשיעור החזר מהכנסה מעל 40% נותר ברמה אפסית. כמו-כן, נרשמה עלייה קלה בשיעור ביצועי ההלוואות לכל מטרה. ירידה קלה בתקופת הפירעון הממוצעת לרכישה (ללא גישור).

3.2.10. אשראי לכלי רכב

ביום 6 ביולי 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בדבר "הסיכון באשראי לענף כלי רכב". במסגרת המכתב התבקשו התאגידים הבנקאיים לבצע ניתוח סיכונים לאשראי לתת ענף "מסחר כלי הרכב" ולאשראי הצרכני לרכישת כלי רכב, זאת בין היתר באמצעות תרחישי קיצון שונים, ולבחון את הצורך בהתאמת ההפרשה הקבוצתית לענף. כמו-כן, במסגרת המכתב פורטו פרקטיקות מקובלות למימון ענף כלי הרכב, הכוללות בין היתר התייחסות לשיעור המימון, חישוב מקורות החזר, ביטחונות נדרשים ומידת ההתבססות עליהם. הבנק מבצע בחינה מקיפה של החשיפה לתחום.

אשראי לאנשים פרטיים למטרת רכישת כלי רכב

הבנק מציע ללקוחותיו, כחלק ממגוון מוצרי האשראי, הלוואות למטרת רכישת רכב חדש מהיבואן או רכב משומש. בהתאם לכך, מציע הבנק הלוואות לרכב מסוגים שונים בהתייחס למאפייני הלקוח ונתוני הרכב. בקשות האשראי מוגשות ונבחנות ברמת קבוצת סיכון, כנדרש על-פי הוראות בנק ישראל. הבקשות נבחנות בהלימה למדיניות האשראי ולנוהלי האשראי והביטחונות, לרבות: מטרת האשראי, סכום האשראי המבוקש והתאמתו ליכולת החזר של הלקוח. אישור האשראי מתבצע בהתאם למדרג סמכויות.

תהליך חיתום וביצוע האשראי נתמך במערכות ממוכנות ובכלים תומכים וביניהם: מערכות המשקפות את דירוג סיכון האשראי של הלקוח בהתבסס על מודלים סטטיסטיים, כלים תומכי החלטה ומערכת ביטחונות הגוזרת באופן ממוכן את שווי הרכב לביטחון בהתאם לגיל הרכב, למאפייניו ולמחיר המחירון שלו. הבנק מקיים שיתופי פעולה עם יבואני רכב המוכרים רכבים חדשים ו/או משומשים, עם חברות לסיניג וטרייד-אין ומגרשי רכב העוסקים במכירת רכבים משומשים (להלן "חברות הרכב").

בתנאי הלוואות אלו נקבעו מגבלות בהתייחס לגיל הרכב, שיעור המימון, תקופת המימון ומחיר האשראי. תהליכי הבקרה בתחום סיכוני האשראי מבוצעים בהלימה למדיניות הבנק. בקרות על האשראי מעוגנות בנהלי הבנק והן חלות על כל סוגי האשראי לרבות אשראי לרכב.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

אשראי לעסקים – מסחר בכלי הרכב

אשראי לעסקים בענף מסחר כלי רכב נעשה בעיקר באמצעות מימון יבואניות רכב, חברות לסינג תפעולי, חברות השכרת רכב וחברות המעמידות אשראי לרכישת כלי רכב. מתן האשראי ללקוחות אלו נעשה בהלימה למדיניות ולנוהלי האשראי והביטחונות. המדיניות מגדירה את אופן הטיפול במתן אשראי, לרבות עקרונות ושיקולים בעת מתן אשראי, תוך התייחסות לאיתנותו הפיננסית של הלווה: הון העצמי, רווחיות, תזרים מזומנים, יחס כיסוי ביטחונות וכו'. כמו-כן המדיניות והנהלים מגדירים את אופן ניהול האשראי, ניהול הביטחונות ומעקבים נדרשים. תהליכי הבקרה בתחום סיכוני האשראי מבוצעים בהלימה למדיניות הבנק, הכוללים בקרה על שווי הרכבים המשועבדים ביחס לסך האשראי בגינם.

3.2.11. מימון ממונף

להלן יובאו נתונים אודות סיכוני האשראי בגין מימון ממונף. הגילוי מתמקד בחשיפות בגין לווים ממונפים/עסקות ממונפות בהם יתרת האשראי עולה על סך של 0.5% מהון רוברד 1.

טבלה 21-3: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה

30 בספטמבר 2017			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
1	476	-	476
1	328	480	808
1	-	200	200
2	1,405	95	1,500
2	843	155	998
0	-	-	-
1	318	-	318
8	3,370	930	4,300
ענף המשק של הלווה			
בינוי ונדל"ן - בינוי			
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן			
בתי מלון שירותי הארחה ואוכל			
כרייה וחציבה			
מסחר			
שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח			
תעשייה			
סך-הכל			
31 בדצמבר 2016			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
1	781	-	781
2	688	981	1,669
1	200	2	202
2	1,501	67	1,568
2	957	221	1,178
1	354	-	354
3	967	64	1,031
12	5,448	1,335	6,783
ענף המשק של הלווה			
בינוי ונדל"ן - בינוי			
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן			
בתי מלון שירותי הארחה ואוכל			
כרייה וחציבה			
מסחר			
שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח			
תעשייה			
סך-הכל			

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

3.3 סיכון שוק

סיכון שוק הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים.

לפירוט והרחבה בנושא סיכונים השוק ובכלל זה סיכון הריבית, סיכון שערי חליפין וסיכון השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2016 והדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2016 וכן הדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2017.

3.3.1 סיכון ריבית

סיכון הריבית הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי ריבית במטבעות השונים.

ניתוח רגישות השווי ההוגן

טבלה 22-3: פירוט השווי ההוגן של הבנק וחברות מאוחדות שלו לפי מגזרי הצמדה

ליום 30 בספטמבר 2017						
סך-הכל	מטבע-חוץ**			מטבע ישראלי		
	אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד	
במיליוני ש"ח						
426,079	8,182	6,415	68,572	45,717	297,193	נכסים פיננסיים*
870,162	22,459	29,628	404,071	24,143	389,861	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ-מאזניים***
396,082	4,777	13,007	81,380	40,109	256,809	התחייבויות פיננסיות*
870,116	22,707	24,204	393,861	24,659	404,685	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ-מאזניים***
30,043	3,157	(1,168)	(2,598)	5,092	25,560	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
ליום 31 בדצמבר 2016						
סך-הכל	מטבע-חוץ**			מטבע ישראלי		
	אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד	
במיליוני ש"ח						
424,438	10,513	8,186	65,261	46,088	294,390	נכסים פיננסיים*
748,382	15,222	26,619	327,537	23,632	355,372	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ-מאזניים***
396,173	4,932	15,359	86,343	41,415	248,124	התחייבויות פיננסיות*
749,038	16,645	20,265	310,550	24,608	376,970	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ-מאזניים***
27,609	4,158	(819)	(4,095)	3,697	24,668	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

* כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים.

** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע-חוץ.

*** סכומים לקבל (לשלם) בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים, כשהם מהווים בריביות אשר שימשו לחישוב השווי ההוגן.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

טבלה 23-3: השפעת שינויים הפיננסיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא-כספיים

ליום 30 בספטמבר 2017							
שינוי בשווי הוגן סך-הכל	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי ריבית**						
	סך-הכל	מטבע-חוץ*			מטבע ישראלי		
		אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד	צמוד למדד

השינוי בשיעורי הריבית								
(5.3%)	(1,578)	28,465	3,071	(1,215)	(2,936)	4,887	24,658	גידול מידי מקביל של אחוז אחד
(0.6%)	(167)	29,876	3,147	(1,171)	(2,637)	5,070	25,467	גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז
5.6%	1,677	31,720	3,237	(1,118)	(2,248)	5,330	26,519	קיטון מידי מקביל של אחוז אחד

ליום 31 בדצמבר 2016							
שינוי בשווי הוגן סך-הכל	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי ריבית**						
	סך-הכל	מטבע-חוץ*			מטבע ישראלי		
		אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד	צמוד למדד

השינוי בשיעורי הריבית								
(4.7%)	(1,289)	26,320	4,076	(832)	(4,398)	3,687	23,787	גידול מידי מקביל של אחוז אחד
(0.5%)	(126)	27,483	4,146	(822)	(4,120)	3,695	24,584	גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז
5.1%	1,407	29,016	4,222	(810)	(3,759)	3,724	25,639	קיטון מידי מקביל של אחוז אחד

* לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע-חוץ.
 ** שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך-הכל שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים הוא השווי ההוגן נטו של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא-כספיים) בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

לפרטים נוספים בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 15](#) בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2017.

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית טבלה 24-3: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית לא-צמוד

ליום 30 בספטמבר 2017					
עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל שנה עד 3 שנים	מעל 3 עד 5 שנים	מעל 5 עד 10 שנים
במיליוני ש"ח					
חטבע ישראלי לא-צמוד					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים					
223,531	18,369	19,274	16,544	9,281	6,227
נכסים פיננסיים ⁽¹⁾⁽³⁾					
61,392	127,072	68,468	65,069	33,212	28,750
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)					
910	1,450	1,582	272	660	571
אופציות (במונחי נכס הבסיס)					
285,833	146,891	89,324	81,885	43,153	35,548
סך-הכל שווי הוגן					
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
223,367	5,766	12,905	9,133	3,761	1,429
התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾					
71,473	121,867	80,726	64,190	33,396	29,703
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)					
846	921	1,255	11	-	-
אופציות (במונחי נכס הבסיס)					
295,686	128,554	94,886	73,334	37,157	31,132
סך-הכל שווי הוגן					
מכשירים פיננסיים, נטו					
(9,853)	18,337	(5,562)	8,551	5,996	4,416
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר					
(9,853)	8,484	2,922	11,473	17,469	21,885
החשיפה המצטברת במגזר					

* סווג מחדש.

- (1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- (2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- (3) הנתונים כוללים הנחות פירעון מוקדם בגין אשראי לדירור. השפעת הנחות אלו על השווי הוגן הינה הגדלת השווי הוגן ב-159 מיליוני ש"ח והקטנת מח"מ הנכסים ופער המח"מ ב-0.04 שנה.

הערות כלליות:

- א. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל התחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- ב. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי הוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בביאור 15 לתמצית הדוחות הכספיים, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי הוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה [ביאור 15](#) לתמצית הדוחות הכספיים.
- ג. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי הוגן הכלול בגינו בביאור 15 לתמצית הדוחות הכספיים.
- ד. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי הוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
- ה. רכיבים אופציונליים המשובצים במכשירים פיננסיים, לצרכים חשבונאיים, קיבלו ביטוי בתזרימי המזומנים באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

2016 בדצמבר 31			2016 בספטמבר 30			ליום 30 בספטמבר 2017					
משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל 20 שנה	מעל 10 עד 20 שנים
		במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח		
0.50	2.87	294,383	0.52	2.40	*289,365	0.51	3.14	297,193	1,816	134	2,017
1.16		351,603	1.22		*335,997	1.20		384,416	-	-	453
2.23		3,776	2.27		3,949	1.45		5,445	-	-	-
⁽²⁾ 0.87		649,762	⁽²⁾ 0.91		*629,311	⁽²⁾0.90		687,054	1,816	134	2,470
0.22	1.19	248,124	0.24	0.91	*241,885	0.21	0.98	256,809	77	1	370
1.11		374,221	1.18		*359,962	1.17		401,652	-	-	297
0.34		2,749	0.24		2,404	0.25		3,033	-	-	-
⁽²⁾ 0.75		625,094	⁽²⁾ 0.80		*604,251	⁽²⁾0.79		661,494	77	1	667
		24,668			25,060			25,560	1,739	133	1,803
									25,560	23,821	23,688

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית (המשך) טבלה 25-3: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית צמוד למדד

ליום 30 בספטמבר 2017					
מעל דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל שנה עד 3 חודשים	מעל שנה עד 5 שנים	מעל 5 עד 10 שנים
במיליוני ש"ח					
מטבע ישראלי צמוד למדד					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים					
2,006	1,973	7,966	14,643	10,323	5,774
533	872	7,138	8,497	2,549	4,532
2,539	2,845	15,104	23,140	12,872	10,306
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
2,127	705	5,838	13,868	8,854	7,793
1,046	666	7,314	8,059	2,177	5,214
3,173	1,371	13,152	21,927	11,031	13,007
מכשירים פיננסיים, נטו					
(634)	1,474	1,952	1,213	1,841	(2,701)
(634)	840	2,792	4,005	5,846	3,145

- (1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
 (2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
 (3) הנתונים כוללים הנחות פירעון מוקדם בגין אשראי לדיוור. השפעת הנחות אלו על השווי הוגן הינה הגדלת השווי הוגן ב-59 מיליוני ש"ח והקטנת מח"מ הנכסים ופער המח"מ ב-0.27 שנה.

הערות כלליות:

- א. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל התחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, ימסרו לכל מבקש.
 ב. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי הוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בביאור 15 לתמצית הדוחות הכספיים, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי הוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה **ביאור 15** לתמצית הדוחות הכספיים.
 ג. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי הוגן הכלול בגינו בביאור 15 לתמצית הדוחות הכספיים.
 ד. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי הוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
 ה. רכיבים אופציונליים המשובצים במכשירים פיננסיים, לצרכים חשבונאיים, קיבלו ביטוי בתזרימי המזומנים באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

2016 בדצמבר 31			2016 בספטמבר 30			ליום 30 בספטמבר 2017					
משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל 20 שנים	מעל 10 עד 20 שנים
בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח	בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח	בשנים	באחוזים		במיליוני ש"ח		
3.24	3.30	46,088	3.38	2.87	48,578	3.32	2.92	45,717	149	268	2,615
2.62		23,632	2.68		24,726	2.65		24,143	-	-	22
⁽²⁾ 3.03		69,720	⁽²⁾ 3.14		73,304	⁽²⁾ 3.09		69,860	149	268	2,637
3.38	0.94	41,415	3.56	0.97	43,825	3.03	0.66	40,109	-	1	923
2.80		24,608	2.85		25,513	2.72		24,659	-	-	183
⁽²⁾ 3.16		66,023	⁽²⁾ 3.30		69,338	⁽²⁾ 2.91		64,768	-	1	1,106
		3,697			3,966			5,092	149	267	1,531
									5,092	4,943	4,676

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית (המשך) טבלה 26-3: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית מטבע-חוץ

ליום 30 בספטמבר 2017					
עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל שנה עד 3 חודשים	מעל שנה עד 5 שנים	מעל 5 עד 10 שנים
במיליוני ש"ח					
מטבע-חוץ⁽³⁾					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים					
45,309	6,948	5,405	10,095	9,118	4,734
נכסים פיננסיים ⁽¹⁾⁽⁴⁾					
78,101	119,465	82,228	121,159	15,800	28,863
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)					
4,278	3,563	2,174	38	16	7
אופציות (במונחי נכס הבסיס)					
127,688	129,976	89,807	131,292	24,934	33,604
סך-הכל שווי הוגן					
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
65,723	15,613	15,046	1,744	609	372
התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾					
69,627	117,570	70,354	121,744	16,372	32,111
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)					
4,326	4,069	2,439	290	611	522
אופציות (במונחי נכס הבסיס)					
139,676	137,252	87,839	123,778	17,592	33,005
סך-הכל שווי הוגן					
מכשירים פיננסיים, נטו					
(11,988)	(7,276)	1,968	7,514	7,342	599
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר					
(11,988)	(19,264)	(17,296)	(9,782)	(2,440)	(1,841)
החשיפה המצטברת במגזר					

- (1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- (2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- (3) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע-חוץ.
- (4) הנתונים כוללים הנחות פירעון מוקדם בגין אשראי לדיור. השפעת הנחות אלו הינה זניחה.

הערות כלליות:

- א. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- ב. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בביאור 15 לתמצית הדוחות הכספיים, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה **ביאור 15** לתמצית הדוחות הכספיים.
- ג. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בביאור 15 לתמצית הדוחות הכספיים.
- ד. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
- ה. רכיבים אופציונליים המשויכים במכשירים פיננסיים, לצרכים חשבונאיים, קיבלו ביטוי בתזרימי המזומנים באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

2016 בדצמבר 31			2016 בספטמבר 30			ליום 30 בספטמבר 2017					
משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל 20 שנה	מעל 10 עד 20 שנים
בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח	בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח	בשנים	באחוזים		במיליוני ש"ח		
1.17	2.94	83,960	1.17	2.28	78,594	1.21	2.56	83,169	1,047	99	414
1.07		359,652	1.21		305,091	0.83		446,082	-	20	446
0.29		9,726	0.23		8,278	0.18		10,076	-	-	-
⁽²⁾ 1.07		453,338	⁽²⁾ 1.18		391,963	⁽²⁾ 0.88		539,327	1,047	119	860
0.17	1.40	106,613	0.17	1.00	101,441	0.20	1.61	99,141	17	-	17
1.22		336,844	1.42		281,493	0.92		428,538	-	123	637
0.96		10,637	1.05		9,727	0.69		12,257	-	-	-
⁽²⁾ 0.97		454,094	⁽²⁾ 1.09		392,661	⁽²⁾ 0.78		539,936	17	123	654
		(756)			(698)			(609)	1,030	(4)	206
								(609)	(1,639)	(1,635)	

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית (המשך) טבלה 27-3: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית כוללת לשינויים בשיעורי הריבית

ליום 30 בספטמבר 2017					
מעל 5 עד 10 שנים	מעל 3 עד 5 שנים	מעל שנה עד 3 שנים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל חודש עד 3 חודשים	עם דרישה עד חודש
במיליוני ש"ח					
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים					
16,735	28,722	41,282	32,645	27,290	270,846
נכסים פיננסיים ⁽¹⁾⁽³⁾⁽⁴⁾					
62,145	51,561	194,725	157,834	247,409	140,026
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)					
578	676	310	3,756	5,013	5,188
אופציות (במונחי נכס הבסיס)					
79,458	80,959	236,317	194,235	279,712	416,060
סך-הכל שווי הוגן					
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
9,594	13,224	24,745	33,789	22,084	291,217
התחייבויות פיננסיות ⁽¹⁾					
67,028	51,945	193,993	158,394	240,103	142,146
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)					
522	611	301	3,694	4,990	5,172
אופציות (במונחי נכס הבסיס)					
77,144	65,780	219,039	195,877	267,177	438,535
סך-הכל שווי הוגן					
מכשירים פיננסיים, נטו					
2,314	15,179	17,278	(1,642)	12,535	(22,475)
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר					
23,189	20,875	5,696	(11,582)	(9,940)	(22,475)
החשיפה המצטברת במגזר					

* סווג מחדש.

- (1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- (2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- (3) כולל מניות המוצגות בטור "ללא תקופת פירעון".
- (4) הנתונים כוללים הנחות פירעון מוקדם בגין אשראי לדיור. במגזר הלא-צמוד והצמוד: השפעת הנחות אלו על השווי הוגן הינה הגדלת השווי הוגן ב-159 ו-59 מיליוני ש"ח והקטנת מח"מ הנכסים ופער המח"מ ב-0.04 ו-0.27 שנה, בהתאמה. במגזר מטבע-החוץ השפעת הנחות אלו הינה זניחה.

הערות כלליות:

- פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי הוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בביאור 15 לתמצית הדוחות הכספיים, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי הוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה [ביאור 15](#) לתמצית הדוחות הכספיים.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי הוגן הכלול בגינו בביאור 15 לתמצית הדוחות הכספיים.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי הוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
- רכיבים אופציונליים המשובצים במכשירים פיננסיים, לצרכים חשבונאיים, קיבלו ביטוי בתזרימי המזומנים באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

2016 בדצמבר 31			2016 בספטמבר 30			ליום 30 בספטמבר 2017					
משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך-הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל 20 שנה	מעל 10 עד 20 שנים
בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח	בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח	בשנים	באחוזים		במיליוני ש"ח		
0.92	3.06	428,044	0.96	2.54	*419,980	0.93	2.93	429,722	6,655	501	5,046
1.12		735,256	1.27		666,122	1.05		855,412	771	20	921
0.83		13,502	0.89		12,227	0.63		15,521	-	-	-
⁽²⁾ 1.08		1,176,802	⁽²⁾ 1.15		*1,098,329	⁽²⁾1.01		1,300,655	7,426	521	5,967
0.53	1.05	397,510	0.60	0.97	*388,231	0.50	0.85	397,480	1,515	2	1,310
1.17		736,042	1.35		667,276	1.04		855,618	769	123	1,117
0.83		13,386	0.89		12,131	0.60		15,290	-	-	-
⁽²⁾ 0.98		1,146,938	⁽²⁾ 1.07		*1,067,638	⁽²⁾0.90		1,268,388	2,284	125	2,427
		29,864			30,691			32,267	5,142	396	3,540
								32,267	27,125	26,729	

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

בניהול סיכון הריבית הבנק מתמקד בניהול רגישות הערך, אשר מתבססת על שינויי הערך המהוון של כלל הנכסים וההתחייבויות במאזן הבנק עם שינוי הריבית (תוך שימוש במודלים פנימיים לצורכי החישוב), ומנטר את רגישות ההכנסה באמצעות מגבלות. רגישות ההכנסה שונה מרגישות הערך, שכן בניגוד אליה, רגישות ההכנסה אינה מביאה בחשבון שינויי ערך מהוון של נכסים והתחייבויות לזמן ארוך אשר אינם נמדדים בדוח רווח והפסד על בסיס שווי הוגן, אך כן מביאה בחשבון באופן מלא שינויים במרווחי פיקדונות ועו"ש. הבנק מודד את רגישות הערך הכלכלי למגוון תרחישים מדי חודש, תדירות התואמת לאופי התיק הבנקאי, עם מדידות בתדירות גבוהה יותר לצורכי ניהול החשיפה. רגישויות התיק למסחר נמדדות מספר פעמים ביום.

טבלה 28-3: נתונים אודות רגישות הון הבנק כולל חברות בנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש, כולל מודלים פנימיים)

מינימום בשנת 2017		מקסימום בשנת 2017		30 בספטמבר 2017		
ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%	עלייה 0.1%	ירידה 1%	עלייה 1%
במיליוני ש"ח						
תרחיש						
תזוזה בריבית צמודה למדד:						
315	(257)	449	(383)	(41)	449	(383)
בבנק						
315	(257)	437	(373)	(40)	435	(370)
מזה: בתיק הבנקאי						
-	-	14	(13)	(1)	14	(13)
בתיק למסחר						
תזוזה בריבית לא-צמודה:						
88	(68)	226	(194)	(20)	226	(194)
בבנק						
92	(54)	219	(174)	(19)	219	(173)
מזה: בתיק הבנקאי						
3	-	26	(43)	(1)	7	(21)
בתיק למסחר						
תזוזה בריביות במטבע-חוץ:						
6	(1)	49	(45)	-	8	(4)
בבנק						
4	(1)	36	(31)	-	4	(1)
מזה: בתיק הבנקאי						
(2)	2	(29)	31	-	4	(3)
בתיק למסחר						

מינימום בשנת 2016		מקסימום בשנת 2016		31 בדצמבר 2016		
ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%	עלייה 0.1%	ירידה 1%	עלייה 1%
במיליוני ש"ח						
תרחיש						
תזוזה בריבית צמודה למדד:						
164	(120)	321	(262)	(29)	321	(262)
בבנק						
163	(118)	324	(264)	(29)	324	(264)
מזה: בתיק הבנקאי						
-	-	6	(5)	-	(3)	2
בתיק למסחר						
תזוזה בריבית לא-צמודה:						
153	(121)	289	(243)	(26)	289	(243)
בבנק						
134	(103)	278	(235)	(25)	271	(227)
מזה: בתיק הבנקאי						
-	(2)	47	(47)	(1)	18	(16)
בתיק למסחר						
תזוזה בריביות במטבע-חוץ:						
19	(15)	(165)	163	(2)	20	(15)
בבנק						
31	(26)	(173)	168	(3)	30	(26)
מזה: בתיק הבנקאי						
2	(2)	33	(32)	1	(10)	11
בתיק למסחר						

בטבלה לעיל מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בעקומי הריבית, המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בעקום ריבית שאינו מביא בחשבון את מרווח סיכון האשראי של הצד הנגדי ותוך שימוש במודלים פנימיים לגבי חלק מהמוצרים. זאת בשונה מחישוב שווי הוגן המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בשיעורי הריבית המשקפים את רמות הסיכון, כמקובל בדוחות הכספיים, וללא מודלים פנימיים בחלק מהמוצרים.

למידע נוסף על סיכון הריבית ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2016 והדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2016 וכן הדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2017.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2017

3.4 סיכון נזילות ומימון

סיכון נזילות – סיכון הנזילות מוגדר כסיכון קיים, או עתיד, ליציבות הבנק ולרווחיו הנובע מאי יכולתו לעמוד בתזרים המזומנים הנדרש לצרכיו. סיכון הנזילות בבנק נבחן בראיה רחבה יותר של יכולת עמידה בפירעון ההתחייבויות במועד פירעון גם בעתות לחץ, בלי לפגוע בהתנהלות השוטפת במסגרת תוכניות העבודה של הבנק ובלי להיקלע להפסדים חריגים.

סיכון מימון – הינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון, או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו בהכנסות הבנק נטו מריבית. הסיכון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות.

מתחילת השנה לא חלו שינויים מהותיים במדיניות ניהול סיכון הנזילות ובמדיניות גיוס המקורות. לפירוט והרחבה ראה [פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2016 והדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2016 וכן הדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2017.](#)

טבלה 29-3: יחס כיסוי הנזילות

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2016	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2016	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2017	
באחוזים			
א. בנתוני המאוחד⁽¹⁾			
124%	117%	123%	יחס כיסוי נזילות
80%	80%	100%	יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים*
ב. בנתוני הבנק⁽²⁾			
118%	113%	120%	יחס כיסוי נזילות
80%	80%	100%	יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים*

* היחס המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים עומד על שיעור של 100% החל מיום 1 בינואר 2017.
 (1) החל מיום 1 בינואר 2017 היחס במאוחד מחושב מדי יום, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות. בשנת 2016 היחס במאוחד חושב, בהתאם להוראות המעבר, מדי חודש, ודווח כממוצע שלוש התצפיות החודשיות.
 (2) היחס בתאגיד הבנקאי "סולו" מחושב מדי יום, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות. בהתאם לפרסום בנק ישראל בקובץ שאלות ותשובות מיום 29 בספטמבר 2016 בנושא הכללה בדיווח סולו של תאגיד בנקאי, חברות בת המחזיקות נכסים נזילים עבור התאגיד, החל מיום 1 ביולי 2017 חישוב יחס כיסוי נזילות סולו כולל חברות בנות אלו.

הבנק עומד בכל מגבלות סיכון הנזילות, הרגולטוריות והפנימיות, הכוללות, בין השאר, מודלי טווח קצר כדוגמת LCR ומודל פנימי ל-30 יום, מודלי טווח בינוני כדוגמת מודל פנימי דמוי NSFR (מקורות מימון יציבים למעל שנה חלקי צרכי מימון יציבים למעל שנה כהגדרתם בבנק ברוח המלצות ועדת באזל) ומגבלות המתייחסות לטווח הארוך. הבנק מחזיק במאוחד, לזמן משבר, נכסים נזילים (לאחר מקדמי ביטחון) בסך של 109,129 מיליון ש"ח נכון ליום 30 בספטמבר 2017, בנוסף לאגרות-חוב נזילות שאינן מוכרות לצרכי חישוב הנכסים הנזילים על-פי הוראת נב"ת 221. הנכסים הנזילים מוחזקים בחלקם בבנק ובחלקם בחברות הבנות, כאשר הבנק מתחשב במגבלות אפשריות להעברת נזילות בין חלק מהחברות הבנות לבנק עצמו, בדגש על חברות בנות בנקאיות בחו"ל. בהתאם, חלק מהחברות הבנות מחזיק נכסים נזילים לזמן משבר (או קו אשראי מהחברה האם) בהתאם לצורך, והבנק אינו מסתמך על נכסים אלו. לאור ההנחות לגבי מיחזור פיקדונות במהלך עסקים רגיל והנחות אחרות, הבנק אינו צופה בעיות נזילות שיחייבו שימוש בנכסים הנזילים, אך ערוך לתרחישים הנדרשים. הבנק עומד במגבלה הרגולטורית הנדרשת לשנת 2017 ובהתאם לתוכנית העסקית צפוי להמשיך לעמוד במגבלות הנדרשות.

טבלה 30-3: יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות* המפקידים הגדולות**

ליום 31 בדצמבר 2016	ליום 30 בספטמבר 2017	
במיליוני ש"ח		
12,696	17,215	קבוצה א
3,785	5,954	קבוצה ב
3,019	4,355	קבוצה ג

* "קבוצה" - מפקיד, לרבות צד השולט בו (לרבות אחרים הנשלטים על-ידיו) וצד הנשלט על-ידיו.
 ** שלוש קבוצות המפקידים הגדולות באותו מועד דיווח.

3.5. סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין. כשל הקשור לאחד הגורמים האמורים עלול להביא לפגיעה אפשרית ברווחיות. הבנק מפעיל יחידות בקרה, לרבות יחידות אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, המשכיות עסקית, ביטחון, קצין ציות ואיסור הלבנת הון ומניעת מימון טרור, נהלים ומערכות מקיפים בנושאים הקשורים לפעילות בנקאית, ניהול משאבי אנוש, בקרות תהליכים, פעילות בחירום ועוד.

להרחבה בנושא הסיכון התפעולי ואופן ניהולו ובכללו סיכון טכנולוגיה ומחשוב, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים מחשוב ענן, היערכות לחירום וביטוח ראה [פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2016 והדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2016.](#)

סיכונים מחשוב ענן

בחודש יולי 2017 פרסם בנק ישראל הוראת ניהול בנקאית תקין שמספרה 362, בנושא מחשוב ענן. הוראה זו מבטלת את מכתב המפקח על הבנקים בנושא: "ניהול סיכונים בסביבת מחשוב ענן" מיום 29 ביוני 2015. ההוראה קובעת הנחיות, כללים ותנאים הנדרשים לשימוש של תאגיד בנקאי בטכנולוגיות מחשוב ענן, זאת בהתייחס לסיכונים הייחודיים הגלומים בשימוש במחשוב ענן, כולל התייחסות למקרים בהם נדרש או לא נדרש לקבל אישור מהפיקוח על הבנקים להשתמש בשירותי מחשוב ענן.

הבנק בוחן שימושים אפשריים של מחשוב ענן (Cloud Computing) ואת אופן הטיפול הנאות בסיכונים התפעוליים הנגזרים מכך בהתאמה להנחיות הרגולציה ולתהליכי עבודה מתאימים, מתוך כוונה לאפשר יישום היתרונות העסקיים של שימוש בשירותי מחשוב ענן תוך ניהול מושכל של הסיכונים ועמידה בדרישות הרגולציה.

3.6. סיכון ציות

סיכון הציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד (הבנק) עלול לספוג כתוצאה מכך שהוא אינו מקיים את הוראות הציות.

במסגרת סיכון הציות נכללת גם פעילות הבנק מול בנקים שמקום מושבם ברשות הפלסטינאית אשר טעונה עמידה בדרישות רגולטוריות שונות, בפרט בקשר עם הלבנת הון ומניעת מימון טרור, וכרוכה במעקב אחר העברות כספים אל ומאת תושבי הרשות הפלסטינאית. בחודש יוני 2006 החליט הבנק להפסיק לתת שירותים לבנקים הפועלים בשטחי הרשות הפלסטינאית. בעקבות החלטה זו, פנו נגיד בנק ישראל ונציגי משרד האוצר בבקשה שלא לממשה ולהמשיך במתן שירותים מסוימים בכפוף למגבלות מסוימות שנקבעו על-ידי הבנק. בהמשך למגעים שהתקיימו בנושא זה בין הבנק לבין בנק ישראל ומשרד האוצר, העניק שר האוצר לבנק בחודש נובמבר 2006 היתר לפי סעיף 9(ד) לחוק איסור מימון טרור, שמשמעו כי הוראות חוק איסור מימון טרור בדבר "איסור פעולה ברכוש טרור" לא יחולו על הפעולות שצוינו בהיתר.

בתחילת שנת 2009 הפסיק הבנק את פעילותו עם בנקים וסניפים שמקום מושבם ברצועת עזה, לאחר שהממשלה הכריזה על עזה כעל ישות עוינת. במרוצת השנים, חזר הבנק ופנה לבנק ישראל ולמשרד האוצר והודיע כי נוכח הבעייתיות הכרוכה במתן שירותים לבנקים הפלסטינאיים ברצונו להפסיק מתן שירותים אלה.

בשנת 2016 ביקש הבנק פעם נוספת להפסיק את מתן השירותים לבנקים ברשות הפלסטינאית, זאת לאור הסיכונים ההולכים וגדלים הכרוכים במתן שירותים לבנקים הפלסטינאיים הן במישור האזרחי והן במישור הפלילי והרגולטורי (איסור הלבנת הון, איסור מימון טרור, עבירות מס ועוד). רשויות המדינה ביקשו לדחות את ביצוע המהלך, תוך הדגשה שהמדינה פועלת על-מנת שהבנק יקבל את ההגנות הדרושות במישור האזרחי, הפלילי והרגולטורי, בקשר למתן השירותים לבנקים ברשות הפלסטינאית.

בחודש דצמבר 2016, הגישה קבוצה של בני משפחה של קורבנות טרור עתירה לבג"צ נגד שר האוצר, מנכ"ל משרד האוצר, הבנק ובנק דיסקונט בע"מ. בתמצית, העותרים מבקשים מבג"צ לאסור על שר האוצר ומשרד האוצר לתת התחייבות להגן על הבנק ובנק דיסקונט בע"מ ו/או לשפותם, אם יתבעו או יועמדו לדין בקשר לקשריהם עם בנקים ברשות הפלסטינאית. העתירה עודנה תלויה ועומדת. בחודש מאי 2017 הגישה המדינה לבג"צ את תגובתה לעתירה, המבוססת על החלטת ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי מיום 15 בינואר 2017 אשר צורפה כנספח לתגובה ("החלטת הקבינט"). בתגובתה הבהירה המדינה, כי הונחתה בהחלטת הקבינט ליתן לבנקים ישראלים, לנושאי המשרה בהם ולעובדים שלהם, כתב שיפוי בנוגע להוצאות ותשלומים בהם יישאו בשל הליכים משפטיים בקשר לשירותי הקורספונדנציה שיינתנו על-ידם לבנקים ברשות הפלסטינית בשנתיים הקרובות, ואשר יהיו מותנים בהתחייבויות שהבנקים הישראלים הנ"ל יקבלו על עצמם ואשר יעוגנו בכתב השיפוי. כמו-כן ציינה המדינה, כי בהמשך להחלטת הקבינט, בכוונת היועץ המשפטי לממשלה לשקול מתן חסינות מפני העמדה לדין בישראל של הבנקים הישראלים הנ"ל, נושאי משרה בהם או עובדיהם, ביחס לפעולות הנעשות על-ידם לשם קיום הקשרים הקורספונדנטיים האמורים, בקשר לעבירות מסוימות הנוגעות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור, וזאת לתקופה של עד שנתיים ובכפוף לתנאים שייקבעו, כאשר עד סוף תקופה זו יובא לאישור ועדת שרים לענייני בטחון לאומי פתרון ארוך טווח.

המגעים בין רשויות המדינה לבנק, לגיבוש נוסח כתבי החסינות והשיפוי, מתנהלים זה מספר חודשים. במהלך הרבעון חלה התקרבות בין עמדות הצדדים, אך המסמכים טרם אושרו וטרם נחתמו על-ידי הגורמים המוסמכים.

למידע נוסף על סיכון הציות ואופן ניהולו ראה [פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2016 והדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2016.](#)

3.7 סיכון משפטי

סיכון להכנסות ולהון הקבוצה כתוצאה מאירועים בלתי צפויים, כגון תביעות משפטיות, לרבות תביעות ייצוגיות, חוסר יכולת לאכוף חוזים, או פסיקות לרעת הקבוצה, שעלולים לגרום לפגיעה ברווחיות הקבוצה. הקבוצה נעזרת במערך יעוץ משפטי פנימי וחיצוני.
למידע נוסף על הסיכון המשפטי ואופן ניהולו ראה [פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2016](#) [והדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2016](#) [וכן ביאור 26 בדוחות הכספיים לשנת 2016](#) [וביאור 10 בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2017](#).

3.8 סיכון מוניטין

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון קיים או עתיד לפגיעה בהכנסות או בהון כתוצאה מתדמית שלילית על-ידי בעלי העניין הרלוונטיים כגון: לקוחות, צדדים לעסקות, בעלי מניות, משקיעים, או גופים רגולטוריים.
למידע נוסף בנושא סיכון המוניטין ואופן ניהולו ראה [פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2016](#) [והדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2016](#).

3.9 סיכון רגולציה וחקיקה

סיכון רגולציה הינו סיכון להכנסות ו/או להון הקבוצה, שנובע מתהליכי חקיקה ו/או מטיטוטות הוראות של גופים רגולטורים שונים, שגורמים לשינויים בסביבה העסקית של הקבוצה. שינויים אלה יכולים להשפיע, לעיתים, על יכולת הקבוצה להציע שירותים מסוימים ו/או לחייבה לבצע השקעות טכנולוגיות ואחרות בעלות ניכרת ותוך פגיעה בלוח הזמנים לפיתוח שירותים מתוכננים אחרים.
למידע נוסף בנושא סיכון הרגולציה והחקיקה ואופן ניהולו ראה [פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2016](#) [והדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2016](#).
לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות בולטות ראה [ביאור 16](#) בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2017 ופרק 3.14 בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 30 בספטמבר 2017.

3.10 סיכון כלכלי

זיהוי גורמי הסיכון בסביבה הכלכלית נעשה על-ידי המחלקה הכלכלית תוך מעקב אחר נתונים כלכליים ופיננסיים שוטפים בארץ ובעולם, והערכה מקצועית של המשמעות והנגזרות מנתונים אלו. המחלקה ממפה ומדווחת על הסיכונים הפוטנציאליים במשק ובשווקים הפיננסיים לצוותים ולועדות הרלוונטיים.
למידע נוסף בנושא הסיכון הכלכלי ואופן ניהולו ראה [פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2016](#) [והדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2016](#).
לפרטים בדבר מצב המשק בישראל ובעולם ראה [פרק סקירה כלכלית](#) בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 30 בספטמבר 2017.

3.11 סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הנו סיכון מהותי עכשווי או עתיד לרווחים, הון, מוניטין או מעמד שעשוי להיגרם בעקבות שינויים בסביבה העסקית, החלטות עסקיות שגויות, יישום בלתי נאות של אסטרטגיה או החלטות עסקיות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים (לדוגמה מהלכי מתחרים), כלכליים או טכנולוגיים.
הסיכון האסטרטגי הנו פונקציה של התאמת היעדים האסטרטגיים של הארגון לסביבת פעילותו, התאמת התוכניות העסקיות שפותחו על מנת להשיג יעדים אלו, הקצאת המשאבים, ואיכות היישום.
למידע נוסף בנושא הסיכון האסטרטגי ואופן ניהולו ראה [פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2016](#) [והדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2016](#).

3.12 סיכון סביבתי

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן, היכול להתממש באם יישא הבנק באחריות ישירה למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שהבנק ידרש להסיר מפגע סביבתי או שמא יהיה אחראי בגין מפגע סביבתי כלפי צד שלישי, או כתוצאה מירידת-ערך של ביטחונות שמומשו. הסיכון אף עשוי להתממש בעקיפין, כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של אחר בשל עלויות סביבתיות שמקורן בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה. כמו-כן, ייתכן ויתממש סיכון מוניטין כתוצאה מייחוס לבנק קשר לגורם למפגע סביבתי.
למידע נוסף בנושא הסיכון הסביבתי ואופן ניהולו ראה [פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2016](#) [והדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2016](#).

3.13. הליכים משפטיים ואחרים

א. הליכים משפטיים

קבוצת הבנק (הבנק וחברות מאוחדות שלו) הינה צד להליכים משפטיים, לרבות בקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שנקטו נגדה לקוחותיה, לקוחותיה בעבר וכן צדדים שלישיים שונים, שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילותה במהלך עסקיה הרגיל. עילות התביעה נגד קבוצת הבנק שונות ומגוונות. לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תביעות אלו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשה הפרשה, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, לכיסוי נזקים אפשריים עקב תביעות אלו. לפירוט בדבר התביעות והבקשות לאישור תובענות כתובענות ייצוגיות בסכומים מהותיים אשר קבוצת הבנק צד להם – ראה [ביאור 3.10](#). בתמצית הדוחות הכספיים.

ב. הליכים אחרים

לפרטים בדבר הליכים אחרים, ראה [סעיף 6.13 בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2016](#). למועד פרסום הדוחות הכספיים לא חלו שינויים מהותיים ביחס לסעיף 6.13 האמור, למעט כמפורט להלן:

1. ביום 6 בספטמבר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו בקשה לאישור תביעה נגזרת כנגד הבנק ונושאי משרה בבנק בעבר ובהווה (להלן "המשיבים"). בקשת האישור הוגשה לאחר שנדחתה בקשת המבקש לגילוי מסמכים שפורטה בסעיף 7 לסעיף 6.13 לדוח האמור והיא עוסקת בטענות כנגד התנהלות המשיבים בכל הנוגע להעמדת האשראי לחברות מקבוצת מר אליעזר פישמן (להלן: "קבוצת פישמן") וגבייתו. במסגרת הבקשה נטען כי בשל מעשי ומחדלי המשיבים נגרם לבנק נזק המוערך בלמעלה ממיליארד וחצי ש"ח.
2. ביום 13 ביולי 2017, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו בקשה לגילוי ועיון במסמכים לפני הגשת בקשה לתביעה נגזרת לפי סעיף 198 א לחוק החברות תשנ"ט-1999, בקשר עם חקירה המתנהלת בארצות-הברית בחשד כי קבוצת הבנק שימשה צינור להחזקה ולהעברת כספי ששולמו לבכירי ארגון הכדורגל FIFA. ביום 14 בספטמבר 2017, הוגשה לבית המשפט בקשה מוסכמת מטעם הצדדים לעיכוב הדיון בבקשת הגילוי, וזאת עד להשלמת החקירה נשוא הבקשה. ביום 17 בספטמבר 2017 ניתנה החלטת בית המשפט לפיה הדיון בבקשה יעוכב כמבוקש.
3. ביום 9 באפריל 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו בקשה לגילוי מסמכים לפי סעיף 198 א לחוק החברות, תשנ"ט-1999, זאת לצורך בחינת הגשת בקשה לאישור תביעה נגזרת בשם הבנק. בקשת האישור עוסקת בטענות בדבר סיוע שנתנו הבנק ובנק פועלים שווייץ, חברה בשליטת הבנק (להלן: "פועלים שווייץ") ללקוחות באוסטרליה להתחמק מתשלום מסים במדינתם, כפי שעולה מהליכים משפטיים שנקטו באוסטרליה כנגד הלקוחות וכנגד הבנק ופועלים שווייץ. ביום 23 במאי 2017, הודיע היועץ המשפטי לממשלה על התייצבותו להליך מכוח פקודת סדרי הדיון (התייצבות היועץ המשפטי לממשלה) [נוסח חדש]. ביום 17 בספטמבר 2017 הוגשה לבית המשפט הודעה על הסכמת הצדדים להפנות את המחלוקת בנושא דגן להליך גישור ובהמשך לכך ולבקשת הצדדים, הורה בית המשפט ביום 18 בספטמבר 2017 על עיכוב המועדים למשך 120 יום לשם קיום הליך הגישור.
4. באשר להליכים שפורטו בסעיפים 2 ו-3 לסעיף 6.13 לדוח האמור, ביום 5 במרץ 2017 הגישו המבקשים בהליכים הנ"ל בקשה לאיחוד הבקשות וייצוג משותף, במסגרתה התבקש בית המשפט לאחד את הדיון בשתי הבקשות בפני אחד המותבים. הבנק הגיש תגובה לבקשת האיחוד והבהיר כי הוא מתנגד למבוקש ככל שכוונת המבקשים הייתה ששני ההליכים ימשיכו להתנהל במקביל, אולם לא יתנגד לבקשה ככל שיובהר כי ינוהל הליך אחד, בהתאם לבקשה לאישור תביעה נגזרת שכבר הוגשה בגדרי הבקשה שפורטה בסעיף 3 האמור. ביום 5 באפריל 2017 ניתנה החלטה לפיה הבקשה לאיחוד הבקשות וייצוג במשותף התקבלה, תוך שנקבע כי שאלת השלכות האיחוד על אופן המשך ההליכים יקבעו לאחר שיחודשו ההליכים בתיק. בהמשך להודעת הבנק כי הליכי החקירה בארצות-הברית טרם הסתיימו וטרם נודעו תוצאותיהם, קבע בית המשפט ביום 13 בספטמבר 2017 כי הדיון בהליכי התובענות המאוחדות יעוכב עד ליום 31 בדצמבר 2017, אז ימסור הבנק עדכון בדבר התקדמות הליכי החקירה.
5. באשר לעתירה שפורטה בסעיף 4 לסעיף 6.13 לדוח האמור, ביום 28 בינואר 2017 הוגשה בקשה מטעם עמותת צדק פיננסי להצטרף להליך כ"דיד בית המשפט". הבנק ואיגוד הבנקים הגישו התנגדות לבקשת הצטרפות. ביום 29 ביוני 2017 הוגשה בקשת הצטרפות נוספת כ"דיד בית המשפט" מטעם הצלחה-התנועה הצרכנית לקידום חברה כלכלית הוגנת. טרם ניתנו החלטות בבקשות.
6. באשר לבקשה שפורטה בסעיף 5 לסעיף 6.13 לדוח האמור, ביום 19 במרץ 2017 הגיש המבקש בקשה לגילוי ועיון במסמכים על-פי סעיף 198 א לחוק החברות, תשנ"ט-1999. ביום 27 ביולי 2017 הודיעו הצדדים לבית המשפט כי הגיעו להסכמה להפנות את המחלוקת בתיק להליך גישור וביום 30 ביולי נעתר בית המשפט לבקשת הצדדים ועיכב ב-120 יום את המועדים בתיק.
7. באשר לבקשה שפורטה בסעיף 6 לסעיף 6.13 לדוח האמור ביום 19 בנובמבר 2017 ניתן פסק דין על פיו הבקשה לאישור הגשת תביעה נגזרת נדחתה.
8. באשר לבקשה שפורטה בסעיף 7 לסעיף 6.13 לדוח האמור, ביום 22 ביוני 2017, ניתן פסק דין בבקשת הגילוי של המבקש ובית המשפט הורה להמציא לעיון המבקש את המסמכים שהתבקשו בגין התקופה המתחילה ב-2006. ביום 7 באוגוסט 2017 קיבל בית המשפט העליון את בקשת הערעור שהגיש הבנק ביום 13 ביולי 2017 וקבע, כי החלטת בית המשפט המחוזי המורה על גילוי המסמכים מבוטלת.

3.14. יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח

בהמשך למתואר בדוח הדירקטוריון סעיף 6.14 בדוחות הכספיים לשנת 2016 להלן השינויים העיקריים שחלו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017:

רפורמות רגולטוריות להגברת התחרותיות במערכת הבנקאית

בשנים האחרונות גובשו מספר יוזמות רגולטוריות שעיקר עניינן, הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל, ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום.

הוראות ויוזמות מהותיות בשנת 2017

- בנק ישראל בוחן את שיעור העמלה הצולבת בכרטיסי אשראי על מנת לקבוע מתווה עתידי לשיעור העמלה לשנים הקרובות.
- ביולי 2017 אישרה הכנסת את תיקון 3 לחוק הסדרת הלוואות חוץ בנקאיות (חוק אשראי הוגן) במסגרתו בין היתר נקבעה לראשונה תקרת ריבית אחידה לכל הגופים המלווים (ריבית בנק ישראל +15%). בנוסף הושוו כללי הגילוי הנאות בעת מתן אשראי בין בנקים לגופים חוץ בנקאיים.
- צוות של בנק ישראל ומשרד האוצר דן במתווה להחלת ביטוח פיקדונות במערכת הבנקאית.
- בנק ישראל ומשרד האוצר פועלים לחקיקת חוק אסדרת שירותי תשלום על-פי עקרונות PSD 2. תזכיר חוק להערות הציבור פורסם ביולי 2017.
- משרד האוצר יצא בקול קורא למתן סיוע ועידוד לגופים מוסדיים על מנת שיכנסו לאשראי הקמעונאי.
- משרד האוצר ובנק ישראל פועלים להקמת מערכת נידוד חשבונות בנק אוטומטית על בסיס מערכת CASS הפועלת בבריטניה.

ועדת החקירה הפרלמנטרית להקצאת האשראי במשק

בחודש יולי 2017 החליטה הכנסת להקים ועדת חקירה פרלמנטרית לבחינת הקצאת האשראי במשק והסדרי חוב. בראש הוועדה יעמוד ח"כ איתן כבל. הוועדה תבחן את התנהלות בנק ישראל, הפיקוח על הבנקים, גופים מוסדיים, חברות ביטוח ונותני אשראי למיניהם, תקבע מסקנות ותגיש המלצות בנושא זה. הבנק נערך לדיוני הוועדה וישתף עימה פעולה כנדרש ועל פי החוק.

החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל

בחודש ינואר 2017 פורסם חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) התשע"ז-2017 על בסיס דוח ועדה ציבורית שמונתה על-ידי שר האוצר ונגידת בנק ישראל (ועדת שטרם).

עיקר הוראות החוק:

- בתוך שלוש שנים מחודש ינואר 2017 חברות כרטיסי האשראי יופרדו משני הבנקים הגדולים (הבנק ובנק לאומי). תקופת המכירה תתארך לארבע שנים במידה והבנק ינפיק תוך 3 שנים לפחות 25% מחברות כרטיסי אשראי בבעלותו וגם ירד לשיעור אחזקה של 40%.
- בנקים נדרשים לתפעל כרטיסי אשראי דרך 2 חברות מתפעלות לפחות, כאשר נתח השוק המרבי של חברה מתפעלת יהיה 52%.
- למשך תקופת המעבר, הוגבלה הפנייה של שני הבנקים הגדולים ללקוח, שברשותו כרטיס אשראי, לחלון של 45 ימי עבודה לפני סיום תוקף הכרטיס כדי להציע ללקוח לחדש את הכרטיס או לקבל כרטיס חדש.
- החל מחודש יולי 2018 הבנקים ידרשו להעביר לגופים פיננסיים שיאושרו ובכפוף לאישור לקוח, יתרות עו"ש יומיות.
- לאחר שיפורסמו ויאושרו תקנות Read Only, יחוייב הבנק לאפשר לנותן שירותי אשראי השוואת עלויות, בכפוף לאישור לקוח, וצפייה בחשבון הלקוח.
- החל מחודש אפריל 2017 מחוייבים הבנקים לאפשר ללקוחות להעמיד שעבוד שני לטובת מלווה אחר.
- הבנק יאלץ למכור את אחזקותיו בשב"א שמעל 10% תוך 4 שנים כאשר זכויות ההצבעה בגין ההחזקות מעל השיעור האמור מורדמות החל מיום 1 ביוני 2017. ניתנה סמכות לשר האוצר לחייב בנק לארח על תשתיות המחשב שלו בנקים אחרים ואגודות אשראי זאת תוך 18 חודשים מיום כניסת החוק לתוקף. שר האוצר יוכל להפעיל את סמכותו רק במידה ולא קמו חלופות טכנולוגיות אחרות לאספקת שירותי מחשב והתנאים שהציע הבנק לגוף המבקש להתארח אינם סבירים וזאת בתנאי שלא יהווה סיכון ליציבות הטכנולוגית של הבנק.
- הבנק נערך ליישום החוק על-פי לוח הזמנים שנקבע.

לפרטים נוספים בנושא רפורמות מרכזיות נוספות ראה [פרק חברות מוחזקות עיקריות](#), קבוצת ישראל כרטיס לעיל [וכן ביאור 16](#) לתמצית הדוחות הכספיים.

4. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים

4.1 מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על-פי עקרונות וכללי חשבונאות ששיקרו מפורט בביאור 1 לדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2016. ביישום כללי החשבונאות, משתמשת הנהלת הבנק בהנחות, בהערכות ובאומדנים שונים, המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) ועל התוצאות המדווחות של הבנק. יתכן, שאופן התממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים כאמור, יהיה שונה מכפי שהוערך בעת עריכת הדוחות הכספיים.

חלק מההערכות והאומדנים כאמור, כרוכים במידה רבה של אי ודאות, והם עלולים להיות מושפעים משינויים אפשריים בעתיד. אומדנים והערכות מסוג זה, שהשינויים בהם עשויים להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים על-ידי הבנק, כאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים". הנהלת הבנק בדעה, כי האומדנים וההערכות שיושמו בעת עריכת הדוחות הכספיים הינם נאותים, ונעשו על-פי מיטב ידיעתה ושיקול דעתה המקצועי. אומדני הנהלה וההנחות העיקריות ששימשו, בעת יישום המדיניות החשבונאית של הקבוצה הינם עקביים עם אלו ששימשו בעריכת הדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2016.

4.2 בקרות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, יחתמו מנכ"ל הבנק, הממונה על החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקרות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם "חוק Oxley Sarbanes" שנחקק בארצות-הברית. ההוראות של שני הסעיפים בחוק הנ"ל אוחדו על-ידי המפקח על הבנקים בחודש ספטמבר 2008 בהוראת ניהול בנקאי תקין (הוראה 309), ובינוי 2009 שולבו בהוראות הדיווח לציבור.

הוראת סעיף 302 בדבר קיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת בבנק בתדירות רבעונית, והוראת סעיף 404 בדבר הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף כל שנה, כנדרש בהוראות.

במסגרת היישום של הוראת סעיף 404, ביצע הבנק, בסיוע חברת ייעוץ ששכר, מיפוי ותיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על הוראות ה-SEC (הרשות לניירות-ערך בארצות-הברית) ועל-פי המתודולוגיות המקובלות, תוך התבססות על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission). כמו-כן, הבנק ביצע, על-פי הוראות, בחינה שנתית של אפקטיביות נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של אפקטיביות הבקרות העיקריות.

הבנק מבצע עבור שנת 2017, כמדי שנה, על-פי המתודולוגיות המקובלות, עדכון לתיעוד של תהליכי הבקרה המהותיים, וכן בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, באמצעות בדיקה מחודשת של הבקרות העיקריות עבור השנה השוטפת. פעילות זו תושלם, על-פי המתוכנן, לקראת סוף השנה.

הערכת בקרות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף עם מנכ"ל הבנק, הממונה על החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 30 בספטמבר 2017 את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו הסיקו, כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2017 לא ארע שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי. החל מהדוחות הכספיים לרבעון הראשון של 2017 הוחלפה מערכת הספר הראשי בבנק למערכת המבוססת תשתית SAP (להלן: "מסר"), תוך גיבוש תהליכי עבודה מתאימים ושיפור ביכולת הניתוח והבקרה. ברבעונים השני והשלישי של השנה מבצע הבנק בדיקות אפקטיביות של הבקרות העיקריות במסר לקראת הדוחות הכספיים לתום שנת 2017 כנדרש בהוראות SOX 404.

ארי פינטו
המנהל הכללי

עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 27 בנובמבר 2017

אגרת-חוב

נייר ערך המהווה תעודת התחייבות לתשלום חוב, ובו הבטחה של המנפיק לשלם למחזיק האגרת את הקרן שהונפקה בתוספת תשלומי ריבית/קופון, במועדים קבועים או בהתקיים תנאי מסוים. זהו מכשיר פיננסי שבאמצעותו הממשלה ופירמות יכולות ללוות כסף מהציבור.

אובליגו

חבות כוללת. סך ההתחייבויות של הלקוח לבנק.

אופציה

חוזה בין שני צדדים (כותב האופציה ורוכש האופציה). כותב האופציה מעניק לרוכש האופציה זכות לרכוש או למכור נכס כלשהו תמורת מחיר קבוע מראש, בדרייך במועד קבוע מראש.

איגום

גיוס הון חוץ-בנקאי על-ידי גוף פיננסי באמצעות אגרות-חוב מיוחדות, המתבצע על-ידי רכישת מצרף של תזרימים צפויים, שקובצו יחד (בפעולת איגום - Pooling) והפכו לניירות-ערך, הניתנים להנפקה.

אשראי חוץ-מאזני

התקשרויות למתן אשראי וערבויות (לא כולל מכשירים נגזרים).

באזל

באזל 2 / באזל 3 - תקנות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על-ידי ועדת באזל, העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם.

הון פיקוחי

ההון הפיקוחי מורכב משני רבדים: הון רוברד 1 והון רוברד 2, כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רוברד 1

הון על בסיס מתמשך (going-concern capital) כולל הון עצמי רוברד 1 והון רוברד 1 נוסף. כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רוברד 2

הון בחדלות פירעון כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

חבות

כמשמעותה בהוראה 313 להוראות ניהול בנקאי תקין.

חוב

זכות חוזית לקבל כסף לפי דרישה או במועדים קבועים או הניתנים לקביעה, אשר מוכרת ככנס במאזן של התאגיד הבנקאי (לדוגמה פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה, וכו'). חובות אינם כוללים פיקדונות בבנק ישראל ואינם כוללים נכסים בגין מכשירים נגזרים.

חוב מותנה בביטחון

חוב שפירעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מתוך הביטחון, ואין מקורות זמינים ומהימנים אחרים לפירעונו.

כתבי התחייבות נדחים

כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבות אחרים ומאותו סוג.

מדד המחירים לצרכן

מדד המתפרסם על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ומודד את השינויים החודשיים במחירי מוצרים ושירותים, המהווים את "סל הצריכה" של משפחה ממוצעת.

מח"מ

משך חיים ממוצע - הממוצע המשוקלל של זמן פירעון הקרן ותשלומי הריבית של האגרת.

מכשיר נגזר

מכשיר פיננסי או חוזה עתידי שערכו נגזר מערכו של נכס בסיס כלשהו ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שווי.

מכשיר פיננסי

מכשיר פיננסי הוא כל חוזה היוצר נכס פיננסי בישות אחת והתחייבות פיננסית או מכשיר הוני בישות אחרת.

מניות פנטום

מכשיר התחייבותי המעניק תגמול במזומן המבוסס על שווי מניית החברה וזאת ללא הזכאות לקבל מניה בפועל.

מניות רדומות

מניות המוחזקות במישרין על-ידי החברה עצמה. ממניות אלה נשללו הזכויות בהון ובהצבעה בחברה.

מרווח Bid-Ask

המרווח בין מחיר הרכישה ומחיר המכירה המוצעים. זהו למעשה ההבדל בין המחיר הגבוה ביותר שקונה מוכן לשלם עבור נכס והמחיר הנמוך ביותר בו מוכר מוכן למכור אותו.

נגזר OTC

Over the counter - מכשיר נגזר מסוג שמוסדות פיננסיים מתקשרים לגביו במהלך העסקים הרגיל ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שווי.

ניהול המשכיות עסקית

גישה כלל-ארגונית הכוללת קווי מדיניות, תקנים ונהלים שתכליתם לשמור על קיומו של הבנק כישות פיננסית פעילה ואיתנה, ויכולתו להמשיך ולספק שירות מיטבי ללקוחותיו גם בעיתות חירום ושיבושים תפעוליים משמעותיים.

סינדיקציה

עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. לעיתים קרובות, קבוצות של מלווים מממנות יחד אותן הלוואות כאשר הסכום שהועמד גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות.

פיקדונות לזמן קצוב

פיקדונות בהם למפקיד אין זכות וגם הוא אינו מורשה למשוך מהם במשך 6 ימים, לכל הפחות מיום ההפקדה.

פיקדונות לפי דרישה

פיקדון שאינו פיקדון לזמן קצוב.

שוק פעיל

שוק בו עסקות בנכס או בהתחייבות מתקיימות בתדירות ובנפח מספיקים על מנת לספק מידע על התמחור על בסיס שוטף.

שעת חירום

תקופת הפעלת מערך משק לשעת חירום בהתאם להחלטת הממשלה הכרזה על מצב מיוחד בעורף או הכרזת המפקח על שעת חירום.

תאגיד עזר

תאגיד שאינו עצמו תאגיד בנקאי שעיסוקיו הם רק בתחום הפעולה המותר לתאגיד בנקאי השולט בו, למעט עיסוקים שהתייחדו לתאגידים בנקאיים בהתאם לחוק.

B2B

Business To Business – פעילות עסקית של מכירת מוצר או מתן שירותים של ארגון אחד לארגון שני.

B2C

Business To Consumer – פעילות עסקית אשר בה מוכרים מוצרים או מספקים שירותים לצרכן הסופי.

B.O.T

Build Operate Transfer – הסדר מימון פרויקטים ציבוריים בו גוף פרטי מקבל זיכיון מגוף ציבורי כדי לממן, לתכנן, לבנות ולהפעיל מתקן ציבורי לתקופה

קצובה בסופה עוברת הבעלות על הפרויקט לממשלה.

CVA

Credit Valuation Adjustment – חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של

כשל אשראי.

Dodd-Frank

Dodd-Frank Act – תקנות פדרליות בארצות-הברית שאושרו בקונגרס ב-2010 במטרה להגביר את היציבות, השקיפות והיעילות במערכת הפיננסית

בארצות-הברית ובפרט בשוק נגזרי ה-OTC. מכוח תקנות אלו הוקמו גופים ממשלתיים שתפקידם לפקח, לאכוף ולעקוב אחר הביצועים של גופים פיננסיים

גדולים.

EMIR

European Market Infrastructure Regulation – רגולציה של האיחוד האירופי אשר אומצה בשנת 2012 במטרה להגביר את היציבות, השקיפות והיעילות

בשוקי הנגזרים באיחוד האירופי, ובפרט בשוק נגזרי ה-OTC.

FATCA

Foreign Accounts Tax Compliance Act – חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארצות-הברית חייבים בדיווח לרשות

המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארצות-הברית.

FDIC

Federal Deposit Insurance Corporation – התאגיד האמריקאי הפדרלי לביטוח פיקדונות.

GRI

Global Reporting Initiative – תקן בינ"ל לדיווח בתחום הקיימות והאחריות התאגידית.

ICAAP

Internal Capital Adequacy Assessment Process – תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת האסטרטגיה להבטחת הלימות ההון של תאגידים

בנקאיים. תהליך זה נועד להבטיח כי יוחזק על-ידי התאגידים הבנקאיים הון הולם שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכן שיפותחו וינקטו על ידם

תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.

LDC

Less Developed Country – ארצות המסווגות על-ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.

LTV

Loan To Value Ratio – היחס בין סכום ההלוואה (לרבות מסגרת מאושרת שטרם נוצלה), לבין שווי הנכס המשועבד (לפי חלקו של התאגיד הבנקאי בשעבוד).

Middle Market

פעילות מסחרית המבוצעת עם עסקים בינוניים, לרוב בארצות-הברית.

MTM

Mark to Market – שערך של מכשיר נגזר בהתבסס על ציטוטים של מחירי שוק בשווקים רלוונטיים, ובהעדרם בהתבסס על שיטות הערכה חלופיות.

NPL

Non Performing Loan – אשראי פגום שאינו צובר ריבית.

VaR

Value at Risk – מודל סטטיסטי מקובל לכימות סיכוני שוק, המודל מעריך, על בסיס נתונים היסטוריים את ההפסד המירבי הצפוי בגין פוזיציה מסוימת או

תיק מסוים, עבור אופק זמן ורמת מובהקות מוגדרים.

VOLCKER

Volcker Rule – חוק וולקר הוא דבר חקיקה אמריקאי החל על תאגידים בנקאיים מסוימים וכולל איסורים והגבלות הנוגעים לפעילות מסחר נוסטרו

(proprietary trading) ולפעילות השקעה ו/או מתן חסות בקרנות מכוסות (covered funds) כהגדרתן בחוק וולקר.

א

איגון 246,141,137,135,101,29

אשראי לציבור 57,48,47,46,45,44,43,42,41,40,39,21,18,12,8

164,162,158,154,150,146,117,116,115,114,113,100,96,92,87

178,177,176,175,174,173,172,171,170,169,168,167,166,165

192,191,190,189,188,187,186,185,184,183,182,181,180,179

225,223,222,221,219,218,217,216,215,214,196,195,194,193

246,245,239,235,233,230,228

ג

גידור 140,139,138,137,136,106,105,104,103,101,100,91,61,20

141

ד

דיבינדק 206,205,204,124,101,97,95,94,93,36,26,25,12,8

ה

הון מניות 95,94,93,28

הלבנת הון 76

הלוואות לרדור 61,48,47,46,45,44,43,38,32,31,30,29,22,21,8

164,162,160,158,156,154,152,150,148,146,144,115,114,113,62

211,193,189,188,176,175,174,173,172,171,168,167,166,165

221,220,217,216,215,214

הליכים משפטיים 134,78,76,7

הפרשה פרטנית להפסדי אשראי 179,178,177

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי 233,18

ו

ועדת שטרומ 207,79

ז

זכויות עובדים 123,122,121,120,119,96,87

ח

חובות פגומים 146,115,114,113,99,57,54,53,52,42,40,39,12,11

183,182,181,180,179,178,177,175,174,173,162,158,154,150

239,235,193,187,186,185,184

ח

מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה 167,166,165,164,87,37,36,24

217,215,214,211,168

מגזרי פעילות פיקוחיים 152,150,148,146,144,87,32,31,30,8,7

162,160,158,156,154

מדינות זרות 23

מדיניות חשבונאית 98

מימון ממונף 64,63,8

מינוף 131,130,129,128,127,126,125,124,87,29,11,8

מסגרות אשראי 189,22

נ

נגזרים 68,66,64,58,57,51,48,47,46,45,44,43,34,25,22,17,16,8

142,141,140,139,138,137,136,129,102,101,100,96,92,87,72,70

202,201,200,199,198,197,196,195,194,193,192,191,190,143

240,239,238,237,236,235,232,230,229,223,206,205,204,203

246,245,244,243,242,241

נזילות 135,131,76,75,56,55,38,26,11,8,7

ניירות-ערך 46,45,44,43,38,36,28,24,23,21,20,16,12,11,10,8

109,108,107,106,105,104,103,100,97,96,92,91,87,57,52,48,47

174,173,172,171,170,169,132,129,115,114,113,112,111,110

190,188,187,186,185,184,183,182,181,180,179,178,177,175

235,213,203,202,201,199,198,197,196,195,194,193,192,191

246,241,239,237

נכסים אחרים 170,169,115,114,113,96,92,48,47,46,45,44,43,29

185,184,183,182,181,180,179,178,177,175,174,173,172,171

240,236,192,191,190,188,187,186

נכסי סיכון 162,158,154,150,146,125,29,27

ס

סייבר 13

סיכון אשראי 46,45,44,43,42,41,39,38,29,27,23,22,18,12,8,7

117,116,115,114,100,99,87,59,58,57,54,53,52,51,50,49,48,47

179,178,177,176,175,174,173,172,171,170,169,143,142,125

233,223,218,189,188,187,186,185,184,183,182,181,180

סיכונים אחרים 38,13

סיכון מוניטין 78,77,38,13,7

סיכון מימון 75

סיכון נזילות 75,38,11,7

סיכון סביבתי 77,7

סיכון ריבית 64,38,26

סיכון שוק 64,38,29,8,7

סיכון תפעולי 125,76,38,29,27,7

ע

עמלות 8, 11, 12, 16, 18, 19, 30, 31, 32, 90, 133, 144, 148, 152, 156,
160, 164, 165, 166, 167, 168, 211, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 221,
222, 223, 225, 228, 230, 234, 235, 236, 239
ענפי משק 8, 21, 22, 24, 45, 47, 48, 49, 51, 57

פ

פיקדונות הציבור 12, 21, 24, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 87, 92, 100, 118,
146, 150, 154, 158, 162, 164, 165, 166, 167, 168, 190, 191, 192, 194,
195, 196, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 222, 223, 224, 225, 226,
230, 231, 237, 238, 241, 242, 245

ר

רווח למניה 90, 99

ש

שווי הוגן 17, 20, 25, 28, 64, 65, 66, 68, 70, 72, 74, 87, 91, 102, 103, 104,
105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 120, 137, 139, 141, 142, 143,
190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203,
204, 205, 206, 207, 232

ת

תגמול 119, 122, 246
תיק למסחר 23
תשלום מבוסס מניית 93, 94, 95, 96